

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
STRATEJİ GELİŞTİRME BAŞKANLIĞI

YARGI REFORMU STRATEJİSİ

NİSAN 2015

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
STRATEJİ GELİŞTİRME BAŞKANLIĞI

YARGI REFORMU STRATEJİSİ

NİSAN 2015

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AİHM	: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AİHS	: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
BİSİS	: Bireyselleştirilmiş İnfaz Sistemi
CCBE	: Avrupa Barolar ve Hukuk Birlikleri Konseyi
CEPEJ	: The European Commission for the Efficiency of Justice (Avrupa Adaletin Etkinliği Komisyonu)
ÇİM	: Çocuk İzlem Merkezi
EJN	: Avrupa Yargı Ağı
HSYK	: Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu
HUDOC	: Human Rights Documentation (AİHM İctihat Veri Tabanı)
İPA	: International Phonetic Alphabet (Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı)
RİG	: Resmi İstatistik Programı
SATURN	: Studyand Analysis of Judicial Time Use Research Network (Yargıda Zaman Yönetimi Sistemi)
SEGBİS	: Sesli ve Görüntülü Bilişim Sistemi
SMS	: Sesli Mesaj Sistemi
SİR	: Sosyal İnceleme Raporu
STK	: Sivil Toplum Kuruluşları
TOBB	: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
UNDP	: United Nations Development Programme (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı)
UYAP	: Ulusal Yargı Ağı Projesi

TANIMLAR

- Bakanlık : Adalet Bakanlığını ifade eder.
- Dezavantajlı Gruplar : Kadınlar, çocuklar, yoksullar, yaşlılar ve engelliler gibi (Kırılgan ve Savunmasız Gruplar) grupları ifade eder.
- Yargı Mensubu : Hâkim ve Cumhuriyet savcılarını ifade eder.
- Yargı Çalışanı : Hâkim ve Cumhuriyet savcıları dışındaki tüm çalışanları ifade eder.
- Yargı Aktörleri : Yüksek yargı organları, Adalet Bakanlığı, Türkiye Barolar Birliği, Türkiye Noterler Birliği, hukuk fakülteleri ve baroları ifade eder.

GİRİŞ

1. Türkiye'nin yarım yüzyılı aşkın bir süredir devam eden Avrupa Birliği süreci Cumhuriyetimizin en önemli demokratikleşme adımlarından biridir. Bu süreçte gerçekleştirilen her reform aynı zamanda daha güçlü ve daha demokratik bir Türkiye'nin inşasına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Türkiye, AB'ye üyeliği stratejik bir hedef olarak kararlılıkla sürdürmektedir. Birliğe katılım ülkemize demokratik ve sosyo-ekonomik kazanımlar sağlamakla kalmayacak, Avrupa'nın ekonomik, siyasal, stratejik önem ve derinliğini artırarak AB'nin de bölgesel bir güçten tam anlamıyla küresel bir güce dönüşmesine katkıda bulunacaktır.
2. Brüksel'de 17 Aralık 2004 tarihinde gerçekleştirilen Avrupa Birliği Zirvesinde Türkiye ile katılım müzakerelerine başlanması kararı alınmış ve buna bağlı olarak 03 Ekim 2005 tarihinde 35 fasıl çerçevesinde fiilen katılım müzakereleri başlamıştır. Müzakere sürecinde Adalet Bakanlığı, Yargı ve Temel Haklar başlıklı 23 üncü Fasıldan doğrudan sorumlu bulunmaktadır.
3. Bu kapsamda, 23 üncü Fasıl mevzuat Tarama Sonu Raporu 2007 yılında AB Komisyonu tarafından kabul edilerek üye ülkelere onay için sunulmuş ancak onay süreci tamamlanmamıştır. Bununla birlikte AB yetkililerince Türkiye'nin Yargı Reformu Stratejisi'ni Komisyona sunması gereği önemle dile getirilmiştir.
4. Adalet Bakanlığı tarafından 2009 yılında ilk Yargı Reformu Stratejisini hazırlamak üzere geniş katılımlı çalışmalar yürütülmüştür. Hazırlanan Yargı Reformu Stratejisi Bakanlar Kuruluna sunulmasına müteakip uygulanmaya başlanılmıştır.
5. Katılım müzakerelerinin desteklenmesi amacıyla Mayıs 2012'de Türkiye-AB ilişkilerine yönelik "Pozitif Gündem" süreci başlatılmıştır. Pozitif Gündem, müzakerelere ivme kazandırmak ve siyasi blokajlar kaldırılıncaya değin Türkiye'nin müzakere sürecini canlı tutmayı amaçlamaktadır. Bu kapsamda aralarında 23 üncü Fasılın da olduğu toplam 8 Fasılda çalışma grupları oluşturulmuştur. Fasılların açılış ve kapanış kriterlerini karşılamak üzere çalışmalar devam etmekte ve taraflar birbirini bilgilendirmektedir.
6. Yargı Reformu Stratejisinin uygulanmaya başlanmasından bu yana, ülkemizde ekonomik, sosyal ve siyasal alanda meydana gelen gelişmelere uygun olarak yargı alanında da köklü değişiklikler yaşanmıştır. Bu nedenle ilk Strateji Belgesinde yer alan amaç ve hedeflerin gerçekleşme durumları dikkate alınarak dünyada ve ülkemizde yaşanan yeni gelişmelerin Yargı Reformu Stratejisine yansıtılması amacıyla güncelleme çalışması 2011 yılında başlatılmıştır.
7. Güncelleme çalışmaları paydaşlarımızın görüş ve önerileri ile şekillendirilmiştir. Reform hareketlerinin başarılı bir şekilde uygulanması, katılımcı yöntemlerle oluşturulan bir adalet politikasının varlığını gerektirmektedir. Bu anlayışla yeni Yargı Reformu Stratejisi hazırlık çalışmalarında başta yüksek yargı organları olmak üzere, meslek kuruluşları, sendi-

kalar, yargı dernekleri gibi sivil toplum kuruluşları ve üniversite temsilcilerinin katıldığı çalıştaylar düzenlenmiş ayrıca ilgili tüm kesimlerin yazılı görüşleri alınmış, anketler ve mülakatlar gerçekleştirilmiştir.¹

8. Tüm bunların yanısıra sürdürülen yargı reformu çalışmalarının etkisini analiz etmek amacıyla Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) ile işbirliği halinde Mayıs 2013 tarihi itibarıyla “Türkiye’de Adaletin Verimli ve Etkin Biçimde İşlemesi için Yargı Reformu Sürecinin Etki Değerlendirmesi Projesi” başlatılmıştır. Projenin temel hedefi, Türkiye’de yargı reformu sürecinin etkisi hakkında detaylı fikir edinmek ve Adalet Bakanlığı Stratejik Planı ile Yargı Reformu Stratejisi’ne dayanılarak, reform çabalarının yargının etkin ve verimli işleyişi üzerindeki etkilerini analiz ederek yargı için hayati öneme haiz stratejik alanları tespit ile sorunlu alanlara yönelik stratejik bir çerçeve geliştirmek olmuştur. Proje kapsamında; belirlenen konulara ilişkin ulusal mevzuat incelenmiş, Yargı Reformu Stratejisi, Eylem Planı ve ilgili değerlendirme raporları taranmış ve yüksek yargı organları ile diğer paydaşların görüşleri mülakatlar yapılarak alınmıştır. Proje sonucunda ulaşılan çıktılardan Yargı Reformu Stratejisi hazırlanırken faydalanılmıştır.
9. Güncellenen Yargı Reformu Stratejisi 2 Mart ve 8 Nisan 2015 tarihlerinde Bakanlar Kurulu’na sunulmuş ve 17 Nisan 2015 tarihinde Başbakan Sayın Prof. Dr. Ahmet DAVUTOĞLU tarafından kamuoyuna açıklanmıştır.

DURUM ANALİZİ

10. Yargının işyükünün yönetilmesi ve kaliteli bir adalet hizmeti sunulmasında mali ve ekonomik kaynakların yeterliliği hayati öneme sahiptir. Yargıya tahsis edilen bütçe dönem içerisinde sürekli artış göstermiştir. Yargı kurumlarına 2009 yılında toplam 3.843.852.305 TL bütçe tahsis edilmişken bu rakam 2015 yılında dünya genelinde yaşanan krize rağmen % 136 artış göstererek 9.078.129.000 TL’ye yükselmiştir.
11. Adalet hizmetlerinin çağdaş, etkili ve verimli olarak sunulabilmesi için yeni adliye binaları yapımına devam edilmiştir. 2007-2014 döneminde İstanbul Avrupa Yakası (343.000 m2) ve Anadolu Yakası (360.000 m2) adalet binaları dâhil olmak üzere toplam 199 adalet hizmet binası inşaatı tamamlanarak kapalı alan miktarı 569.000 m2’den yaklaşık 3 milyon m2’ye çıkarılmıştır. Adalet hizmeti verilen kapalı alan miktarının yeni hizmet binaları yapımı ile 6 milyon m2’ye çıkarılması hedeflenmiştir.
12. Bölge adliye mahkemeleri halen 15, bölge idare mahkemeleri ise 8 yerde kurulu bulunmaktadır. Geçen dönemde bu mahkemelerin altyapı çalışmaları ile insan kaynaklarındaki

¹ Sürecin ayrıntısı için Bkz. Ek

sayısal yetersizlik büyük oranda giderilmiştir. Yakın bir zamanda anılan mahkemelerin faaliyete geçirilmesi planlanmaktadır.

13. 2002 yılından itibaren hâkim, savcı ve yargı çalışanı sayısının uluslararası standartlara ulaştırılması yönünde çalışmalar yapılmıştır. Diğer yandan yalnızca sayısal yetersizliğin giderilmesi için değil eğitim çalışmalarının etkinliğinin artırılması için de büyük çaba sarf edilmiştir. Yargı alanında önemli bir kurumsal aktör olan Türkiye Adalet Akademisi'nin kapasitesi bu dönemde güçlendirilmiştir. Ayrıca yargı mensubu ve çalışanlarının eğitimi konusuna yabancı dili de kapsayacak şekilde geniş bir bakış açısıyla yaklaşmıştır. Hakim ve Cumhuriyet savcısı sayısının Avrupa Konseyine üye ülkeler ortalamasına getirilmesi için her yıl düzenli olarak hakim ve savcı adayı alımı gerçekleştirilmiştir. Hâkim ve Cumhuriyet savcısı sayısının artırılması için yürütülen çalışmalar kapsamında mevzuat değişikliği ile avukatlıktan mesleğe geçiş usulünün kolaylaştırılması doğrultusunda da adımlar atılmıştır. Bu uygulama ile birlikte, mesleğe kabuller artırılarak önümüzdeki süreçte hâkim – Cumhuriyet savcısı sayısındaki açığın tamamen kapatılması amaçlanmaktadır. Her 100 bin kişiye düşen profesyonel hâkim sayısı 2002 yılında 7.5 iken bu sayı 2008 yılında 10.1, 2009 yılında 10.6, Şubat 2015 tarihi itibarıyla de 13'e yükselmiştir. 100 bin kişiye düşen savcı sayısı ise 6,5 olarak gerçekleşmiştir. Avrupa Konseyine üye ülkelerde 100 bin kişiye düşen hakim sayısı 21, savcı sayısı ise 11'dir. Son 5 yılda hakim ve savcı sayısı %41 artmasına rağmen Avrupa ortalaması dikkate alındığında açık halen devam etmektedir.
14. İlk Plan döneminde Türk Borçlar Kanunu, Hukuk Muhakemeleri Kanunu, Türk Ticaret Kanunu gibi temel kanunlar üzerindeki çalışmalar tamamlanmış ve kanunlar yürürlüğe girmiştir. Bu kanunlarla hukuki altyapının hem günümüz ekonomik ve sosyal şartlarına cevap vermesi hedeflenmiş hem de AB müktesebatının öngördüğü yükümlülüklerin büyük bir kısmı yerine getirilerek Türk hukuku ile AB hukuku arasındaki uyumu sağlamada önemli adımlar atılmıştır.
15. 12 Eylül 2010 tarihinde yapılan halk oylamasıyla Anayasanın ilgili hükümlerinde değişikliğe gidilerek Hakimler ve Savcılar Kurulu geniş tabanlı temsil esasına göre yeniden yapılandırılmıştır. Bu değişiklikle üye sayısı 22'ye yükseltilmiş, Teftiş Kurulu HSYK'ya bağlanmış, Kurul'un kendi sekretaryası ve bütçesi oluşturulmuş, kararlara karşı etkili bir itiraz mekanizması öngörülerek meslekten çıkarılma cezası yönünden de yargı yolu denetimi getirilmiştir.
16. İlk Yargı Reformu Stratejisi döneminde askeri yargının görev alanı daraltılarak sivil kişilerin askeri mahkemelerde yargılanamayacağı düzenlemesi getirilmiş, ilk derece askeri mahkemelerde görev yapan subay üye uygulamasına son verilerek disiplin mahkemeleri yalnızca savaş zamanında görevli kılınmıştır. Ayrıca kamu görevlileriyle ilgili tüm disiplin cezaları yargı denetimi kapsamına alınmış; idarenin iyi işleyişini sağlamak ve idari yargının iş yükünü azaltmak için Kamu Denetçiliği Kurumu kurulmuştur.

17. Yine dönem içinde adalet hizmetlerinin etkinliğini artırmak, temel hak ve özgürlükleri güçlendirmek üzere altı yargı paketi kanunlaşmıştır. Yapılan mevzuat değişiklikleri ile; tutuklama yasağı konusunda sınır iki yıla yükseltilmiş, tutuklama kararlarının somut gerekçelere dayanması şartı getirilmiş ve azami tutukluluk süresi 5 yıla sınırlandırılmıştır. Ayrıca işkence suçunda zamanaşımı kaldırılmış, kamulaştırma davalarında faiz hususu düzenlenmiş ve hukuk yargılamalarında adli yardım için başvuru yolları kolaylaştırılmıştır. Örgüt propagandası yapma, suç ve suçluyu övme, halkı askerlikten soğutma gibi suçların unsurları yeniden belirlenmiş, “ayırıcılık” suç olarak ilk defa Türk Ceza Kanunu’na girilmiş ve Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu’nda da iyileştirmeler gerçekleştirilmiştir.
18. Ülkemizde son yıllarda yapılan yargı reformunun en önemlilerinden biri de Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yolunun getirilmesidir. Diğer bir yenilik ise uzun yargılama şikayetlerine ilişkin olarak Türkiye’de yeterli ve uygun tazmin sunan etkili bir iç hukuk yolunun ihdas edilmesidir. Bu kapsamda 09 Ocak 2013 tarihinde kabul edilen 6384 sayılı Kanun ile İnsan Hakları Tazminat Komisyonu kurulmuştur. Komisyona, uzun süren yargılamalarla ilgili şikayetlerin yanı sıra kamulaştırma veya irtifak hakkı bedelindeki değer kayıpları, hükümlü ve tutuklulara uygulanan disiplin yaptırımlarında savunma haklarının kısıtlandığı gibi iddialar yönünden başvuru imkanı getirilmiştir.
19. Temel hak ve özgürlüklerin korunarak geliştirilmesi amacıyla Adalet Bakanlığı bünyesinde İnsan Hakları Daire Başkanlığı kurulmuştur. Daire Başkanlığı Kanunla kendine verilen görevlerin yanı sıra AİHM tarafından Türkiye hakkında verilen kararların tamamını, diğer ülkeler hakkında verilen kararların ise önemli olanlarını Türkçe’ye çevirmektedir. Yine bu dönemde Bakanlar Kurulu kararıyla kabul edilerek 1 Mart 2014 tarihinde yürürlüğe giren “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi İhlallerinin Önlenmesine İlişkin Eylem Planı” insan haklarının geliştirilmesine yönelik atılan önemli bir adımdır. Yapılan bu reform çalışmaları sayesinde 31 Aralık 2012 tarihi itibarıyla ülkemiz aleyhine yapılan ve AİHM önünde derdest olarak bekleyen başvuru sayısı 16.876 iken, 31 Aralık 2014 tarihi itibarıyla bu sayı % 44’lük düşüş ile 9.448’e gerilemiş, Avrupa ortalaması %22.9 olan cezaevlerinde bulunan tutukluların toplam mevcuda oranı ise % 14 seviyelerine gerilemiştir. Türkiye 57 Avrupa ülkesi arasında bu manada en iyi 12 nci ülkedir.
20. Plan dönemi içinde adalete erişim alanında da önemli adımlar atılmıştır. Hukuk yargılamalarında adli yardım hizmetlerinin daha etkin yürütülmesi için başvuru yolları Hukuk Mukamemeleri Kanunu’nda değişiklik yapılarak kolaylaştırılmış, bilgiye erişim kapsamında www.hukukiyardim.gov.tr internet adresi üzerinden gerekli hukuki bilgilere tarafların ulaşımı sağlanmış ve UYAP vatandaş ve avukat portalı daha işlevsel hale getirilmiştir. Bunların yanı sıra adli yardım bütçesi son 4 yıl içerisinde % 85 artış göstererek 263 milyon TL’ye ulaşmıştır.
21. Adalete erişim alanında önemli bir boşluğu dolduran diğer bir faaliyet ise koruyucu hukuk uygulamaları olmuştur. ‘Koruyucu Hukuk’ Projesi ile temel hukuk bilgilerinin küçük

- yaşlardan itibaren okullarda öğretilmesi ile toplumsal bir hukuk kültürünün oluşturulması hedeflenmiştir. Hedefe yönelik olarak “Hukuk ve Adalet Dersi”nin 2013-2014 Öğretim Yılından itibaren uygulanmasına başlanmış ve bu kapsamda kitap hazırlanıp, dersi tanıtan yazılı ve görsel materyaller oluşturularak tüm adliye ve ortaokullara dağıtılmıştır.
22. Mağdur haklarının kurumsal düzeyde etkili bir şekilde takibi ile savunmasız grupların adalete erişiminde daha etkin ve proaktif bir çalışma düzeni oluşturulmuştur. Bu kapsamda Adalet Bakanlığında Mağdur Hakları Daire Başkanlığı kurulmuştur. Başkanlıkça mağdurlara yönelik etkin bir müdahale programı uygulamak için çalışmalara yoğun bir şekilde devam edilmektedir.
  23. Çocuk Koruma Kanunu ile Çocuk Hakları Sözleşmesinin temel ilkeleri güvence altına alınmıştır. Önümüzdeki dönemde çocukların “yüksek yararını” gözetmek ve onların “iyi olma hâlini ve esenliklerini destekleyici” stratejileri geliştirmek öncelikli alanımız olmaya devam edecektir. Bu kapsamda çocuğun yüksek yararı ilkesi doğrultusunda çocuk istismarının önüne geçilmesi hedeflenmektedir.
  24. Kadına yönelik ve aile içi şiddetle mücadele konusunda Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından yeni bir adım atılmıştır. Konsey tarafından 11 Mayıs 2011 tarihinde İstanbul’da imzaya açılan “Kadına Yönelik Şiddetin ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Sözleşme” kadına karşı şiddet ve aile içi şiddet konusunda uluslararası hukukta yaptırım gücü olan ilk sözleşme niteliği taşımaktadır. Türkiye, Sözleşme’yi imzalayan ve onaylayan ilk ülke olmuştur. Sözleşme’de kadına karşı şiddetle mücadele için kapsamlı bir hukukî çerçeve oluşturmak üzere, önleme, koruma, kovuşturma ve mağdur destek mekanizmaları oluşturma konularına yer verilmiştir. Geçen dönemde uluslararası sözleşmelere uyum sağlanması ile kadına karşı şiddetin önlenmesi amacıyla yönelik olarak hazırlanan 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun 08/03/2012 tarihinde kabul edilmiştir. Önümüzdeki dönemde ilgili bakanlıklar, kurum, kuruluş ve üniversitelerle ortak çalışmalar yapılarak anılan Kanunun etkili bir şekilde uygulanması için gerekli adımlar atılacaktır.
  25. Hukuk fakültelerindeki eğitimin nitelik ve içerik olarak gözden geçirilmesine yönelik tartışmalar hukuk camiasında gün geçtikçe artmaktadır. Bu tartışmaların ekseninde son yıllarda yeni açılan hukuk fakültelerinin sayısal olarak artmasının önemli bir yeri vardır. Hukuk fakültelerinde verilen eğitimin, teorik alandan beslenirken pratik uygulamalarla da somutlaştırılması gerekmektedir. Bu dönemde hukuk eğitiminin adalet meslek yüksek okullarını da kapsayacak şekilde geliştirilmesi hedeflenmiştir. Bu kapsamda eğitim müfredatları gözden geçirilecek ve son sınıf öğrencilerine staj imkanı sağlanacaktır.
  26. Günümüzde hukuk kliniği birçok ülkenin hukuk fakültelerinin ders programında yer almaktadır. Klinik eğitimi bir yandan hukuk eğitiminin uygulama ile bağını güçlendirirken diğer yandan maddi gücü yetersiz kişilere hukuki destek imkanı sunmaktadır. Ülkemizde

hukuk fakülteleri tarafından bu alanda yapılan çalışmalar oldukça yetersizdir. Yeni dönemde hukuk kliniği eğitiminin hukuk fakültelerinde yaygınlaştırılması için mevzuat ve farkındalık çalışması yürütülecektir.

27. Adli süreç ve hizmetleri elektronik ortama taşıyacak ve öncelikle yargı organları arasında bilgi ağını oluşturacak e-adalet sisteminin kurulması için Ulusal Yargı Ağı Projesinin (UYAP) donanım ve yazılım altyapısı tamamlanmış olup, sistemin daha da etkin hale getirilmesi için çalışmalara devam edilmektedir. UYAP Vatandaş Bilgi Sistemi sayesinde vatandaşlar internet üzerinden davalarına ait tüm bilgileri takip edebilmektedirler. Avukatlar internet üzerinden, dava açıp icra takibi yapabilmekte, dosya inceleyebilmekte ve işlem yapabilmektedirler. UYAP SMS Bilgi Sistemi'ne üye olanlar haklarındaki dava, icra takibi ya da işlemleri SMS olarak anında alabilmektedir. İfade ve savunma alınması ile duruşmalarda video kaydı yapılması ve video konferans yönteminin kullanılmasını hedefleyen Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) Projesi kapsamında ceza mahkemeleri ve cezaevlerinde sistem kurulumu tamamlanmıştır. Hukuk mahkemeleri ile savcılıklarda sistem kurulumu devam etmektedir. Bu dönemde UYAP'ın diğer kurumlarla entegrasyonunun tamamlanması hedeflenmektedir.
28. Adalet erişiminde önümüzdeki dönemde yeni bir çalışma alanı da toplum yararına (pro bono) hukuk hizmetlerinin bilinirliğinin artırılmasına ilişkin faaliyetler olacaktır. Kırılgan gruplara gönüllü olarak sunulacak bu hizmet için yasal altyapı çalışmaları da ilgili kesimlerle işbirliği halinde yürütülecektir.
29. Yargı mensuplarının uyması gereken temel etik değerler yargı camiasının öteden beri tartıştığı temel alandır. Adil yargılanma hakkı kapsamında; yargılamaların bağımsız, tarafsız ve etkin bir şekilde yapıldığına dair gerek davanın taraflarında gerekse kamuoyunda kuvvetli bir inancın olması bir zorunluluktur. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 6 ncı maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkının sağlanmasında en önemli araçlardan biri de yargı mensupları için etik ilkelerin belirlenmesidir. Etik ilkelerin belirlenmesi; yargısal süreçlerdeki şeffaflığı ve hesap verebilirliği artıracak ve bu sayede yargıya olan güven yükselirken kamuoyu tarafından önemle takip edilen hakim bağımsızlığı ve tarafsızlığı ilkesi daha denetlenebilir hale gelecektir. Yargı etiği konusunda uluslararası alanda genel kabul görmüş temel prensipleri içeren “Bangalore” ve “Budapeşte” ilkeleri gibi belgeler olmakla birlikte, uygulamada ülkeler yargı mensupları için kendi etik kodlarını belirlemektedir. Etik ilkelerin tüm yargı mensuplarının katılımı ile gerçekleştirilen ortak bir çalışma ile belirlenmesi; belirlenen ilkelerin uygulanmasını ve takibini kolaylaştıracak ve aynı zamanda gerçek manada yargı mensuplarının davranışlarına rehberlik edecektir. Önümüzdeki süreçte yargı mensuplarının etik kodları yüksek mahkemeler ve HSYK ile işbirliği halinde tüm yargı mensupları tarafından belirlenecektir. Yargılama sürecinin savunma tarafını oluşturan avukatlar, adil yargılanma açısından son derece önemli bir işlevi

yerine getirmektedir. Benzer şekilde Türkiye Barolar Birliği ile işbirliği halinde avukatlık mesleğine ilişkin meslek etik ilkelerinin geliştirilmesi de amaçlanmaktadır.

30. Bu dönem içerisinde yargı-medya ilişkilerinin sağlıklı bir şekilde geliştirilmesi ve yargı-basın sözcülüğü kurumunun etkin bir şekilde hayata geçirilmesi amacıyla "Kitlesel Medya ve Yargı Arasındaki İlişkilerin Güçlendirilmesi" Projesi başlatılmıştır. Projenin hedefi, yargının bağımsızlığı ilkesi ve masumiyet karinesi çerçevesinde yargısal faaliyetler hakkında sağlıklı bilgi akışını sağlamak, halkın doğru bilgi alma hakkı ve medya özgürlüğü dikkate alınarak, masumiyet karinesi ilkesinin güçlendirilmesi suretiyle yargının güvenilirliğini artırmaktır. Bu kapsamda adliyelerde medya iletişim büroları kurulmakta olup basın sözcüsü olarak çalışacak yargı mensuplarının eğitim faaliyetleri gerçekleştirilmektedir. Projenin yürütülmesi ve gerçekleştirilmesi çalışmalarına adli yargı dışında yüksek mahkemeleri ve diğer yargı kurumlarını da kapsayacak şekilde önümüzdeki dönemde de devam edilecektir.
31. Yargılamaların gecikmesi sonucunu doğuran sebeplerin en önemlilerinden birini de iş yükü fazlalığı oluşturmaktadır. Günümüzde birçok ülke bazı uyuşmazlıkların yargı dışında halli için yargı sistemlerinde önlem almıştır. Ceza yargılamasında uzlaşma ya da hukuk yargılamasında alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri bu önlemlerden bazılarıdır. Dostça çözüm isteğini de ifade eden alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri, taraflara uyuşmazlığın çözümüne aktif katılım şansı tanınması, farklı çözümler bulma imkânı sunması ve aleniyet zorunluluğu bulunmaması nedeniyle tercih edilir olmaktadır. Öte yandan uyuşmazlıklarda barışçıl çözüm arayışları ve toplumsal uzlaşma gibi olgular da bu doğrultudaki gelişmeleri destekleyen faktörler olarak ortaya çıkmıştır. Alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin ülkemizde geliştirilmesi kapsamında ceza yargılamasında uzlaşma ve hukuk uyuşmazlıklarında arabuluculuk uygulaması önemli bir aşama olarak kaydedilmelidir. 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nunda 2006 ve 2009 yıllarında yapılan değişiklikler ile uzlaşma kurumunun ceza muhakemesi sisteminde daha etkin hale getirilmesine çalışılmıştır. 2012 yılında kanunlaştırılan 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu ile hukukî uyuşmazlıkların alternatif çözüm yolları arasına arabuluculuk da katılmıştır. Bu sayede hukukî sorunları çözenin tek yolu çekişmeli dava usulü olmaktan çıkmıştır. Önümüzdeki dönemde alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin daha etkin kullanımının sağlanmasının yanısıra meslek dışı hakimlik ve cezada pazarlık gibi uygulamaların yargı kamuoyunca tartışılması öngörülmüştür. Ayrıca yürütülecek çalışmalarla hakem heyetlerinin etkinliğinin sağlanması hedeflenmektedir.
32. İstanbul Tahkim Merkezi ülkemizde yeni uygulamaya giren bir müessese olmuştur. Tahkim merkezinin faaliyete geçmesi ile ulusal ve uluslararası ticari uyuşmazlıklarda güçlü ve etkili bir alternatif çözüm yolu Türkiye'de de kullanılmaya başlanacaktır.

33. Yargı Reformu'nun önemli bir unsurunu da icra ve iflas sisteminin etkinleştirilmesi oluşturmaktadır. Bu kapsamda Adalet Bakanlığında bir Daire Başkanlığı kurulmuştur. İcra ve iflas sisteminde görev yapan personel sayısının artırılması da etkinliğin sağlanmasına yönelik çalışmalardan biridir. Bunların yanı sıra yediemin depolarına lisans zorunluluğu getirilmiş, ihale yoluyla yapılan satışlarda saydamlığın sağlanması ile tam bir rekabet ortamı oluşması için ihalelere elektronik teklif verme imkanı sağlanmış ve aile bireyleri için luzumlu eşyaların haczi yasaklanmıştır. Öte yandan icra ve iflas dairelerinin işlerliğinin artırılması için, teşkilat yapısı, çalışma şekli ve fiziki yapı gibi birçok alanı içeren geniş kapsamlı bir proje yürütülmektedir. Halen pilot adliyelerde uygulanan proje kapsamında tek bir icra dairesi modeli oluşturulmaktadır. Bu sayede uzmanlaşma ve süreç akışlarında hızlilik sağlanmakta, insan kaynakları ve maliyetlerde ise verimlilik öne çıkmaktadır. Bu projenin orta vadede ülke geneline yaygınlaştırılması hedeflenmektedir.
34. Yargıda zaman yönetiminin bütüncül ve sistematik bir şekilde ele alındığı ilk çalışma Avrupa Konseyi Adaletin Etkinliği Komisyonu (CEPEJ) tarafından gerçekleştirilmiştir. CEPEJ tarafından yargılamaların makul sürede sonlandırılmasına yönelik olarak 'Yargıda Zaman Yönetimi' konusunda uygulanabilir tavsiyeler oluşturulmuştur. Ülkemiz 2013 yılı itibarıyla Avrupa Konseyinin SATÜRN (Yargıda Zaman Yönetimi Merkezi) adı altındaki bu çalışmasına katılmıştır. Adli zaman yönetimine ilişkin tavsiyeler pilot adliyelerde uygulanmaya başlanmıştır. Bu adliyelerdeki mahkemeler ideal yargılama sürelerini belirlemiş ve vatandaşlarımıza taahhüt eder hale gelmiştir. Bu sayede taraflar davalarının ne zaman biteceğini öngörebilmektedir. Projenin önümüzdeki dönemde de yaygınlaştırılarak devam etmesi planlanmaktadır. Proje, Avrupa ülkelerinden farklı olarak ilk defa Cumhuriyet başsavcılıklarında da yürütülmüş ve CEPEJ tarafından ülkemiz örneği de dikkate alınarak SATURN rehber ilkeleri savcılıkları da kapsayacak şekilde genişletilmiştir. Önümüzdeki dönemde Yargıtay ve Danıştay'ın da anılan Projeye katılımı öngörülmektedir.
35. Ülkemiz, Avrupa ülkeleri arasında bilirkişi yönünden sayısal olarak ilk sıradadır. Buna rağmen yargılamada bilirkişilere gereksiz yere başvurulması ve sistemin kalitesine yönelik ciddi eleştiriler bulunmaktadır. Bilirkişilik sorununa kapsayıcı ve etkin çözüm üretmek amacıyla yürütülen 'Geliştirilmiş Bilirkişilik Projesi' çıktılarında dikkate alınarak kurumsal bir yapı oluşturulması için Kanun Taslağı hazırlanmıştır. Bu sayede bilirkişi raporlarının kalitesi artarken yargılama sürelerinde iyileştirme sağlanacak ve dava masrafları da azalmış olacaktır. Resmi bilirkişilik hizmetlerini yerine getiren Adli Tıp Kurumu yargının hızlı, etkin ve verimli çalışmasını doğrudan etkilemektedir. Bu kapsamda Adli Tıp Kurumu Kanunu'nda değişiklik yapmak üzere Bakanlık merkezinde bir Komisyon kurulmuş ve Komisyonca bir taslak hazırlanmıştır. Taslak metinde Kurumun iş yükünü daha iyi yönetmesi için ihtisas daire sayısının artırılması ve üst kurulların oluşturulması öngörülmektedir. Önümüzdeki dönemde Kurumun kapasitesini güçlendirecek değişikliklerin kanunlaşma süreci takip edilecektir.

36. Türkiye’de adli yargı alanında sulh ceza ve infaz hakimliği dahil toplam 2011 ihtisas mahkemesi bulunmaktadır. Bu durumda adli yargıda mevcut mahkemelerin %33’ü ihtisas mahkemesidir. CEPEJ verilerine göre Avrupa Konseyine üye ülkelerde ihtisas mahkemelerinin genel yetkili mahkemelere oranı ise %24’tür. Geçtiğimiz süreçte ihtisas mahkemelerinin güçlendirilmesi için HSYK’ya birden fazla mahkeme olan yerlerde iş dağılımı yapma yetkisi verilmiştir. Bu Plan döneminde ihtisas mahkemelerinin kalitesi ve yargılamaları hızlandırıcı etkisi gözönüne alınarak daha da yaygınlaştırılması hedeflenmektedir.
37. Yargının vazgeçilmez unsurları olan avukatların adaletin tesisinde önemi tartışmasızdır. Dünyada avukatlık kurumunun görev alanları ve icra şekli ile avukatların mesleğe kabul-leri gibi önemli alanlarda meydana gelen değişiklikleri Türkiye uygulamasına yansıtma amacıyla yeni bir Avukatlık Kanun Tasarısı hazırlanmıştır. Mesleğin sorunlarının çözülmesine yardımcı olacak Tasarının önümüzdeki dönemde barolarla işbirliği içerisinde gözden geçirilmesi ve kanunlaştırılması hedeflenmektedir.
38. Noterlik sisteminin güçlendirilmesi suretiyle noterlere bazı çekişmesiz yargı işlerinin verilmesi, yargı reformu kapsamında yürütülen çalışmalardan biri olmuştur. Bu kapsamda mahkemelerin yanı sıra noterlere de mirasçılık belgesi düzenleme görevi verilmiştir. Ayrıca hizmetlerin daha kısa sürede yerine getirilmesi için sayıları da artırılmıştır. Yeni dönemde noterlerin görev tanımlarının genişletilmesi, mesleğe giriş şartlarının yeniden düzenlenmesi gibi hususlarda çalışma yapılması planlanmaktadır.
39. İnfaz sistemimizin mevzuat altyapısında yapılan değişiklikler ve cezaevlerinin modernizasyonu önceki Strateji Belgesi döneminde önemle üzerinde durulan konulardan biri olmuştur. 2010 yılından bu yana yetersiz ve standartlara uymayan 61 ceza infaz kurumu kapatılmış, insan kaynaklarında % 69 artış sağlanmıştır.
40. Ceza infaz sistemimizde yapılanma sürecini yeni tamamlayan bir diğer stratejik alan ise denetimli serbestlik hizmetleridir. Sistem; hükümlülerin infazının cezaevi yerine toplum içerisinde kontrolde tutularak yerine getirilmesini sağlamakta; şüpheli ve sanıklar için ise tutuklama tedbiri yerine başka alternatif imkanlar getirmektedir. Böylelikle suçlu veya suçlanan kişiler sosyal hayatlarını sürdürebilmekte ve topluma yeniden kazandırılmaları sağlanmaktadır. Bu dönemde uygulamaya kazandırılan bir diğer yenilik ise elektronik kelepçe ile takip ve izleme sisteminin kurulması olmuştur. Bu hizmetlerin daha güçlendirilmesi için önümüzdeki dönemde çalışmalar devam edecektir. Ceza infaz alanında sivil toplum kuruluşları ile işbirliği imkanlarının daha da geliştirilmesi ve insan kaynaklarının güçlendirilmesi bu alanda diğer öncelikler olacaktır.
41. Ceza infaz sisteminde suçluların topluma kazandırılmaları hedefi doğrultusunda birçok yenilik gerçekleştirilmiştir. Çocuklara özgü oluşturulan “Bireyselleştirilmiş İyileştirme Sistemi” ile her bir çocuk için ayrı bir iyileştirme programı oluşturulmaktadır. Ayrıca çocuklar için eğitimevleri kurularak yaygınlaştırma çalışmaları devam ettirilmektedir. Çocuklar dışındaki mahkumlar için psiko-sosyal destek ve müdahale programları geliştirilmiştir.

KAPSAM

42. Adalet hizmetlerinin bağımsız ve tarafsız bir şekilde yürütülmesi, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılması, daha hızlı ve güven veren bir adalet sistemi oluşturulması amacıyla yeni Yargı Reformu Stratejisi hazırlanmıştır. Yargıda etkinliğin artırılması için belgede 10 amaç 68 hedef ve 197 strateji öngörülmüştür.
43. Yeni Yargı Reformu Stratejisinde yer alan amaç ve hedeflerin bir kısmı ilk belgede yer alanlarla benzerlik göstermektedir. Bu durum bazı çalışmaların uzun vade gerektirmesi ve bazı alanlarda sürekli gelişime ihtiyaç duyulmasından kaynaklanmaktadır.
44. Yeni Yargı Reformu Stratejisinde bazı alanlarda planlamanın doğası gereği kesin ifadelerden ve somut yargılardan kaçınılmıştır. Bazı konuların kamuoyunca tartışılması ve bu tartışmalar sonucu oluşacak konsensüs neticesinde hayata geçirilmesi öngörülmüştür.

AMAÇLAR

1 YARGININ BAĞIMSIZLIĞI VE TARAFSIZLIĞINI GÜÇLENDİRMEK

---

2 YARGININ HESAP VEREBİLİRLİĞİNİ VE SAYDAMLIĞINI ARTIRMAK

---

3 CEZA VE HUKUK ADALET SİSTEMİNİ GELİŞTİRMEK

---

4 ALTERNATİF UYUŞMAZLIK ÇÖZÜM YÖNTEMLERİNİ GELİŞTİRMEK VE UYGULAMADA ETKİLİLİĞİNİ ARTIRMAK

---

5 ADALET ALANINDA ULUSLARARASI İŞBİRLİĞİNİ GELİŞTİRMEK VE AB KATILIM SÜRECİNİN ETKİLİLİĞİNİ ARTIRMAK

---

6 HUKUK EĞİTİMİ İLE MESLEK ÖNCESİ VE MESLEK İÇİ EĞİTİMİNİ GELİŞTİRMEK

---

7 ÇOCUKLAR, KADINLAR VE ENGELLİLER GİBİ DEZAVANTAJLI GRUPLARA YÖNELİK UYGULAMALARI GELİŞTİRMEK

---

8 ADALETE ERİŞİMİ GELİŞTİRMEK

---

9 YARGISAL UYGULAMALARDAN KAYNAKLANAN İNŞAN HAKLARI İHLALLERİNİ ÖNLEMENİN VE İNŞAN HAKLARI STANDARTLARINI GÜÇLENDİRMEK

---

10 CEZA İNFAZ SİSTEMİNİ GELİŞTİRMEK

AMAÇ - 1

YARGININ BAĞIMSIZLIĞI VE TARAFSIZLIĞINI GÜÇLENDİRMEK

Yargı bağımsızlığı hukuk devletinin bir ön şartı ve aynı zamanda adil yargılanma hakkının da teminatıdır. Bağımsızlık hâkimlere tanınan bir ayrıcalıktan öte hak arama yollarına başvuran tarafların beklentilerini karşılamak üzere ihdas edilmiştir. Hâkim karar verirken bağımsız ve tarafsız olmalıdır. Bağımsızlık bir takım ilkeler, kural ve kurumlardan hareketle ölçülebilmekte iken; tarafsızlık hâkimlerin karar verme süreçlerinde yatay ve dikey hiç bir etkileşim içinde olmadan hukuk içinde kalarak vicdani kanaatlerini oluşturma gerekliliğini ifade eder.

Tarafsızlık öğretide ve uygulamada iki yönlü olarak değerlendirilir; subjektif ve objektif tarafsızlık. Subjektif tarafsızlık hâkimin kendi önyargı fikir ve kanaatlerinin tesirinde kalmadan anayasa, kanun ve hukuka uygun olarak oluşturulmuş vicdani kanaatlerine göre karar vermesini ifade eder. Objektif tarafsızlık ise tarafların mahkemenin tarafsız olduğuna inanmalarını ve güven duymalarını ifade eden şekli bir kavram olarak tarif edilir.

Bağımsız yargı, tarafsız ve yetkin bir yargı demektir. Tarafsız ve yetkin olmayan bir yargı bağımsız olamaz. Tarafsızlığın korunması, dava tarafları ile kamuoyuna bağımsız, tarafsız ve yetkin olduğunun gösterilmesi, yargının ve her hâkimin sorumluluğudur. Dolayısıyla hâkimler, tarafsız olmaları yanında tarafsız bir görünüm içinde de olmalı, mesleği ile bağdaşmayan her türlü davranışlardan hem mahkeme içinde hem de dışında kaçınmalıdır.

Yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığına ilişkin uluslararası belgeler (1985 Tarihli Birleşmiş Milletler Yargı Bağımsızlığı Temel İlkeleri, 2003 tarihli Birleşmiş Milletler Bangalore Yargı Etiği İlkeleri, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin Hâkimlerin Bağımsızlığı Etkinliği ve Rolü Hakkında Üye Devletlere Yönelik Tavsiye Kararı, Venedik Komisyonunun 2007 tarihli Yargısal Atamalar Raporu yine aynı Komisyonun 2010 tarihli Yargıçların Bağımsızlığı Raporu, Avrupa Hâkimleri Danışma Komitesinin görüşleri, Hâkimlerin Statüsüne İlişkin Avrupa Şartı) incelendiğinde; hâkim teminatı, yargı üst kurullarının oluşumu ve yapısı, atama ve terfi sistemi, disiplin soruşturma usulü, yargı bütçesi, hâkim ve savcılarının özlük hakları yargının bağımsızlığı ve tarafsızlığı konuları üzerinde çalışılan ana başlıklardır.

Belgelerin özünde vurgulanan husus yargı yönetim ve sisteminin; liyakat esasına dayalı objektif, şeffaf, etkili ve verimli uygulamalar yapabilmesi gerekliliğidir.

Dünya genelinde yargının bağımsızlığı ve tarafsızlığını sağlamak için oluşturulmuş iç hukuk düzenlemelerinde ve kurumlarında bir uygulama birliği olmadığı görülmektedir. Her ülke kendi dinamikleri ve yapısı içinde belirlenen ilke ve hedeflere ulaşmak için bir yargı sistemi oluşturmuştur.

Ülkemizde yargı bağımsızlığı 1982 Anayasanın 138-140 ıncı maddelerinde düzenlemiştir. 138 inci maddede hâkimlerin bağımsız olduğu, Anayasaya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdani

kanaatlerine göre karar verecekleri belirtilmiş, devamı maddelerde ise hâkimlik ve savcılık teminatı, hâkimlik ve savcılık mesleği, duruşmaların aleni olması ve mahkemelerin kuruluşu düzenlenmiştir. 1982 Anayasası güçler ayrılığı ilkesiyle, yasa- ma, yürütme ve yargının birbirlerini etkilemeden fonksiyonlarını icra etmesini hedeflemiş, yargının bağımsızlığı ve tarafsızlığını anayasal düzeyde gü- vencilere bağlamıştır.

Avrupa Birliği süreci de dikkate alınarak Türki- ye'de yargı bağımsızlığının ve tarafsızlığının güç- lendirilmesi amacıyla, uluslararası belgelerdeki sistematik içerisinde özellikle hâkim ve savcıların tayin ve terfi sistemleri ile yargı bağımsızlığı ve ta- rafsızlığı konusunda farkındalık oluşturulmasına yönelik çalışmalara öncelik verilecektir.

Diğer yandan; ülkemizde hâlen anayasa, askerî, idarî ve adli yargı olmak üzere dört farklı yargı yolunun bulunduğu görülmektedir. Bunlara Sa- yıştay ve Uyuşmazlık Mahkemesi'ni de eklemek mümkündür.

Yargı düzeni içerisinde görevli olan mahkemelerin çeşitliliği sadece vatandaşları değil, uygulamacıları da tereddütte bırakmakta, hukukçular bile görevli yargı yerini belirlemede güçlük çekmektedirler. Aynı konuya ilişkin uyuşmazlıkların farklı yargı yerlerinde karara bağlanması neticesinde birden çok içtihat oluşmuş bunun sonucunda da hukuk- ta var olması gereken uygulama birliği tam olarak sağlanamamıştır. Şu hâlde yargı yollarının çeşitli- liğinden kaynaklanan yargıdaki çok başlılık adalet hizmetlerinin yeterince etkin ve verimli işlenmesini zorlaştırmakta ve adalete erişimi de güçleştirmek- tedir.

Karşılaştırmalı hukukta çoğu ülkede barış zama- nında ayrı bir askerî yargı sistemi ya da askerî yüksek yargı sistemi bulunmamakta, bazı ülkeler-

de askerî mahkemeler sadece disiplin mahkemesi olarak görev yapmaktadır. Askerî yargının varlığı- na yönelik eleştiri ve öneriler değerlendirildiğinde askerî mahkemeler ile askerî yüksek mahkemele- rin görev ve yetkilerinin demokratik hukuk dev- letinin gerektirdiği ölçüler çerçevesinde yeniden tanımlanmasını zorunlu kılmaktadır.

Yine karşılaştırmalı hukukta Askerî Yüksek İda- re Mahkemesine benzer bir yapıya da rastlanıl- mamaktadır. Askerî Yüksek İdare Mahkemesi- nin yapısında kurmay subay üyelerin bulunması ve kararlarına karşı temyiz imkânının olmaması dikkate alındığında mahkemenin temel ilke ve demokratik standartlara uygun bir yapı oluştur- madığı yönünde eleştiriler mevcuttur.

Yüksek yargı organları düzeyindeki çok başlılık ülkemizde eleştiri konusu olmakta, bu eleştiri- ler özellikle askerî yüksek mahkemeler üzerinde toplanmaktadır. Bu nedenle askerî yüksek mah- kemeler düzeyinde bir sadeleştirmeye gidilmesi konusunda toplumda geniş bir mutabakat oluş- muştur. Bu durum Türkiye Büyük Millet Mec- lisi Anayasa Uzlaşma Komisyonunda da ortaya çıkmıştır. Önümüzdeki süreçte bu alanın başta yargı kamuoyu olmak üzere ülke genelinde tar- tışmaya açılması ve Türkiye tecrübesi ile birlikte dünya uygulamaları dikkate alınarak bir sonuca ulaşıldıktan sonra anayasal düzenleme konusu yapılması amaçlanmaktadır. Söz konusu değişik- lik tüm bu tartışmalardan sonra şekillenecek ve Avrupa birliği sürecinde ortaya konulan yargı ba- ğımsızlığı ve tarafsızlığı ilkelerine uygun biçimde yapılacaktır.

HEDEFLER

HEDEF 1.1

Yargı Yollarındaki Çeşitliliğin Sadeleştirilmesi

Önümüzdeki dönemde yargı yollarındaki çok başlılık tartışmaya açılacaktır. Bu hedef doğrultusunda kamuoyunda oluşacak konsensüs neticesinde Anayasa ve ilgili diğer mevzuatta değişiklikler yapılarak ülkemizdeki yargı yolları çeşitliliğinin sadeleştirilmesi düşünülmektedir.

Stratejiler	2015	2016	2017	2018	2019
Anayasa değişikliği yapılması	√	√			
Diğer mevzuat değişiklikleri	√	√			
BÜTÇE	SORUMLU KURUM		İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUMLAR		
Adalet Bakanlığı	Adalet Bakanlığı		Yüksek Mahkemeler HSYK Meslek Örgütleri Sivil Toplum Kuruluşları		

HEDEF 1.2

Yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığının önemi konusunda kamuoyunda farkındalığın artırılması

Bağımsızlık ve tarafsızlığın gerçek anlamda sağlanabilmesi için bir taraftan yargı mensuplarının bunu içselleştirmesi gerekirken diğer taraftan barolar, meslek örgütleri, sivil toplum kuruluşları ve özellikle medya kuruluşları ile seminer, sempozyum gibi bir takım etkinlikler ile bağımsızlık ve tarafsızlığın her boyutuyla tartışıldığı toplumun her kesiminin bu konudaki rol ve sorumluluklarının ortak akılla belirlendiği platformlara ihtiyaç duyulmaktadır. Önümüzdeki süreçte bu doğrultuda faaliyetler düzenlenerek yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığı konusunda kamuoyunda farkındalık arttırılacaktır.

Stratejiler	2015	2016	2017	2018	2019
Farkındalığın artırılması konusunda faaliyetler yürütülmesi	√	√	√	√	√
BÜTÇE	SORUMLU KURUM		İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUMLAR		
Adalet Bakanlığı	Adalet Bakanlığı		Yüksek Mahkemeler HSYK Meslek Örgütleri Sivil Toplum Kuruluşları		

HEDEF 1.3

Yargı mensuplarının atama ve terfi sisteminin nesnel ve objektif ölçütlerle geliştirilmesi

2802 sayılı Kanununun 35 inci maddesine göre hazırlanmış olan Hâkim ve Cumhuriyet Savcılarına Uygulanacak Atama ve Nakil Yönetmeliği'nin 2nci maddesi *“Adalet teşkilâtı bulunan yerler, coğrafi ve ekonomik şartları, sağlık, sosyal ve kültürel durumları; mahrumiyet dereceleri ile ulaşım, gelişme ve önemli merkezlere yakınlıkları ve diğer durumları bakımından ilişik listede gösterildiği üzere beş bölgeye ayrılmıştır”* şeklindedir. Anılan Yönetmelik hükümleri uyarınca adalet teşkilâtı bulunan yerler beş bölgeye ayrılmıştır. Ayrıca teşkilât tek hâkimli, çift hâkimli ve müstakil ağır ceza mahkemesi olarak belirlenmiştir.

İdari Yargı Hâkim ve Savcılarına Uygulanacak Atama ve Nakil Yönetmeliği'nin 2nci maddesi ise *“Bölge idare mahkemesi teşkilâtı bulunan yerler, coğrafi ve ekonomik koşulları, sağlık, sosyal ve kültürel imkânları, mahrumiyet dereceleri ile ulaşım, gelişme ve önemli merkezlere yakınlıkları ve diğer durumları bakımından ekli listede gösterildiği üzere üç bölgeye ayrılmıştır”* şeklindedir. Yönetmelik uyarınca idarî yargı teşkilâtı üç bölgeye ayrılmıştır.

Ulaşım imkânlarının artması, bölgesel ve yerel düzeyde meydana gelen ekonomik ve sosyal gelişim, hâkim ve savcı sayısındaki artış ve artan iş yükü ihtiyacına uygun olarak bölge sisteminin ve bölgelerdeki görev sürelerinin hâkim ve savcılarla yapılacak ortak çalışmalar neticesinde yeniden gözden geçirilmesi gerekmektedir.

Hâkim ve savcıların derece ilerlemesi ve terfileri ise 2802 sayılı Kanun hükümleri ve Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nun belirlediği ilkeler çerçevesinde Yüksek Kurul tarafından gerçekleştirilmektedir. Yargı mensuplarının çoğunluğu tarafından sorunlu görülen alanlardan bir kısmı; üç aylık aralıklarla belirlenmiş terfi defterlerinin daha kısa aralıklara çekilebilmesi, yüksek mahkemelere temyiz için gönderilen dosyaların hâkim ve savcılarının terfilerinde daha etkin bir şekilde değerlendirilmesi, müfettişler tarafından düzenlenen performans değerlendirme ve geliştirme formlarında öne çıkan sorunların ele alınması, hâkim ve savcılarının terfilerinde esas alınan iş yüzdesi miktarlarının gözden geçirilmesi şeklinde özetlenebilir.

Yargının performansı ile ilgili daha kapsamlı ve tutarlı ortak bir çerçeve geliştirilmesi gerekmektedir. Bu alanda adalet sisteminin performansı ve adaletin kalitesine yönelik son yıllarda çoğu Avrupa ülkelerinde üzerinde çalışılan ve geliştirilen daha kapsayıcı ve tüm aktörleri içine alan modeller bulunmaktadır. 360 derece değerlendirme sistemi, kullanıcı anketleri ve SATURN zaman yönetimi Avrupa yargı sistemleri tarafından benimsenmiş performansa yönelik geliştiril-

miş araçlardır. Hâkim ve savcılarının performansının ölçülmesinde baktıkları davaların ortalama görülme süreleri terfilerde dikkate alınmalı, hâkim ve savcılar için her dava türüne göre ortalama görülme süresi tespit edilip kamuoyuna duyurulabilmelidir.

Bunun yanısıra yüksek mahkemelerde hâkim ve savcılarının terfi sistemine etki edebilecek mekanizmalar kurulması da faydalı görülmektedir.

Stratejiler	2015	2016	2017	2018	2019
Hâkim ve Cumhuriyet Savcılarının terfi sisteminin geliştirilmesi	√	√			
Atama, nakil ve yetki sisteminin gözden geçirilmesi	√	√			
BÜTÇE	SORUMLU KURUM		İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUMLAR		
Adalet Bakanlığı	Adalet Bakanlığı		HSYK		

AMAÇ - 2

YARGININ HESAP VEREBİLİRLİĞİNİ VE SAYDAMLIĞINI ARTIRMAK

Hesap verebilirlik; “hizmetlerin nitelikli ve verimli yürütülmesine yönelik sorumluluğu ve bunun uygun araçlarla açıklanması yükümlülüğü” anlamına gelmektedir. Halktan aldığı yetkileri kullananların hesap verebilirliği; devlet-vatandaş ilişkilerinde güvenin tesis edilmesine hizmet etmekte ve demokrasinin özünde yer almaktadır.

Hesap verebilirlik niteliğine göre; hukukî, yönetsel, kamusal ve siyasi olarak ortaya çıkmaktadır. Hukukî ve yönetsel hesap verebilirlik; yargısal faaliyetlerin kanun yolu incelemesine tabi olmasında ve disiplin sisteminde somutlaşmaktadır.

Eksiksiz demokrasinin ayırt edici özelliklerinden birini de siyasi hesap verebilirlik oluşturmakta ve bu kavram geleneksel anlamda idarenin parlamentoya karşı sorumlu olmasını ifade etmektedir. Bu nedenle hesap verebilir bir kamu yönetiminin oluşturulmasında halkı temsil etmekte olan parlamentonun etkin bir denetim gerçekleştirmesi büyük önem taşımaktadır.

Diğer yandan geleneksel kamu yönetimi anlayışı, halka karşı sadece siyasilerin hesap vermesini, kamu yöneticilerinin ise mevcut kurallara uygun davranmakla sorumlu tutulmasını öngörmekteyken, yeni yaklaşım kamu yönetiminde yaşanan dönüşüm sonucu artık kamu bürokrasisinin sadece siyasilere değil, halka karşı da sorumlu olması gerektiğini vurgulamaktadır. Şu halde kamusal hesap verebilirlik, siyasilerin ve yöneticilerin insanların çıkarlarını veya haklarını ilgilendiren kararlar alırken neden bu kararları aldıkları ve politikaları uyguladıkları konusunda kamuya açıklamada bulunmaları gerekliliğini ifade etmektedir.

Hesap verebilirliğin ilk bakışta sadece yasama ve yürütme erkleri için anlam taşıdığı yargı bağımsızlığından dolayı yargı için geçerli olamayacağı düşünülse de, günümüz demokrasisi yargısal hesap verilebilirliği güçlü biçimde kamuoyunun gündemine getirmektedir.

Bugün için kamu yönetiminde hesap verilebilirliğin klasikleşmiş yöntemlerinin bütünüyle adalet hizmetlerine uygulanması mümkün olmamakla birlikte adalet hizmetlerinin özelliklerine uygun mekanizmalar oluşturulması ve bu suretle yargı bağımsızlığının güçlendirilmesi mümkündür. Birleşmiş Milletler, Avrupa Konseyi ve Avrupa Birliği'nin bu mekanizmaların oluşturulması gerektiğine ilişkin çok sayıda tavsiye kararı, eleştiri ya da irade beyanı bulunmaktadır.

Esasında, yargısal hesap verebilirliğin bugün için var olan gelenekselleşmiş müesseseleri bulunmaktadır. Her ne kadar yargısal faaliyetlerle doğrudan bağlantısı olmasa da bütçe vasıtasıyla idare ve parlamento ile kurulmuş ilişki bunun bir unsurudur. Mahkeme kararlarının gerekçeli olması, duruşmaların aleni olması, kararlara karşı kanun yollarının öngörülmüş olması, teftiş kurulları vasıtasıyla denetim de doğrudan yargısal faaliyetlerin hesap verebilirliğine yöneliktir. Bu gelenekselleşmiş müesseseler yeni kamu yönetimi anlayışı karşısında yargıya güvenin sağlanması açısından yetersiz kalmaktadır.

Belirtilen müesseselerin etkinleştirilmesi yanında hesap verilebilirlik ile şeffaflığa yönelik yeni uygulamalar geliştirilmesi gerekmektedir. Yargı Re-

formu Stratejisinde buna yönelik adımlar atılması öngörülmüştür.

Bu kapsamda; yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığını sağlamak için oluşturulan yargı yönetiminin tasarlanmış şekli hesap verebilirliğin önemli bir unsuru olarak ele alınmıştır. 1982 Anayasasının salt yüksek mahkemelerden oluşan Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kuruluna ilişkin tasarımı içe kapanıklılığın önemli bir örneğini oluşturmaktadır. 2010 yılında yapılan değişiklikle geniş tabanlı bir yapı oluşturularak bu yapının hesap verilebilirliğinin özellikle meslekî temsil temelinde güçlendirilmesine çalışılmıştır. Bu Plân döneminde ise HS-YK'nın yapısının, demokratik hesap verilebilirliğe daha uygun biçimde, parlamentonun da Kurula üye seçmesi suretiyle geliştirilmesi hedeflenmektedir.

Yargısal hesap verilebilirlik ve şeffaflığın önemli kesitlerinden birini de yargı – medya ilişkileri oluşturmaktadır. Stratejide öngörülenler ile hedeflenen, medya aracılığıyla yargısal şeffaflığın artırılmasıdır. Son dönemde adliyelere kurulan “medya iletişim büroları” ile yargı mensuplarına yönelik “basın sözcülüğü” eğitimleri buna yöneliktir. Bu uygulamaların yaygınlaştırılması ve yargı profesyonellerince içselleştirilmesi için çalışılacaktır.

Yukarıda da belirtildiği üzere hesap verebilirliğin önemli bir unsurunu da denetim ve disiplin prosedürleri oluşturmaktadır. Denetim ve disiplin mevzuatımız şimdiye değin bütüncül ve sistematik bir bakış açısıyla ele alınmamıştır. Strateji kapsamında bu konuda mevzuattaki dağınıklığın giderilmesi ve disiplin hükümlerinin “nesnel ve somut ölçütlere”, denetim usulünün de “performansa” dayalı olarak yenilenmesi öngörülmektedir.

Faaliyet raporları kamu hizmetlerinde şeffaflığın sağlanmasında önemli işlev görmektedir. Bu yönetim enstrümanından yargı hizmetlerinde de

yararlanılması öngörülmektedir. Yüksek Mahkemeler ile her adliyenin kamuoyuna duyuracağı raporlar vasıtasıyla yargısal performansın kamuoyu tarafından denetlenmesi sağlanmış olacaktır. Aynı şekilde yargısal disiplin işlemlerinin kamuoyuna açılması da hesap verebilirliği ve şeffaflığı güçlendirmesi açısından önem taşımaktadır.

Yargının halkla ilişkiler kapasitesinin geliştirilmesi de önem taşıyan bir diğer alandır. Bu amaç başlığı altında halkın adalet mekanizmasına bakışını öğrenmek, yargıyla ilgili şikâyet ve beklentilerini tespit etmek amacıyla düzenli olarak “Yargıya Güven ve Memnuniyet Anketleri”nin yapılması öngörülmektedir. Bu uygulama ile aynı zamanda katılımcı yönetim yolunda önemli bir mesafe alınmış olunacaktır.

HEDEFLER

HEDEF 2.1

Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun demokratik hesap verebilirliğinin güçlendirilmesi

Kuvvetler ayrılığının benimsenmesiyle birlikte yargının bağımsızlığını ve tarafsızlığını sağlamak üzere 19. yüzyılda Fransa'da başlayan yargı kurulları oluşturma fikri zamanla diğer ülkelere de yayılmıştır. Avrupa ve diğer ülkelerde yüksek kurulların oluşumu ve yetkileri açısından farklılıklar bulunmaktadır. Geniş yetkili yüksek kurullar atama, tayin ve disiplin cezası verebilme gibi yetkilere haiz iken sadece idarî görevleri bulunan kurullar da bulunmaktadır.

Avrupa'da yargı yönetimi alanında meydana gelen bu değişimler, ülkemizde de yargı alanında birçok reform yapılmasına yol açmıştır. Yargının bağımsızlığı ve tarafsızlığına ilişkin konular özellikle yargı yönetimi ve hâkimlik teminatı üzerine yoğunlaşmıştır.

Ülkemizde yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığına ilişkin hükümler 1924, 1961 ve 1982 Anayasalarında yer almıştır. 1924 Anayasasında yargı kurulu yer almamış daha sonra çıkan 766 ve 2556 sayılı Kanunlarla bu husus düzenlenmiştir. 1961 Anayasasında dünyada ilk örneklerinden biri olan hâkimlerin, atama, tayin, terfi ve disiplin işlemlerini yürütmek üzere Yüksek Hâkimler Kurulu oluşturulmuştur. 1961 Anayasasının 143 üncü maddesi uyarınca Yüksek Hâkimler Kurulunun oluşumunda seçim sistemine yer verilmiş TBMM, Senato, ve hâkimlerin kendi aralarından seçtiği altışar üye ile Kurulun toplam 18 üyeden oluşacağı öngörülmüştür. Seçim sisteminde yaşanan olumsuzluklar nedeniyle 20 Eylül 1971 gün ve 1488 sayılı Kanun ile Anayasanın 143 üncü maddesinde yapılan değişikliklerle seçim sistemi kaldırılmış ve Kurul'un tamamı Yargıtay tarafından kendi üyeleri arasından seçilen 11 üyeden oluşturulmuştur. Yüksek Savcılar Kurulu ise 1962 yılında çıkarılan 45 sayılı Hâkimler Kanunu'nda düzenlenmiş daha sonra 1971 Anayasa değişikliği ile anayasal statüye kavuşmuş olup; temel bir değişikliğine gidilerek 1982 Anayasasının 159 uncu maddesinde adli ve idarî yargı hâkimleri ile Cumhuriyet savcılarının atama, tayin ve disiplin işlemlerini yürütmek üzere Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu kurulmuştur.

Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun yapısı, üye sayısının azlığı, üyelerin sadece yüksek yargı mensupları arasından seçilmesi, kurulda ilk derece mahkemelerinde görevli olan hâkim ve savcılarının yer almaması, Kurul kararlarının tamamen yargı denetimine kapalı olması, Kurulun kendisine ait sekreteryasının, binasının ve bütçesinin bulunmaması gibi hususlar gerek iç ve gerekse uluslararası kamuoyunda eleştiri konusu yapılmıştır.

Bu bakımdan yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığını güçlendirmek ve Kurulun yapısına yönelik eleştirileri karşılamak üzere 12 Eylül 2010 tarihinde yapılan Anayasa Referandumu ile HSYK'nın yapısı geniş tabanlı temsil esasına dayalı olarak yeniden düzenlenmiş, kurulun üye sayısı 7'den 22'ye yükseltilmiş, ardından kabul edilen 6287 Sayılı Hâkimler Savcılar Yüksek Kurulu Kanunu ile de Kurulun çalışma usul ve esasları belirlenmiştir.

Anayasa değişikliğinden bu yana Yüksek Kurul üyelikleri için iki kez seçim yapılmıştır. Ancak seçim sistemine gerek yargı mensupları gerekse kamuoyu tarafından ciddi eleştiriler getirilmiştir.

Bu itibarla; yargının demokratik meşruiyeti ve hesap verebilirliğini güçlendirmek için mevcut Kurul yapısının yeniden şekillendirilmesi suretiyle, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin de Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu üyeliği seçimlerinde rol üstlenmesi önem taşımaktadır.

Stratejiler	2015	2016	2017	2018	2019
Anayasa değişikliği yapılması	√	√			
Diğer mevzuat değişiklikleri	√	√			
BÜTÇE	SORUMLU KURUM		İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUMLAR		
Adalet Bakanlığı	Adalet Bakanlığı		Yüksek Mahkemeler HSYK Sivil Toplum Kuruluşları		

HEDEF 2.2

Tüm yargı mensuplarının uyması gereken etik ilkelerin belirlenmesi

Yargı etiği konusunda uluslararası alanda genel kabul görmüş temel prensipleri içeren “Bangalore Yargı Etiği İlkeleri” HSYK tarafından 27 Haziran 2006 gün ve 315 sayılı karar ile tavsiye edilmiştir. Ayrıca savcılar için etik ve davranış biçimlerine ilişkin Avrupa esaslarını belirleyen “Budapeşte İlkeleri” de yine HSYK tarafından 10 Ekim 2006 gün ve 424 sayılı karar ile benimsenmiş ve dikkate alınmak üzere bütün yargı teşkilâtına duyurulmuştur. Ayrıca yargı mensuplarını ilgilendiren etik ilkeler, Hâkimler ve Savcılar Kanununda ve yüksek mahkemelerin kanunlarında yer almaktadır. Uluslararası belgeler de dikkate alınarak, yargının bütün kademelerini kapsayacak biçimde yüksek mahkemeler ve HSYK ile işbirliği hâlinde yargı mensuplarına yönelik etik ilkeler oluşturulacaktır.

Stratejiler	2015	2016	2017	2018	2019
Çalışma grubu oluşturulması	√				
Yüksek Mahkemelerle işbirliği hâlinde etik ilkelerin belirlenmesi	√	√			
BÜTÇE	SORUMLU KURUM		İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUMLAR		
Adalet Bakanlığı	Adalet Bakanlığı		Yüksek Mahkemeler HSYK		

HEDEF 2.3

Yüksek Mahkeme üyeleri ve diğer yargı mensupları hakkındaki disiplin hükümlerinin nesnel ve somut ölçütler çerçevesinde geliştirilmesi ve birbirleriyle uyumlu hâle getirilmesi

Türk disiplin mevzuatının aynı gruba dahil sayılabilecek kişiler için farklı hükümler içerdiği görülmektedir. 2802 sayılı Kanununun 62 nci maddesinde ilk derece mahkemelerinde görev yapan hâkim ve savcılara; uyarma, aylıktan kesme, kınama, kademe ilerlemesinin durdurulması, derece yükselmesinin durdurulması, yer değiştirme ve meslekten çıkarma cezaları verilebilmekte iken Yargıtay Kanununun 19 uncu maddesine göre Yargıtay üyelerine uyarma ve meslekten çekilmeye davet, Danıştay Kanununun 73 üncü maddesine göre Danıştay üyelerine uyarma, istifa etmeye veya emekliliğini istemeye davet, Askerî Yargıtay Kanununun 34 üncü maddesine ve Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Kanununun 28 inci maddesine göre bu mahkemelerin üyelerine uyarma, kınama, görevden çekilmeye davet cezaları verilebilmektedir. Diğer yandan 657 sayılı Devlet Memurları Kanununda ise bu düzenlemelerden farklı yaptırımlara yer verildiği görülmektedir.

Görüldüğü üzere yüksek mahkeme üyeleri ile diğer yargı mensuplarına uygulanacak olan disiplin hükümleri arasında farklılıklar bulunmaktadır.

Bu hedef başlığı altında disiplin mevzuatının; Bangalore ve Budapeşte Yargı Etiği ilkelerine de uygun olacak şekilde gözden geçirilmesi, soyut ve genel kavramlar yerine daha somut dille yazılması ile disiplin hükümlerinin uyumlaştırılması (yeknesaklığın sağlanması) amaçlanmaktadır.

Stratejiler	2015	2016	2017	2018	2019
Çalışma grubu oluşturulması	√				
Yüksek Mahkemelerle işbirliği hâlinde etik ilkelerin belirlenmesi	√	√			
BÜTÇE	SORUMLU KURUM		İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUMLAR		
Adalet Bakanlığı	Adalet Bakanlığı		Yüksek Mahkemeler HSYK		

HEDEF 2.4

Yüksek mahkemeler, bölge adliye ve bölge idare mahkemeleri ile ilk derece mahkemelerinin faaliyet raporları hazırlaması

Saydamlık, yargısal faaliyetler ve hizmetler hakkında anlaşılır, erişilebilir ve açık bilgiler sunulmasını içerir. Bu nedenle, yargı etkinliği ve verimliliği ile de doğrudan ilgili bir unsurdur.

Saydamlığın sağlanabilmesi bilgilerin kamuoyu tarafından kolayca anlaşılabilir ve erişilebilir bir şekilde açıklanmasını gerektirir. Yargının bağımsız ve tarafsız olması kabul gören bir gerçek olması yanında demokratik olarak hesap verilebilir olması da yargıya olan güvenin tesisi açısından zorunluluk hâline gelmiştir.

Bu kapsamda performans kriterlerini gösterecek şekilde yüksek mahkemeler, bölge adliye ve bölge idare mahkemeleri ile ilk derece mahkemelerince faaliyet raporları hazırlanması ve yayımlanmasının sağlanması hedeflenmiştir. Bu hedef ile mahkemelerin yıl içerisinde ne kadar işe baktıkları, insan kaynakları ve bütçe açısından ne kadar harcama yaptıklarına ilişkin bilgileri kamuoyuna sunması amaçlanmaktadır.

Stratejiler	2015	2016	2017	2018	2019
Bölge adliye ve bölge idare mahkemeleri ile derece mahkemeleri tarafından hazırlanacak faaliyet raporlarında yer alacak performans kriterlerinin ve raporlarda yer alacak bilgilerin neler olacağını Adalet Bakanlığı ile HSYK tarafından müşterek çıkartılacak düzenleyici işlemlerle belirlenmesi	√				
Yüksek Mahkemeler tarafından hazırlanacak faaliyet raporlarında yer alacak performans kriterlerinin ve raporlarda yer alacak bilgilerin neler olacağını Yüksek Mahkemeler tarafından belirlenmesi	√				
Faaliyet raporlarının her yıl hazırlanıp kamuoyuna duyurulması		√	√	√	√
BÜTÇE	SORUMLU KURUM		İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUMLAR		
Adalet Bakanlığı	Adalet Bakanlığı		Yüksek Mahkemeler HSYK		

HEDEF 2.5

Düzenli aralıklarla yargıya güven ve memnuniyet anketleri yapılması

Son çeyrek yüzyılda yaşanan ekonomik, teknolojik ve toplumsal dönüşümler, hukukun toplum içerisindeki rolünün yeniden tanımlanmasını gerektirmiştir. Hukukun toplumsal hayattaki yansımalarının ve kişiler tarafından algılanma biçimlerinin, hukuk kurallarının hazırlanmasında, değiştirilmesinde ve uygulanmasında dikkate alınması, demokratik ülkelerde halkın karar verme süreçlerine katılımının artmasıyla doğrudan ilişkili görülmektedir. Hizmet alan ve hizmet sunanların görüşleri hukuk kurumları ve işleyişinin gerçek sonuçları olarak değerlendirilmektedir.

Yargısal faaliyetlerin kalitesi hemen hemen Avrupa ülkelerinin tamamında mahkeme kullanıcılarına yönelik geliştirilmiş anketler vasıtasıyla ölçülmektedir. Anketler kurumun güçlü ve zayıf alanlarının tespit edilmesinin yanı sıra geleceğe yönelik olarak atılması gereken adımlarda yol gösterici olmaktadır.

Stratejiler	2015	2016	2017	2018	2019
Adalet hizmetlerinden yararlananlara yönelik güven ve memnuniyet anketlerinin yapılması	√	√	√	√	√
Anket sonuçlarının raporlanması	√	√	√	√	√
BÜTÇE	SORUMLU KURUM		İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUMLAR		
Adalet Bakanlığı	Adalet Bakanlığı				

HEDEF 2.6

Yargı - medya ilişkilerinin kurumsal hale getirilmesi

Yargı-medya ilişkilerinin sağlıklı bir şekilde geliştirilmesi ve yargıya olan güvenin artırılması ile temel özgürlüklerin güçlendirilmesi amacıyla uygulanmaya başlanan "Kitleli Medya ve Yargı Arasındaki İlişkilerin Güçlendirilmesi" başlıklı Avrupa Birliği Projesinin hedefi, yargının bağımsızlığı ilkesi ve masumiyet karinesi çerçevesinde yargısal faaliyetler hakkında doğru ve güvenilir bilgi akışını sağlamak, halkın doğru bilgi alma hakkı ve basın özgürlüğü dikkate alınarak, masumiyet karinesi ilkesinin güçlendirilmesi suretiyle yargının güvenilirliğini artırmaktır. Proje kapsamında basın sözcülüğü kurumunun yapılandırılması, adliyelerde basın sözcülüğü bürolarının oluşturulması plânlanmaktadır.

Bu Projeye ilişkilendirilen adliyelerde medya iletişim büroları kurularak faaliyete başlamıştır. Projenin yürütülmesi ve gerçekleştirilmesine ilişkin eğitim ve diğer çalışmalara önümüzdeki dönemde de devam edilecektir. Aynı hedef kapsamında halkın ve medyanın soruşturmalar hakkında doğru ve zamanında bilgilendirilmesi amacıyla, yüksek mahkemeler ve adliyelerde basın sözcülüğü bürolarının oluşturulması, mevcut birimlerin yaygınlaştırılıp etkinleştirilmesi amaçlanmaktadır.

Stratejiler	2015	2016	2017	2018	2019
Basın sözcülüğü uygulamasının yaygınlaştırılması	√	√	√	√	√
Eğitim ve farkındalık faaliyetleri	√	√	√	√	√
BÜTÇE	SORUMLU KURUM		İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUMLAR		
Adalet Bakanlığı	Adalet Bakanlığı		HSYK		

HEDEF 2.7

Adalet hizmetlerinin denetim sisteminin yeniden düzenlenmesi

Günümüzde dünya genelinde klasik ve mevzuata dayalı teftiş sisteminden, yol gösterici ve çözüm üreten performans odaklı denetim sistemine doğru bir geçiş gözlenmektedir. Ülkemiz yargı alanında bilgi teknolojilerini her boyutuyla kullanan ülkelerin başında gelmektedir. Bu gelişimin doğal sonucu olarak adliyelerde rutin teftiş uygulamalarının devamının yanısıra UYAP üzerinden denetim modeli geliştirilmesi de önem arz etmektedir.

Noterler ile icra ve iflas dairelerinin de denetimi Adalet Bakanlığı Teftiş Kurulu'nda görevli hâkim sınıfından olan müfettişler vasıtasıyla yapılmaktadır. Denetimin etkinliğini ve verimliliğini artırmak için bu kurumların denetiminde burada görev almış veya alan kişilere de rol verilmesi hususunda çalışma yapılması, ayrıca noter denetimlerinin yeni bir yapıya kavuşturulması hedeflenmektedir.

Stratejiler	2015	2016	2017	2018	2019
Performans ve sistem denetimini kapsayacak şekilde teftiş sisteminin kapasitesinin güçlendirilmesi	√	√			
Noterler ve icra dairelerinin denetimine ilişkin sistemin yeniden yapılandırılması	√	√			
BÜTÇE	SORUMLU KURUM		İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUMLAR		
Adalet Bakanlığı	Adalet Bakanlığı		HSYK Meslek Birlikleri		

HEDEF 2.8

Yüksek mahkeme kararlarının herkesin erişimine açılması

Yüksek mahkemelerden Anayasa Mahkemesi ile Uyuşmazlık Mahkemesi kararlarının tamamı Resmi Gazete’de ve ayrıca internet ortamında yayımlanmakta, Yargıtay ve Danıştay’ın verdiği kararların ise sadece emsal nitelikte olanlarının yayımlanması ile yetinilmektedir. Bu durum ise yargı profesyonelleri ve diğer ilgililerin kararları bir bütün olarak incelemesini kısıtladığından öğretide kararlara yönelik araştırma yapılması ve bilimsel eleştiri getirilmesi imkânlarını tam olarak sağlayamamaktadır.

Kişisel verilerin korunması kaydıyla yüksek mahkeme kararlarının tümüne erişim imkânının kolaylaştırılması; başta davaların tarafları olmak üzere kullanıcıların hem içtihatları öğrenmek suretiyle dava süreçlerinde doğru adımlar atmasını sağlayacak hem de yargısal süreçleri daha şeffaf hâle getirecektir.

Stratejiler	2015	2016	2017	2018	2019
Yüksek Mahkemelerle işbirliği hâlinde kişisel verilerin korunması kaydıyla yüksek mahkeme kararlarına erişim imkânlarının artırılması	√	√			
BÜTÇE	SORUMLU KURUM		İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUMLAR		
Adalet Bakanlığı	Adalet Bakanlığı		Yüksek Mahkemeler		

AMAÇ - 3

CEZA VE HUKUK ADALET SİSTEMİNİ GELİŞTİRMEK

Etkinliği ve verimliliği hedefleyen bir yargı sisteminin varlığı hukuk devletinin gereklerindedir. Etkinlik ve verimlilik, adalet hizmetleri alanında kullanılan sınırlı kaynaklarla (beşeri, mali, teknolojik vb.) en iyi sonucun alınması ve amaçların gerçekleştirilmesine uygun araçları içeren sistemin kurulmasını ifade etmektedir. Bu kavramlar 1982 Anayasasında “davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması” ifadesi ile bir yükümlülük olarak ifadesini bulmuştur.

Ceza ve hukuk adalet sisteminin etkinlik ve verimliliği, yargılamanın kalitesi ile de doğrudan ilgilidir. Adalet hizmetlerinde kalitenin belirlenmesinde evrensel ölçütler vardır. Bu ölçütlerin en önemlilerinden biri Avrupa Konseyi Rehber İlkeleri'dir. Buna göre adli kalite: “isabetli kararlar, düşük temyiz oranları, zamanında verilen kararlar (makul sürede yargılama), düşük sayıda teknik hukukî hata ve adil yargılanma ilkelerinin uygulanması” olarak ifade edilmektedir.

Yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmaması kişi ve kurumların yargıya olan güvenini etkileyen unsurların en önemlilerindedir. Makul sürede yargılama ilkesi ile yargılamaların gecikmeden ve haksızlığa yol açmadan yerine getirilmesi hedeflenmektedir. Yargılamaların uzaması nedeniyle adaletin zamanında gerçekleşmemesi adalet sistemine olan inancı sarsabilmektedir.

Ceza ve hukuk adaleti sistemi yargı faaliyetinin ana gövdesini oluşturmaktadır. Bu alanda önemli çalışmalar yapılmış ve bu çalışmalar kapsamında gerek mevzuat altyapısında gerekse diğer alanlarda önemli mesafeler kat edilmiştir. Önümüzdeki

süreçte de bu alandaki çalışmalara devam edilmesi hedeflenmektedir.

Bu çalışmalardan biri mahkeme ve savcılıkların adliye içerisindeki konumları ile adalet komisyonlarının yapısına ilişkindir. Bu alanda yapılacaklarla verimliliğin artırılması hedeflenmektedir.

Soruşturmanın etkinliği de ceza adalet sistemini doğrudan etkileyen önemli unsurlardan biridir. Soruşturmanın etkin bir şekilde yürütülmesi maddi gerçeğin ortaya çıkarılmasına, yargılamaların kısa sürede ve isabetli kararlarla bitirilmesine hizmet etmektedir.

Yargılamadaki önemi dikkate alınarak önümüzdeki dönemde bilirkişilik sisteminin de ele alınması plânlanmaktadır. Bununla amaçlanan bilirkişilerin yargı hizmetlerine daha etkin ve verimli katkı sunmaları ile uygulamadan kaynaklanan bir takım sorunların tespiti ve çözümüdür.

Adalet hizmetlerinin yapısal kesitine ilişkin önemli sorunlardan biri de insan kaynakları ihtiyacıdır. Önemli artışlar sağlanmasına rağmen, her geçen gün artan iş yükü ile orantılı bir yargı mensubu sayısına henüz ulaşamamıştır. Uluslararası verileri gösteren çalışmalar da bunu doğrulamaktadır. Bu nedenle, insan kaynaklarının niceliğine ilişkin hedefimiz, uluslararası standartların yakalanmasıdır.

Adalet hizmetlerinin etkinlik ve verimliliğinde yargılamanın süjelerinden biri olan avukatların önemi bulunmaktadır. Bu nedenle avukatlık mesleğinin sorunlarının çözümüne ilişkin adımlar atılmasının yanı sıra mesleğin güçlendirilmesi bu amaca ulaşmada faydalı olacaktır.

Bunlar dışında teşkilât ve mevzuat alt yapısı, yönetsel süreçler gibi birçok alanda yapılacak çalışmalarla ceza ve hukuk adaleti sisteminin etkinlik ve verimliliğinin artırılması ile yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmasına katkı sağlanması gerektiği değerlendirilmektedir.

Bu kapsamda bir diğer önemli husus ise icra ve iflas sistemidir. Zorla icra etme imkânını yeterince sağlayamamış bir hukuk sisteminin adaleti gerçekleştirme işlevini tam anlamıyla yerine getirdiğinden söz edilemez. Bu nedenle icra ve iflas sisteminin etkinliğinin artırılması hedeflenmiştir.

Adalet hizmetleri alanında etkinlik ve verimliliğin artırılması yönünde etkili ve çözüm odaklı politikalar üretilmesi için adalet aktörlerinin iletişim ve işbirliği içerisinde olması da bir zorunluluktur. Öngörülen hedefin gerçekleştirilmesi yönünde katılımcı ve sonuç odaklı çalışmalar yapılması hedeflenmektedir.

Adliyelerin fiziki ve teknik donanımlarının güçlendirilmesi adli istatistiklere ilişkin kapasitenin geliştirilmesi, noterlik sisteminin yeniden yapılandırılması, ihtisas mahkemelerinin etkinleştirilmesi ve yaygınlaştırılması, istinaf mahkemelerinin faaliyete geçirilmesi, bazı ihtisas mahkemelerinde meslekten olmayan hâkimlerin de yer alabilmesinin sağlanması, yargı teşkilâtında iş süreçlerinin belirlenmesi ile yargı mensubu ve çalışanlarının görev tanımlarının yapılması bu alanda yapılacak diğer çalışmalar olacaktır.

HEDEFLER

HEDEF 3.1

Mahkeme ve savcılık teşkilâtlarının adliye içindeki konumları ve mekânları ile adalet komisyonlarının yeniden yapılandırılması

Yargı faaliyetlerinin yürütülmesindeki kalite unsurlarından birini de hizmet binalarının oluşturduğu kuşkusuzdur.

Son yıllarda hizmet binaları yapılırken özellikle büyük mahallerde mahkemeler ile savcılıkların mümkün olduğunca mekânsal olarak ayrılması sağlanmakta olup, bu uygulama, hizmetin daha iyi yürütülmesine imkân vermektedir. Bu nedenle, var olan bu uygulamaya devam edilecektir.

Adalet komisyonları mevcut görevleri ile önemli bir işlev görmektedir. Komisyonlar gerek yapısı gerekse görevleri açısından yenilenerek daha da etkinleştirilmesi için çalışmalar yapılacaktır.

Stratejiler	2015	2016	2017	2018	2019
Hizmet binalarında mahkeme ve savcılık teşkilâtının mekânsal olarak ayrılması	√	√	√	√	√
Adalet komisyonlarının yeniden yapılandırılması	√	√			
BÜTÇE	SORUMLU KURUM		İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUMLAR		
Adalet Bakanlığı	Adalet Bakanlığı		HSYK		

HEDEF 3.2

Yargı aktörleri arasında hukuksal sorunlara yönelik düzenli toplantılar yapılması

Ülkemizdeki çok başlı yargı sistemi yargı aktörleri arasında kurumsal işbirliği yapma imkânını da zorlaştırmaktadır.

Bilgiye ulaşımın kolaylaşması, bilgi ve iletişim teknolojilerinde meydana gelen gelişmeler, artan nüfus ve göç nedeniyle oluşan insan sayısındaki artış birçok hukuksal sorunu da beraberinde getirmiştir. Bilirkişilik kurumu, kanunların yorumlanması ve kanun değişiklikleri, içtihat farklılıkları, alternatif uyuşmazlık çözüm yollarının geliştirilmesi, yargılama süreçlerinin basitleştirilmesi, öncelikli olan davaların belirlenmesi, teknolojik gelişmelerin yargısal faaliyetlerde etkin bir şekilde kullanılması, bazı yeni suç tiplerinde ortak uygulamaların geliştirilmesi gibi hususlar yargı aktörleri arasında ortak işbirliğini gerektirmektedir.

Güncel hukuksal sorunların ele alınacağı sempozyum, seminer ve şura toplantıları, ortak çözümler üretme, mevzuat değişiklikleri ve uygulama birliğini sağlama adına son derece önemlidir. Önümüzdeki süreçte bu doğrultuda çalışmalar yürütülecektir.

Stratejiler	2015	2016	2017	2018	2019
Yargı aktörlerinin katılımıyla düzenli toplantılar yapılması	√	√	√	√	√
BÜTÇE	SORUMLU KURUM		İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUMLAR		
Adalet Bakanlığı	Adalet Bakanlığı		Yüksek Mahkemeler HSYK Meslek Örgütleri		

HEDEF 3.3

Avukatlık müessesesinin ve savunmanın güçlendirilmesi

Adil yargılanma hakkı AİHS'nin 6 ncı maddesi ile 1982 Anayasasının çeşitli maddelerinde düzenlenmiştir. İnsan haklarının, yargılama alanındaki en önemli yansımalarından biri adil yargılanma hakkıdır. Adil yargılanma hakkının en temel unsuru yasal, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme önünde yargılanma hakkı olmakla birlikte silahların eşitliği de bu hakkın unsurlarından birini teşkil etmektedir. Yargılama sürecinin savunma tarafını oluşturan avukatlar, adil yargılanma açısından son derece önemli bir işlevi yerine getirmektedir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi de adil yargılanmanın en önemli gereklerinden biri olarak 'silahların eşitliği' ilkesini kabul etmektedir. Bu ilke, mahkeme önünde sahip olunan hak ve yükümlülükler bakımından davanın tarafları arasında tam bir eşitliğin gözetilmesini gerekli kılar. Silahların eşitliği ilkesinin yargı alanında tam olarak uygulanabilmesi, Türk hukukuna oldukça büyük katkı sağlayacaktır.

Bu olguyla doğrudan ilgili olan Avrupa Barolar ve Hukuk Birlikleri Konseyi (CCBE) tarafından Avrupa'da Avukatlık Mesleğine İlişkin Temel İlkeler Tüzüğü ve Avrupa'da Avukatların Tabi Olduğu Meslek Kuralları (Code of Conduct for European Lawyers) hazırlanmış olup, söz konusu Tüzük ve meslek kuralları tüm üye ülkeler için geçerli olduğu gibi, ülke barolarına üye avukatlar için de bağlayıcıdır.

Ülkemizde de avukatlar, Türkiye Barolar Birliğince belirlenen meslek kurallarına uymakla yükümlüdür. Avukatlık Meslek İlkeleri olarak bilinen kurallar bütünü Birlik tarafından meslekî düzen ve gelenekleri korumak, yasaların avukatlara tanıdığı hakların gerçekleşmesi ve yüklediği görevleri tam ve şerefli bir şekilde yerine getirmek amacı ile oluşturulmuştur. Bu hedef kapsamında, Türkiye Barolar Birliği ile işbirliği halinde baroların güçlendirilip avukatlık mesleğine ilişkin meslek etik ilkelerinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

Diğer yandan; avukatlık mesleğine ilişkin olarak dünyada yaşanan değişim ve gelişimlere uygun ve mevcut sorunlara çözüm getiren yeni bir Avukatlık Kanunu Taslağının ilerleyen süreçte yasalaştırılması da plânlanmaktadır.

Stratejiler	2015	2016	2017	2018	2019
Mevzuat değişikliği yapılması	√	√			
Avukatlık mesleğine kabul esaslarının yeniden belirlenmesi	√	√			
Avukatlık meslek etiğinin geliştirilmesi için çalışmalar yapılması	√	√			
BÜTÇE	SORUMLU KURUM		İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUMLAR		
Adalet Bakanlığı	Adalet Bakanlığı		Meslek Örgütleri		

HEDEF 3.4

Bilirkişilik müessesesinin gözden geçirilerek yeniden yapılandırılması

Bilirkişiler hâkimlerin ele almaları gereken özgün ve karmaşık sorunlar üzerine doğru ve bilimsel görüşler sunarak yargının adaleti gerçekleştirmesine ve verimli bir şekilde görevini yerine getirmesine katkıda bulunurlar. Bilirkişilerin seçimi hususunda değişik modeller olmakla birlikte pek çok ülkede bilirkişiler, mahkemeler veya adalet bakanlıkları tarafından seçilmektedir.

Avrupa Adaletin Etkililiği Komisyonu (CEPEJ) 2014 yılı raporundaki verilere göre Türkiye’de 100.000 kişi başına 252.6, hâkim başına ise 23.5 bilirkişi düşmektedir. Avrupa ülkeleri arasında bilirkişi sayısı bakımından ülkemiz birinci sıradadır.

Ülkemizde bilirkişilik sistemine yöneltilen eleştirilerin yanı sıra ayrıca, ilerleme raporlarında, bilirkişilik kurumunun yargılamaya alternatif ayrı bir adli sistem görüntüsü verdiği ve yargılama kalitesini de artırmadığı hususunda eleştiriler bulunmaktadır. Eleştiriler; hukukî konularda dahi hâkimler tarafından bilirkişi görüşüne başvurulduğu, tarafların itirazına bağlı olarak aynı konuda bir davada çok fazla bilirkişi görüşü alındığı, bu hususların yargılamaları uzattığı ve hâkimlerce bilirkişi mütalaalarının aynen gerekçelere geçirildiği konularında yoğunlaşmıştır.

Bu sorunların giderilmesine yönelik olarak Avrupa Birliği ile Adalet Bakanlığı’nın eş finansmanı ile ‘Geliştirilmiş Bilirkişilik Sistemi Projesi’ yürütülmüş, proje çıktıları da dikkate alınarak özellikle bilirkişilik müessesesi yönünden etkin bir bilirkişi denetim sisteminin oluşturulması, bilirkişi listesi veya sicili oluşturulurken akreditasyon ve sertifikasyon sürecini yönetecek ku-

rumsal bir yapı sağlanması amacıyla mevzuat çalışması yapılarak bu konuda bir kanun taslağı hazırlanmıştır.

Bu konuda ayrıca uygulamada bilirkişilikten kaynaklanan sorunların tespiti ve çözümü amacıyla çalışmalar yürütülerek hâkim ve Cumhuriyet savcılarında bilirkişilik konusunda eğitim verilmesi hedeflenmektedir.

Adalet hizmetleri alanında önem taşıyan diğer bir alan ise Adli Tıp Kurumunca yürütülen hizmetlerdir. Adli bilimlere yönelik politikaların ana unsurlarını; hizmetlerin ülke geneline yaygınlaştırılması, teknolojik altyapı ile donanımın sürekli yenilenmesi ve bu konuda ülke genelinde standardın oluşturulması, adli tıp alanında uluslararası işbirliğinin geliştirilmesi ve insan kaynakları yapısının sürekli güncellenmesi oluşturmaktadır.

Adli Tıp Kurumu'nun Türk yargı sistemindeki rolü dikkate alındığında insan kaynakları, fiziki ve teknolojik altyapısı ile teşkilât yapısının güçlendirilmesi gerektiği açıktır. Kurumun yürüttüğü hizmetlerin yurt çapına yayılması büyük önem taşımaktadır. Kurumun kapasitesinin güçlendirilmesi bakımından teşkilât yapısında birtakım değişiklikler öngörülmekte, Adli Tıp Kurumu grup başkanlıklarının tamamının faaliyete geçirilmesi ve şube sayılarının artırılması plânlanmaktadır. Anılan değişiklikler Kurum'da iç kontrol sisteminin kurulmasını ve stratejik yönetim anlayışına uygun bir yönetim yapısına kavuşmasını sağlayarak Kurumun iş yükünü daha iyi yönetmesi ile yargılamanın hızlanmasını temin edecektir.

Stratejiler	2015	2016	2017	2018	2019
Bilirkişilik müessesesinde yaşanan sorunların tespiti ve çözümü maksadıyla çalışmalar yapılması	√				
Bilirkişi uygulamalarına yönelik hâkim ve savcılara eğitim verilmesi	√	√	√	√	√
Bilirkişi seçiminin objektif ölçütlere bağlanması ve kalite standartlarının oluşturulması	√	√			
Bilirkişi listesi veya sicili oluşturulurken akreditasyon ve sertifikasyon sürecini yönetecek kurumsal bir yapının oluşturulması		√	√		
Üniversiteler, barolar ve meslek kuruluşlarıyla işbirliği yapılması	√	√	√	√	√
Etkin bir bilirkişi denetim sisteminin oluşturulması	√				

Adli Tıp Kurumunun mevzuat altyapısının güncellenmesi	√	√			
Adli Tıp Kurumu kapasitesinin fiziki altyapı ve insan kaynakları bakımından güçlendirilmesine devam edilmesi ve hizmetlerin ülke genelinde yaygınlaştırılması	√	√	√	√	√
Adli Tıp raporlarının Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatları çerçevesinde düzenlenmesinin temini	√	√			
Adli muayeneler sonrasında hazırlanması gereken raporlarda yaşanan gecikmelerin önlenmesi	√				
Adli bilimler laboratuvarlarının akreditasyonu çalışmalarına devam edilmesi	√	√	√	√	√
Adli bilimler akademisinin kurulması	√	√	√		
Bilirkişilik konusunda mevzuat çalışması yapılması	√	√			
BÜTÇE	SORUMLU KURUM		İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUMLAR		
Adalet Bakanlığı	Adalet Bakanlığı		Yüksek Mahkemeler HSYK Meslek Örgütleri		

HEDEF 3.5

Adliyelerin fiziki ve teknik kapasitelerinin iyileştirilmesi çalışmalarının sürdürülmesi

Nitelikli ve ihtiyaca uygun çalışma mekânları, güncel ve etkin bilişim sistemi, yeterli teknolojik donanım olmadan iyi adalet hizmeti verilmesi mümkün değildir. Altyapının en önemli unsuru oluşturan teknolojik altyapı; kamu hizmetleri açısından verimliliğin ve etkinliğin artması yanında emek ve zaman tasarrufunu beraberinde getirmektedir.

Bu kapsamda yürütülen çalışmalarla önemli mesafe alınan altyapı alanlarından biri de adalet saraylarıdır. Adalet hizmetlerinin çağdaş çalışma ortamlarında ve yüksek teknoloji imkânlarından yararlanılarak sunulması, bireylerin adalete erişimindeki kolaylık ve memnuniyeti ile yargı çalışanlarının verimliliği açısından büyük önem taşımaktadır. Ayrıca, tüm bunlar yargılamanın kalitesi, ciddiyeti ve saygınlığını arttıran unsurlardır. Bu kapsamda son oniki yılda 199 bina tamamlanmıştır. Tamamlanan adliyelerin kapalı alanı 2.785.261 m² olup; devam eden çalışmaların tamamlanması ile birlikte toplam kapalı alan 6.000.000 m²'yi geçecektir. Önümüzdeki beş yıl içerisinde yapılacak çalışmalarla bu alandaki eksiklikler tamamen giderilecektir.

Adalet hizmetlerinde bilişim teknolojilerinin kullanımı adalete erişim olanaklarını geliştirmekte ve dolayısıyla hukuk devletinin etkinliğine hizmet etmektedir. Yargıda e-dönüşüm konusunda ülkemizde baş döndürücü gelişmeler yaşanmıştır. Bu alanın geliştirilmesine yönelik olarak aynı amaç altında ayrı bir hedef öngörülmüştür.

Stratejiler	2015	2016	2017	2018	2019
Adliyelerin fiziki ve teknik kapasitesinin artırılmasına devam edilmesi	√	√	√	√	√
BÜTÇE	SORUMLU KURUM		İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUMLAR		
Adalet Bakanlığı	Adalet Bakanlığı		Maliye Bakanlığı Kalkınma Bakanlığı		

HEDEF 3.6

Adalet istatistiklerine ilişkin kapasitenin geliştirilmesi

İstatistiklerin raporlanması ve bilgiye dönüştürülmesi geleceğe yönelik politikalar oluşturma hususunda üst yöneticiler için hayati öneme sahiptir. İstatistik, salt verilerin toplanması olmayıp, verilerin sınıflandırılması, sunulması, tahlil edilmesi ve bu verilerden bir sonuca varılabilmesini içerir. Adalet hizmetlerinin fotoğrafı olan suç ve adalet istatistikleri geleceğin plânlanmasında ve ihtiyaçların tespitinde en önemli bilgi kaynağıdır.

Resmi İstatistik Programı (RİG) ile tüm kamu kurumlarının resmi istatistiklerinin üretimine ve yayınına ilişkin temel ilkeler ve standartlar getirilmiştir. Programa göre, adalet istatistikleri kapsamına giren konularla ilgili olarak Adalet Bakanlığı önemli sorumluluklar üstlenmiştir.

Gelişen Türkiye'nin yeni ve çeşitlenen ihtiyaçları beraberinde birçok istatistiki veriye ihtiyaç duyulmasına da yol açmıştır. Benzer şekilde, üyesi bulunduğumuz ve amacı üye devletlerde yargının etkinliğini ve işleyişini iyileştirmek olan Avrupa Adalet Etkililiği Komisyonunun (CEPEJ) karşılaştırmalı veri sistemi ile uyumun sağlanmasının gerekliliği, yine Avrupa Birliğine uyum sürecinde yeni uluslararası kurum ve kuruluşların birçok ayrıntıyı kapsayan istatistiki veri taleplerinin bulunması karşısında önümüzdeki dönemde Ulusal Yargı Ağı (UYAP) sistemine doğru ve eksiksiz veri girişi sağlanarak, adli istatistik kapasite ve kalitesinin artırılması ile Avrupa Birliği standartlarına uygun hâle getirilmesine ilişkin çalışmalar yapılması hedeflenmektedir.

Stratejiler	2015	2016	2017	2018	2019
Adalet istatistiklerinin uluslararası uygulamalarla uyumlu hâle getirilmesi	√				
Veri güvenliği ve çeşitliliğinin sağlanması	√	√	√	√	√
Verilerin raporlanması	√	√	√	√	√
BÜTÇE	SORUMLU KURUM		İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUMLAR		
Adalet Bakanlığı	Adalet Bakanlığı				

HEDEF 3.7

Noterlik sisteminin yeniden yapılandırılması

Noterlik bir kamu hizmetidir. Noterler, hukukî güvenliği sağlamak ve anlaşmazlıkları önlemek için işlemleri belgelendirir ve Kanunla verilen diğer görevleri yaparlar. Tarafsız, bağımsız ve meslekî yetkinlikleri güçlü bir noterlik sistemi, hukukî hizmetlerin daha sorunsuz ifasında rol alarak ihtilafları azaltır.

Toplumsal yaşamda önemli bir yere sahip olan noterlik müessesini ülkemizde meydana gelen ekonomik, sosyal ve hukukî alanlardaki hızlı değişime uygun hâle getirmek, Avrupa Birliğine uyum süreci içinde Birliği oluşturan devletlerin noterlik mevzuatı ile birlikteliği sağlamak amacıyla, noterliklerin sınıflandırılması, görevleri, işlemlerinin şekli, hukukî ve cezai sorumlulukları ile görev tanımlarının ve açılış kriterlerinin yeniden belirlenmesi önem taşımaktadır.

Hedef kapsamında, noterleri daha işlevsel hâle getirmek ve günümüz ihtiyaçlarına daha iyi bir şekilde yanıt vermesini sağlamak için noterlik mesleğine giriş sisteminin yeniden yapılandırılması, bu anlamda mesleğe başlangıç yaşı getirilmesi, çekişmesiz yargı işlerinde görevlerinin artırılması, taşınmaz devri ve sınırlı ayni hak tesisi gibi hususlarda mevcut yasalarda düzenlemeler yapılması ve noterlikçe üstlenilen yargı işleri hakkında kamuoyunda farkındalığın artırılması ile Türkiye Noterler Birliği ve Adalet Bakanlığı arasında bir işbirliği oluşturularak noterler için profesyonel ilkelerin oluşturulması amaçlanmaktadır.

Stratejiler	2015	2016	2017	2018	2019
Noterlerin görev tanımlarının yeniden yapılandırılması	√	√			
Taşınmaz aynına ilişkin haklarda işlem yapabilmesi yönünde düzenlemeler yapılması	√	√			
Çekişmesiz yargı işlerinde görevlerinin artırılması	√	√			
Noterliklerin açılış kriterlerinin yeniden belirlenmesi	√	√			
BÜTÇE	SORUMLU KURUM		İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUMLAR		
Adalet Bakanlığı	Adalet Bakanlığı		Meslek Örgütleri		

HEDEF 3.8

Kamu idaresinden kaynaklanan iş yükünün azaltılması

Yargı alanında hizmet kalitesinin arttırılmasının önemli koşullarından biri de yargı üzerindeki iş yükünün azaltılmasıdır. Bu kapsamda, yargının iş yükünü olumsuz yönde etkileyen kamu kurum uygulamalarının belirlenerek çözüm önerileri geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapılması gerekmektedir.

İdari Yargılama Usul Kanunu'nun 10 uncu ve 11 inci maddeleri ihtiyari, 13 üncü maddesi ise zorunlu olarak hak ihlali iddiasında bulunan taraflara iptal veya tam yargı davaları açılmadan önce idarî makamlara başvuru usulünü öngörmüştür. Anılan maddeler uyarınca idare 60 gün içerisinde cevap vermezse talep reddedilmiş sayılmaktadır. Uygulamada idare ya cevap vermemekte ya da gerekçesiz olarak talebi reddetmekte ve bu nedenle başvuru mekanizması beklenen faydayı sağlayamamaktadır. Kanun'da düzenlemeye gidilerek veya uygulamada yeni bir sistem oluşturularak idarenin red sebeplerinin yargısal içtihatlar ve yasal düzenlemeler ışığında yeterli ve ikna edici gerekçelerle desteklenmesinin temini, başvuru usulünden beklenen faydayı sağlayacağı gibi başvuru yolunu daha da işlevsel hâle getirecektir.

Ayrıca kamu personelinin seçimi için yapılan sınavlar ile eğitim ile ilgili sınavlardan kaynaklanan uyuşmazlıkların ilgili idarelerde oluşturulacak komisyonlar marifetiyle çözümü için mevzuatta değişiklik yapılması plânlanmaktadır.

Hazine avukatları ve idarelerin hukuk hizmetleri birimlerine yasa ile tanınan yetkilerin gözden geçirilmesi sonucu uyuşmazlıkların azalması sağlanacaktır.

Kamu kurum ve kuruluşları tarafından tesis olunan idarî işlemlerin hukuka uygun olması esastır. Kamu yöneticilerinin iş ve eylemlerinde hukuka uygun olarak dava sürecine yol açmayacak uygulamaların geliştirilmesi gerekmektedir.

Benzer şekilde, kamu yöneticilerinin inisiyatif kullanmaması ya da kullanamaması nedenleriyle uyuşmazlıklar mahkemelere intikal etmektedir. Bu durum iş süreçlerini uzatmakta, emek ve mesai kaybına yol açmakta ve mahkemelerdeki iş yükü artışına sebep olmaktadır.

Bu nedenlerle önümüzdeki dönemde, kamudan kaynaklanan iş yükünün hafifletilmesine yönelik çalışmalar yapılması plânlanmaktadır.

Stratejiler	2015	2016	2017	2018	2019
Kamu idaresinden kaynaklanan mahkemelerdeki iş yükünün etki analizinin yapılması	√				
Kamu yönetici ve hazine avukatlarına inisiyatif verilmesine yönelik uygulamaların geliştirilmesi	√	√	√	√	√
BÜTÇE	SORUMLU KURUM		İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUMLAR		
Adalet Bakanlığı Maliye Bakanlığı	Adalet Bakanlığı		Maliye Bakanlığı		

HEDEF 3.9

İhtisas mahkemelerinin etkinleştirilmesi ve yaygınlaştırılması

Sosyal ve ekonomik ilişkilerin karmaşıklaşması, bilimsel ve teknolojik gelişmelerin hukuk sistemlerine yansması sonucu yeni uyuşmazlıklarla karşılaşılacak bir dönemde, mahkemelerin mevcut yapısının, yargılama usullerinin ve yetki alanlarının aynı kalmasının beklenmesi güçtür. Yargı sistemi ve mahkemelerin teşkilatlanmasında, ülkelerin toplumsal ve kültürel özelliklerine göre değişik modellerle karşılaşılacakla birlikte, uyuşmazlıkların, alanında uzman ihtisas mahkemeleri tarafından çözümlenmesi yönünde tüm dünyada genel bir eğilim olduğu görülmektedir. Bu anlamda ihtisas mahkemeleri etkinlik ve verimliliğinin sağlanması yolunda en önemli araç olarak tavsiye edilmektedir.

Diğer ülkelerin yargı sistemleri gibi son on yıllık süreçte ülkemizde de özellikle adli yargı sistemi içerisinde genel yetkili mahkeme uygulaması terk edilerek uzmanlaşmaya gidilmiş, genel yetkili mahkemelerin yanında belli alanlarda özel yetkili ihtisas mahkemeleri kurulmuş ve faaliyete geçirilmiştir. Bu anlamda tüketici, aile, çocuk, iş, kadaströ, fikri ve sınai haklar hukuk ve ceza mahkemeleri Türk yargı sistemindeki ihtisas mahkemeleri örneklerindedir.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde de kabul edilen ve " herkesin alanında uzman hâkimler tarafından davasının makul bir sürede görülmesini isteme hakkına sahip olduğu " ilkesinden hareketle ihtisas mahkemelerinin kurulmasındaki en önemli amaç, alanında uzmanlaşmış hâkim ve mahkemeler eliyle yargısal süreçlerde etkinlik ve verimliliğin sağlanmasıdır.

6460 ve 6572 sayılı Kanunlarla yapılan değişiklikle “*ih̄tisaslaşmanın sağlanması amacıyla gelen işlerin yoğunluğu ve niteliği dikkate alınarak*” mahkemeler arasındaki iş bۆlümünün veya daireler arasındaki iş dağılımının Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından belirlenebileceği düzenlemesi getirilmiştir. 6352 sayılı Kanunla bölge idare mahkemelerinin birden çok kurul hâlinde çalışmaları imkânı sağlanmış, Kadastro Kanununda yapılan değişiklik ile dosya sayıları, nitelikleri, coğrafi şartlar, ulaşım durumları dikkate alınmak suretiyle kadastro mahkemeleri merkez mahallerde birleştirilmiştir.

Bu uygulamalara benzer şekilde ulaşım imkânlarının kolaylaşması ve bu yönde duyulan ihtiyaç da dikkate alınarak merkezlerdeki diğer ih̄tisas mahkemelerinin yetki alanlarının da genişletilmesi öngörülmektedir.

Değerlendirmeler işığında ih̄tisas mahkemelerinin etkinleştirilmesi ve yaygınlaştırılması ile uzman mahkemelerce verilecek kararların adalete olan güveni yükselteceği, hukukî başvuru yollarının kullanılmasının azalması sonucu yargılama süresinin kısılacağı ve böylelikle hizmetin etkinlik ve verimliliğinin daha da artacağı düşünölmektedir.

Stratejiler	2015	2016	2017	2018	2019
İhtisas mahkemelerinin etkinleştirilmesi için eğitim çalışmaları düzenlenmesi	√	√	√	√	√
İhtisas mahkemelerinin yaygınlaştırılması	√	√	√	√	√
Bazı ih̄tisas mahkemelerinin yetki alanının genişletilmesi	√	√			
BÜTÇE	SORUMLU KURUM		İşBİRLİğİ YAPILACAK KURUMLAR		
Adalet Bakanlığı	Adalet Bakanlığı		HSYK		

HEDEF 3.10

Yargıda bilişim hizmetlerinin etkinleştirilmesi

Adalet hizmetlerinde bilişim teknolojilerinin kullanımı adalete erişim olanaklarını geliştirmekte ve dolayısıyla hukuk devletinin güçlendirilmesine önemli bir katkı sağlamaktadır.

Ülkemizde e-devletin önemli bileşenlerinden biri olan UYAP bir fikir olarak ortaya çıktığı 2000'li yılların başından itibaren çok büyük gelişme kaydetmiştir. Donanım ve yazılım altyapısının tamamlanması ekonomik imkânlarının gelişmesi ile mümkün olabilmektedir. Tüm iş ve işlemlerin sistem üzerinden yapılır hale gelmesi, başta yargı kurumları olmak üzere ilgili kurumlarla entegrasyonların sağlanması birbirini takip eden adımlar olmuştur.

Artık vatandaşlar ve avukatlar sistem üzerinden işlem yapabilmektedir.

SMS bilgi sistemi ise vatandaşların adalete erişimlerini kolaylaştıran bir başka uygulama olmuştur. Diğer yandan Sesli ve Görüntülü Bilişim Sistemi (SEGBİS) çalışmaları sürdürülmekte olup SEGBİS ile yargı yerleri arasında ayrı bir iletişim ağı kurulmuştur. Uzaktan ifade alma yöntemi vatandaşlarımızla birlikte yargı mensuplarının da işlerini kolaylaştırmaktadır ve ceza infaz kurumlarından adliyelere nakil de azalmış bulunmaktadır. Önümüzdeki süreçte sistemin kullanım alanı daha da genişletilecektir.

Hedef kapsamında bilişim altyapısının güncel teknolojik gelişmelere uygun hâle getirilmesi, diğer kurumlarla entegrasyon sayısının artırılması, yararlanıcılara dönük uygulamaların geliştirilmesi ve SEGBİS'in yaygınlaştırılması öngörülmektedir.

Stratejiler	2015	2016	2017	2018	2019
SEGBİS uygulamasının yaygınlaştırılması ve etkinleştirilmesi	√	√			
Duruşma kayıt sisteminin geliştirilmesi			√		
UYAP gereklilikleri doğrultusunda mevzuatın güncellenmesi	√	√			
Teknoloji ve insan kaynakları kapasitesinin artırılması	√	√	√	√	√
UYAP sisteminde güncel ve sağlıklı istatistiki verilerin temini için gerekli sistemin kurulması	√	√			
BÜTÇE	SORUMLU KURUM		İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUMLAR		
Adalet Bakanlığı	Adalet Bakanlığı		İlgili bakanlık ile kurum ve kuruluşları		

HEDEF 3.11

Soruşturmaların etkinliğinin geliştirilmesi

İstikrarlı, basitleştirilmiş ve öngörülebilir prosedürler yargının etkinliği ve verimliliğinin sağlanmasında önem taşımaktadır. Bu kapsamda soruşturmalarda rehber ilkelerin belirlenmesi etkinlik ve verimliliğin güçlendirilmesi ile adalete güven duygusunun pekişmesine yardımcı olacak değerli bir enstrümandır.

Her suç türüne göre soruşturma aşamalarının belirlenmesi, uygulanacak süreçlerin ve takip edilecek işlemlerin önceden bilinebilirliğinin sağlanması, gerek uygulayıcılar, gerekse adalet hizmetlerinden faydalananlar için hayati öneme sahiptir.

Uygulayıcılar açısından büyük bir kolaylık sağlayacak bu durum aynı zamanda soruşturma süreçlerinde standart uygulamaların sağlanmasına yardımcı olacaktır.

Soruşturmanın yürütülmesi sırasında kolluğun yönetimi ile ilgili uygulamada çeşitli sorunlarla karşılaşmaktadır. Hedef kapsamında, adli kolluk uygulamasının işlevsel hâle getirilmesi için; İçişleri Bakanlığı ile işbirliği yapmak suretiyle adli kolluğun soruşturma teknikleri ve ceza usul

hukuku yönünden özel olarak eğitime tabi tutulması, adli suçlara ilişkin müdahale rehber ilkelere ve kontrol listelerinin belirlenerek kolluğun söz konusu ilkeler çerçevesinde hareket etmesinin sağlanması, adli kriminal bürolarının sayısının artırılarak bu alanda görevli olan personelin uzmanlaşmasının sağlanması, adli kolluk ile adliyelerde kullanılan bilişim sistemleri arasındaki entegrasyonun en kısa zamanda sağlanarak veri bütünlüğü ve verilerin işlenmesindeki zaman ve emek kayıplarının önüne geçilmesi, adli kolluk birimlerinin birbirleriyle adli suç kapsamında bilgi paylaşımı ve işbirliği yapmalarını sağlayacak kanuni düzenlemelerin yapılması, adli kolluk personeli ile Cumhuriyet savcılarları arasındaki işbirliği ve görev paylaşımının artırılması amaçlanmaktadır.

Stratejiler	2015	2016	2017	2018	2019
Soruşturmalarda rehber ilkelerin oluşturulması	√	√			
Eğitim ve farkındalık çalışması yapılması	√	√	√	√	√
Adli kolluk konusunda Cumhuriyet savcılarında eğitim verilmesi	√	√	√	√	√
Adli kolluğa eğitim verilmesi	√	√	√	√	√
BÜTÇE	SORUMLU KURUM		İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUMLAR		
Adalet Bakanlığı	Adalet Bakanlığı		İçişleri Bakanlığı		

HEDEF 3.12

Adli ve idarî yargıda istinaf mahkemelerinin faaliyete geçirilmesi

2010 yılında kamuoyuna duyurulan ilk Yargı Reformu Stratejisinde gerek adli yargı gerekse idarî yargıda istinaf mahkemelerinin faaliyete geçirileceği öngörülmüştür. Bu kapsamda, adli ve idarî yargıda istinaf usulünü uygulayacak olan bölge adliye mahkemelerine ilişkin çalışmalarda önemli mesafe kaydedilmiştir.

Bölge adliye mahkemelerinin kanuni alt yapısı 5235 sayılı Kanun ile 2004 yılında tamamlanmıştır. Bölge adliye mahkemelerinin faaliyete geçirmesi yargı teşkilâtında bugüne değin gerçekleştirilen en kapsamlı yapısal değişikliği öngörmektedir. 2014 yılı sonu itibariyle 15 ilde bölge adliye mahkemesi kurulmuştur. 6545 sayılı Kanun ile hâlen 25 ilde bulunan bölge idare mahkemeleri yerine istinaf yargılaması yapacak bölge idare mahkemelerinin kurulması öngörülmüş olup, 2014 yılında 8 ilde bölge idare mahkemesi kurulmuştur. Yakın bir zamanda bu mahkemeler faaliyete geçirilecektir.

Stratejiler	2015	2016	2017	2018	2019
Fiziki ve teknik altyapının tamamlanması	√				
Bölge adliye mahkemelerinin faaliyete geçirilmesi	√				
BÜTÇE	SORUMLU KURUM		İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUMLAR		
Adalet Bakanlığı	Adalet Bakanlığı		Maliye Bakanlığı Kalkınma Bakanlığı		

HEDEF 3.13

İcra ve iflas sisteminin yeniden yapılandırılması

İcra ve İflâs Kanununda 6352 sayılı Yasa ile yapılan değişiklik ile icra satışlarına UYAP aracılığıyla elektronik teklif yoluyla katılma imkânı sağlanmıştır. Bu uygulama ile; icra ve iflas dairelerinin önemli bir parçası olan cebri icra satış işlemlerinin teknoloji ile birleşerek daha şeffaf bir ortamda satış işlemlerinin yapılması amaçlanmaktadır. Bu Kanun ile ayrıca, icra ve iflâs dairelerinde yapılan tüm işlemlerin elektronik ortamda, güvenli elektronik imza ile yapılmasına olanak tanınmasının yanı sıra, daire tarafından yapılan tüm işlemlerin UYAP aracılığıyla kayıt edilmesi ve saklanması uygulamasına da başlanmıştır, icra ve iflâs dairelerince yapılacak her türlü tahsilat ve reddiyatın banka aracılığıyla yapılarak nakit para alış verişinin önüne geçilmiş ve icra kâtipliği kadrosu ihdas edilmiştir.

Diğer taraftan, icra iflâs sisteminin yeniden yapılandırılması, icra hizmetlerinde verimlilik ve etkililiğinin artırılması çalışmaları kapsamında, aynı mahalde birden fazla icra dairesi uygulamasının terk edilerek tek bir icra dairesi kurulması ve icra hizmetlerinin uzmanlaşmış alt bürolar eliyle yürütülmesi amacıyla pilot adliyelerde yeni icra dairesi modeli uygulaması başlatılmıştır.

Abonelik sözleşmelerinden doğan icra takiplerinin icra dairelerinin iş yükünde önemli bir ağırlığa sahip olduğu bilinmektedir. Yakın bir zamanda bu tür alacakların başka alternatif usullerle tahsili sağlanacaktır.

Ayrıca günümüz ihtiyaçlarının karşılayan etkin bir İcra ve İflâs Kanunu hazırlanması için “Bilim Komisyonu” oluşturulmuş olup çalışmalarına devam etmektedir. Çalışma sonucunda işlemlerin kolaylaştırılması ve basitleştirilmesi hedefine yönelik olarak mevzuatta değişikliğe gidilecektir.

Stratejiler	2015	2016	2017	2018	2019
İcra dairelerinin teşkilât yapısının yeniden düzenlenmesi	√	√			
İcra ve iflas hukukuna ilişkin mevzuatın gözden geçirilmesi	√	√			
Uzmanlaşmayı ve verimliliği sağlamaya yönelik yeni icra dairesi modelinin yaygınlaştırılması	√	√			
Abonelik sözleşmelerinde alternatif tahsil usulü geliştirilmesi	√	√			
BÜTÇE	SORUMLU KURUM		İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUMLAR		
Adalet Bakanlığı	Adalet Bakanlığı				

HEDEF 3.14

Bazı ihtisas mahkemelerinde meslekten olmayan hâkimlerin de yer alabilmesi

2012 verilerine göre hazırlanan 2014 yılı CEPEJ raporlarına göre son on yılda mesleğe kabul edilen hâkim sayısına rağmen 100.000 kişiye düşen hâkim sayısı ülkemizde 10.7 (2004 yılında 9, 2015 yılında 13) iken Avrupa ortalamasında bu sayı 21'dir. Türkiye'ye iş yükü ve nüfus açısından yakın Fransa, İtalya ve İspanya'da 100.000 kişiye düşen hâkim sayısının sırasıyla 10.7, 10.6 ve 11.2 olduğu bilinmektedir. Bu ülkelerle meslekten olan hâkim sayılarımız aynı olmakla birlikte meslekten olmayan hâkim sayılarını göz önüne aldığımızda 100.000 kişiye düşen hâkim sayısında ciddi fark bulunduğu görülmektedir. Bu uygulamanın görüldüğü 21 Avrupa ülkesinde 100.000 kişiye düşen meslekten olmayan hâkim sayısı ortalaması 108 iken, nüfus büyüklüğü olarak bize yakın İngiltere'de bu oran 41, Fransa'da 38, Almanya'da 122, İspanya'da 16.7, İtalya'da ise 5.5'tir.

Yargılamanın meslekten olan hâkimler marifetiyle yürütülmesi esas olmakla birlikte Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, mahkemelerde meslekten olmayan hâkimlerin görev yapmasını adil yargılanma hakkının ihlali olarak görmemiştir.

Meslekten olmayan hâkimler bazı ülkelerde (Fransa gibi) ücretle çalıştırılmakta iken bazı ülkelerde (İngiltere gibi) gönüllülük esas çerçevesinde ücretsiz çalıştırılmaktadır.

Adalet sistemimizin artan iş yükünü yönetmekte zorlandığı dikkate alındığında Türkiye’de de özellikle fikri ve sınai ihtisas ile ticaret mahkemelerinde meslekten olmayan hâkimlere görev verilebilir.

Bu müessese ile mahkemelerde gerçek anlamda uzmanlaşma sağlanıp bilirkişilik sisteminde yaşanan sorunlar asgariye indirilebileceği gibi yargılama maliyetleri de düşürülebilecektir.

Stratejiler	2015	2016	2017	2018	2019
Diğer ülke uygulamalarının karşılıklı işbirliği yapılmak suretiyle incelenmesi ve ulaşılan raporların kamuoyu ile paylaşılması	√	√	√		
BÜTÇE	SORUMLU KURUM		İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUMLAR		
Adalet Bakanlığı	Adalet Bakanlığı		HSYK Meslek Örgütleri		

HEDEF 3.15

Mahkeme yönetim sisteminin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması için çalışmalara devam edilmesi

İlk Yargı Reformu Stratejisi döneminde hayata geçirilen uygulamalardan bazıları “Mahkeme Yönetimi Sistemine Destek Projesi” çerçevesinde yürütülmüş ve Proje kapsamında bazı adliyelerde danışma masaları ve ön bürolar kurulmuştur. Adliye müdürlüğü ve adli yardımcılık Projenin öngördüğü yeni uzmanlık alanları olmuştur. Proje adliye mimarisini de etkilemiş ve bu kapsamda yargı hizmetlerinin daha rahat yürütülebilmesi için “kısıtlı alanlar” oluşturulmuştur. Ön bürolar ve danışma masaları ile kısıtlı alanların sisteme uyum sağladığı, vatandaşlar ve avukatlar açısından büyük kolaylıklar getirdiği ve çalışmalar çerçevesinde adliye girişlerine konulan bilgilendirme broşürlerine yoğun ilgi gösterildiği tespit edilmiştir.

Hedefin gerçekleştirilmesi ve hizmet kalitesinin artırılması açısından, önümüzdeki süreçte bu alandaki çalışmalar ülke genelindeki diğer adliyelere de yaygınlaştırılacaktır.

Stratejiler	2015	2016	2017	2018	2019
Adliye müdürlüğü ve adli hizmet uzmanlığı müessesesinin oluşturulması	√	√			
Danışma masası ve ön büroların yaygınlaştırılması	√	√	√	√	√
BÜTÇE	SORUMLU KURUM		İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUMLAR		
Adalet Bakanlığı	Adalet Bakanlığı		HSYK Meslek Örgütleri		

HEDEF 3.16

Yargı teşkilâtında iş süreçlerinin belirlenmesi, yargı mensubu ve çalışanlarının görev tanımlarının yapılması ve sayılarının artırılması

Yargısal hizmetlerde etkinlik; tüm aşamalarda plânlamayı, iş süreçlerinin belirlenmesini ve her bir adımın gerektirdiği özel önlemlerin önceden alınmasını gerektirmektedir. Tüm adalet teşkilâtında gerek yargısal gerekse idarî süreçlerin belirlenmesi hâlinde ancak sorunlu alanlara müdahale imkânı bulunacaktır. Her bir sürecin belirlenmesi zaman yönetiminin uygulanmasına ve yargısal süreçlerin makul sürede tamamlanmasına dayanak teşkil etmektedir.

Yargısal süreçlerin kısaltılması ve hizmetin kalitesinin artırılması için bu hedef kapsamında; Bakanlık merkezindeki idarî süreçler, adliyelerdeki idarî süreçler, mahkemelerdeki yargısal süreçler ve Cumhuriyet savcılıklarındaki yargısal süreçler belirlenecektir. Aşama ve süreçlerin belirlenmesini takiben ideal sürelerin ortaya konulması hedeflenmektedir.

Bu hedef kapsamında ayrıca her unvanda görev tanımlarının yapılması öngörülmektedir. Kamu personel rejimi kapsamında mevzuatla görev tanımlarının çerçevesi çizilmiş olmakla birlikte bunun hizmete özgü bir şekilde belirlenmesi verimliliği artıracaktır.

Stratejiler	2015	2016	2017	2018	2019
Adalet Bakanlığı ve HSYK işbirliği içerisinde yargı teşkilâtının iş standartlarının belirlenmesi ve görev tanımlarının yapılması	√	√			
Uzun yargılama sorununun ortadan kaldırılması için adli zaman yönetimi sisteminin oluşturulması da dahil olmak üzere yapısal ve uygulamaya dönük iyileştirmelere devam edilmesi	√	√	√	√	√
Yargı mensubu ve çalışanı sayısının artırılması	√	√	√	√	√
BÜTÇE	SORUMLU KURUM		İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUMLAR		
Adalet Bakanlığı	Adalet Bakanlığı		HSYK		

AMAÇ - 4

ALTERNATİF UYUŞMAZLIK ÇÖZÜM YÖNTEMLERİNİ GELİŞTİRMEK VE UYGULAMADA ETKİLİLİĞİNİ ARTIRMAK

Günümüzdeki ekonomik ve sosyal gelişmeler, göç, artan nüfus, teknolojik ilerlemeler sayısız giderek çoğalan anlaşmazlık ve uyuşmazlıkları doğurmuştur. Bu durum geleneksel yargılama yöntemleri dışında yeni arayışları beraberinde getirmiştir. Hukukun temeli sulh esasına dayanır. Günümüzde *“uyuşmazlık çözümünde dava yolunun her zaman en uygun yol olmadığı gibi, başvurulacak tek yol da olmadığı”* fikri güçlenmiştir

Alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemi uyuşmazlığın mahkeme önüne getirilmeden ya da yargılama sırasında taraflar arasında seçimlik veya zorunlu bir yolla çözülmesi anlamındadır. Uygulamanın çeşitli görünüşleri olduğu kuşkusuzdur. Arabuluculuk, uzlaşma, tahkim ve hakem heyetinde olduğu gibi tarafsız ve objektif konumda bulunan üçüncü bir kişinin, aralarında uyuşmazlık bulunan tarafları, ortaklaşa bir çözüme ulaşmaları için bir araya getirerek iletişim kurmalarını ve bu suretle sorunlarının çözümünü kendilerinin bulmalarını sağlamasını yahut onlara somut olayın koşullarına ve özelliklerine uygun olarak, üzerinde mutabakata varabilecekleri optimal çözüm önerileri üretip sunmak suretiyle, uyuşmazlığın hâlli bağlamında destek vermesini öngören yapısı olduğu gibi, idarî uyuşmazlıkların yargı öncesi çözüm usullerinin geliştirilmesi için idareye yetki verilmesi ya da kamu denetçiliğinde olduğu şekli ile tavsiye niteliğinde çözüm sunan yardımcı etkisi de bulunmaktadır.

Anglo-Sakson hukuk sistemi tarafından geliştirilen ve giderek dünya genelinde benimsenmeye başlanılan bir diğer uygulama da soruşturmaların

fail ile kamu arasında uzlaştırılarak sonlandırılması yöntemidir. Bu müessesenin ceza hukuku sistemimize yabancı olduğu bilinmekle birlikte kavramın, önümüzdeki süreçte kamuoyunda ve özellikle akademik çevrelerde tartışılmasının ceza yargılamasındaki ağır iş yükünün azaltılmasına büyük katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Koruyucu hukuk projesi, hukuk bilincinin geliştirilmesi ve uyuşmazlıkların çıkmadan önlenmesini amaçlamaktadır. Bu amaca ulaşmak için “temel hukuk bilgilerinin ilköğretim çağından itibaren öğretilmesi” hedefi; amacın gerçekleştirilmesi yönünde atılacak en önemli adımlardan biridir.

Hukukun farklı disiplinlerinde alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri uygulanması toplumda uzlaşma kültürünün gelişmesinin yanı sıra hukuk düzenine de olumlu katkı sağlayacaktır.

Bu amaç kapsamında geliştirilecek alternatif çözüm yöntemlerinin kamuoyu tarafından bilinmesi de büyük önem taşımaktadır. Bu doğrultuda kamuoyundaki farkındalığın geliştirilebilmesi için faaliyetler yürütülmesi ve bu uygulamaların yaygınlaştırılması da plânlanmaktadır.

HEDEFLER

HEDEF 4.1

Koruyucu hukuk uygulamalarının geliştirilmesi

Hukuk bilincinin yerleşmesi ve vatandaşlar arasında uyuşmazlıkların önlenmesi amacıyla, temel hukuk bilgilerinin ilköğretim çağından itibaren öğretilmesinin sağlanması için Milli Eğitim Bakanlığı ile Adalet Bakanlığı arasında düzenlenen Protokol uyarınca hazırlanan seçmeli “Hukuk ve Adalet Dersi”nin 2013-2014 Öğretim Yılından itibaren uygulanmasına başlanmış ve bu kapsamda kitap hazırlanıp, dersi tanıtan yazılı ve görsel materyaller oluşturularak tüm adliye ve ortaokullara dağıtılmıştır.

Önümüzdeki süreçte ilköğretim hukuk ve adalet dersi uygulamalarının etkinleştirilmesi, hukuk ve adalet dersini okuyan öğrenci sayısının artırılması, dersi okutacak sosyal bilgiler öğretmenlerine yönelik farkındalığı artırmak ve dersin işlenişini kolaylaştırmak amacıyla etkinlikler düzenlenmesi, dersin ortaokul haricinde de okutulmasını sağlamaya yönelik çalışmalar yapılması ve sosyal alanlardaki zorunlu ders müfredatı içerisine de konuya ilişkin okuma parçaları eklenmek suretiyle öğrenciler arasında farkındalık oluşturulması amacıyla üniversiteler, STK’larla işbirliği halinde çalışmalar yapılması hedeflenmektedir.

Stratejiler	2015	2016	2017	2018	2019
“Hukuk ve Adalet” dersinin uygulama alanının genişletilmesi	√	√			
“Hukuk ve Adalet” konularına diğer derslerin müfredatında da yer verilmesinin sağlanması	√	√			
“Hukuk ve Adalet” dersini okutan öğretmenlere yönelik eğitim çalışmaları düzenlenmesi	√	√	√	√	√
BÜTÇE	SORUMLU KURUM		İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUMLAR		
Adalet Bakanlığı	Adalet Bakanlığı		Milli Eğitim Bakanlığı Üniversiteler STK		

HEDEF 4.2

Ceza hukukunda yer alan uzlaşma kurumunun etkinleştirilip geliştirilmesi

Hukukumuzda 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile giren ve 5560 sayılı Kanun ile de değişikliğe uğrayan, esnek, geniş kapsamlı, çözüm getirici ve katılımcı bir usul olarak kabul gören “uzlaşma müessesesi” sekiz yıldan uzun bir süredir ülkemizde uygulanmaktadır. Veriler incelendiğinde uzlaşma görüşmesi yapılan dosyaların ortalama olarak % 61,58 oranında uzlaşma ile sonuçlandığı görülmektedir. Yeni dönemde de eğitim çalışmalarına devam edilerek, uygulamanın işlerliğini artıracak değişikliklere gidilmesi hedeflenmektedir.

Bir diğer husus ise, uzlaşma sisteminin ulusal düzeyde yönetim ve takibi ile uzlaştırmacıların seçimi, göreve uygunlukları, kaliteli bir eğitime tabi tutulmaları ile sertifikasyon ve denetimleridir.

Mağdur-fail uzlaştırması ve onarıcı adalet kavramlarının hukuk fakültelerinde müfretada alınması ile uygulayıcıların sistemi tanımaları ve sonuçlarına inanmaları sağlanabilecektir.

Uzlaşma kurumunun etkinleştirilip geliştirilmesi amacıyla yeni bir mevzuat çalışmasının yapılması, uzlaşma kapsamına giren suçların artırılması, Adalet Bakanlığı bünyesinde sistemin ulusal düzeyde yönetimi ve denetimi ile görevli bir merkezi birimin kurulması, uzlaştırmacıların eğitimi, göreve kabul standartlarının belirlenip geliştirilmesi, hâkim ve Cumhuriyet savcılarında hizmet içi eğitim verilmesi, avukatlarda farkındalığın oluşturulması, broşür ve kitapçıklar ile medya aracılığıyla bilgilendirme faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi ve adliyelerde uzlaştırma bürolarının oluşturulması hedeflenmektedir.

Stratejiler	2015	2016	2017	2018	2019
Uzlaşmanın kapsamının genişletilmesi	√	√			
Hâkim ve Cumhuriyet savcılarında eğitim verilmesi	√	√	√	√	√
Avukatlara yönelik farkındalık oluşturulması	√	√	√	√	√
Broşür, kitapçık ve medya aracılığıyla bilgilendirme faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi	√	√	√	√	√
Adliyelerde büro oluşturulması	√	√			
Hukuk fakültelerinde öğrencilerin uzlaşma konusunda ders almalarının sağlanması	√	√			
BÜTÇE	SORUMLU KURUM		İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUMLAR		
Adalet Bakanlığı	Adalet Bakanlığı		YÖK Üniversiteler Meslek Örgütleri		

HEDEF 4.3

Hukukî uyuşmazlıklarda arabuluculuk sisteminin etkin hâle getirilmesi

Hukukî uyuşmazlıkların çözümü için arabuluculuk yöntemini öngören 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu, 22 Haziran 2013 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Sistemin etkin hâle getirilmesi için eğitim veren kuruluş sayılarının artırılması ve eğitim modülünün oluşturulması, arabuluculuk konularında ihtisaslaşmayı sağlamak için uzmanlık alanlarında eğitim verilmesi, gelecek beş yıl içerisinde sisteme kayıtlı 3.179 arabulucu sayısının 10.000'e çıkarılması, Türkiye'de arabuluculuğun tanıtımının sağlanması, seçilecek gönüllü arabulucular vasıtasıyla orta ve lise düzeyindeki okullarda arabuluculuğun öğrencilere anlatılması için toplantılar düzenlenmesi, UYAP kullanılmak suretiyle sicile kayıtlı arabuluculara ulaşımın kolaylaştırılması,

sivil toplum kuruluşları ve eğitim kuruluşları ile yapılacak işbirliği neticesinde bu konudaki farkındalığının artırılması hedeflenmektedir.

Hedefin gerçekleştirilmesine yönelik olarak; düzenli aralıklarla arabuluculuğa güven ve memnuniyet anketlerinin yapılması, yabancı ülke mevzuatlarının incelenmesi ve ülkemizdeki arabuluculuk uygulamaları sonunda ortaya çıkacak aksaklıklara ilişkin mevzuat değişikliklerin yapılarak mevzuat çalışmaları sonrasında arabuluculuğu teşvik edici uygulamalar ile arabuluculuk yolunun tercih edilmesinin artırılması amaçlanmaktadır.

Ayrıca bazı uyuşmazlıklarda zorunlu arabuluculuk çözüm yolunun getirilmesi, arabuluculuğa başvuracakların belli şartlar dâhilinde adli yardım hizmetinden faydalandırılması ve arabuluculuk uzmanlık alanlarının belirlenerek bu yönde ihtisaslaşmanın sağlanması da hedeflenmektedir.

Stratejiler	2015	2016	2017	2018	2019
Eğitim veren kuruluş sayısının artırılması	√	√	√		
Arabulucu sayısının artırılması	√	√	√	√	√
Arabuluculuğun tanıtımının sağlanması	√	√	√	√	√
Hâkim ve avukatlarda farkındalığın artırılması	√	√	√	√	√
Hukuk fakültelerinde öğrencilerin arabuluculuk konusunda ders almalarının sağlanması	√	√	√		
Bazı uyuşmazlıklarda zorunlu arabuluculuk uygulamasının getirilmesi	√	√			
Arabuluculukta ihtisaslaşmanın sağlanması	√	√	√	√	√
Arabuluculuğa başvuruların belli şartlar dahilinde adli yardım hizmetinden faydalanması	√	√	√		
BÜTÇE	SORUMLU KURUM		İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUMLAR		
Adalet Bakanlığı	Adalet Bakanlığı		Meslek Örgütleri Sivil Toplum Kuruluşları Üniversiteler		

HEDEF 4.4

İdari uyuşmazlıkların yargı öncesi çözüm usullerinin geliştirilmesi

Ülkemizde devletin taraf olduğu davalar idarî yargılama usullerine tabi olmakla birlikte özel hukuka tabi davalar da bulunmaktadır. Bu davalarla ilgili temel düzenlemeler ise 659 sayılı ‘Genel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdareleri ve Özel Bütçeli İdarelerde Hukuk Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Kanun Hükmünde Kararname’de yer almaktadır. KHK’nın 9 uncu maddesindeki düzenleme ile hukuk hizmetlerinin daha verimli ve usul ekonomisine uygun yerine getirilmesi için öncelikle anlaşmazlıkların önlenmesi ve barışçıl yöntemlerle çözümü istenilmiş, kamu kurumlarının hukuk birimlerinin uyuşmazlık için dava açmadan ya da icra takibine başlamadan önce zorunlu olarak karşı tarafı sulhe davet etmesi öngörülmüştür. Bu önemli zorunluluğun yanı sıra aynı düzenlemede idarenin kendi aleyhine açılacak dava veya icra takiplerinde ihtiyari olarak sulh teklifinde bulunmasının benimsendiği dikkate alındığında, idare yetkilisinin uyuşmazlık çözümüne katkısının müesseseye duyduğu ilgi oranında büyük önem taşıdığı sonucuna varılmaktadır. Hedefin yerine getirilmesinde açık bir anlatımla sulh uygulamasının yaygınlaştırılıp geliştirilmesinde idareye ciddi bir görev düşmektedir.

659 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye yer alan uyuşmazlık miktarlarının değiştirilmesi ile yetki ve sorumluluk alanlarının yeniden belirlenmesinin sistemin uygulanması yönünde fayda sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Hedef kapsamında idare hukukundan kaynaklanan uyuşmazlıkların çözümünde (hâlen yürürlükte olan Vergi Usul Kanunu, Köy Kanunu, Petrol Kanunu, Kamulaştırma Kanununun ilgili hükümlerinde olduğu gibi) yeni düzenlemeler getirilerek ihtilafların mahkeme önüne gelmeden sona erdirilmesi ve bu suretle dostane çözüm yöntemlerinin güçlendirilmesi amaçlanmaktadır. Bu durum yargıdaki iş yükünün azalmasına katkı sağlayacaktır.

Stratejiler	2015	2016	2017	2018	2019
Sulh uygulamasının kapsamının genişletilmesi için mevzuat çalışması yapılması	√	√			
Kamu yöneticilerinde farkındalığın artırılması	√	√	√	√	√
BÜTÇE	SORUMLU KURUM		İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUMLAR		
Adalet Bakanlığı Maliye Bakanlığı	Adalet Bakanlığı		Maliye Bakanlığı İlgili kamu ve kurum kuruluşları		

HEDEF 4.5

Soruşturmaların fail ile kamu arasında uzlaşarak sonlandırılabilmesine yönelik çalışmalar yapılması

Klasik ceza soruşturma ve kovuşturma faaliyetleri, masumiyet karinesi ilkesinden hareketle şüpheli veya sanığın üzerine atılı suçlamaların kuvvetli delillerle ispat edilmesi esası üzerinden yürütüldüğünden, sanık veya şüpheli suçlamaları reddetme ve susma hakkına sahiptir. Bu usul sanığın suçu kabullenmemesini teşvik etmektedir. Savcı-sanık anlaşması ise klasik yaklaşıma karşı sanığın suçunu itiraf etme hakkı olduğu temeline dayanan Anglo-Sakson hukuk sistemi tarafından geliştirilen bir modeldir. Bu sistem sayesinde örneğin ABD’de suçların %90’ı mahkemede herhangi bir şekilde yargılama yapılmadan sonuçlandırılmaktadır.

Sistemin hızlı ve ekonomik olması, yine ceza yargılamasında aşırı iş yükünü azaltıcı etkisi bulunması nedeniyle Almanya, Fransa, Bulgaristan, Rusya, Hindistan, Tayvan, Güney Afrika, Avustralya ve Arjantin gibi ülkeler bu sistemi kendi hukuk sistemlerine taşımışlardır.

Ceza pazarlığı, suçlama sayısı pazarlığı, suçlama türü pazarlığı gibi çeşitli modelleri bulunan sistemin, alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinden biri olduğu gerçeğinden hareketle, önümüzdeki dönemde akademik ortam ve kamuoyunda tartışılarak ülkemize de kazandırılması yönünde çalışmalar yapılmasında yarar bulunduğu düşünülmektedir.

Stratejiler	2015	2016	2017	2018	2019
Diğer ülke uygulamalarının incelenmesi suretiyle ihtiyaç analizi yapılması	√	√			
İhtiyaç analizi sonucuna göre gerektiğinde mevzuat değişikliği yapılması			√	√	
BÜTÇE	SORUMLU KURUM		İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUMLAR		
Adalet Bakanlığı	Adalet Bakanlığı		Üniversiteler		

HEDEF 4.6

Tahkim müessesesinin etkinleştirilmesi

Küreselleşme olgusuyla birlikte gelişen uluslararası ticaret hacmindeki artışlar ve çok uluslu şirket sayısının artması alternatif uyuşmazlık çözüm yollarından biri olan tahkim kurumunu ön plâna çıkarmıştır. Ülkemiz de Birleşmiş Milletler (UNCITRAL Model Law) Tahkim Örnek Kanunu doğrultusunda hazırlanan 4686 sayılı “Milletlerarası Tahkim Kanunu” ile tahkim konusunda modern bir düzenlemeye kavuşmuştur. Bu Kanun ile Türkiye’de uluslararası ticari nitelikli uyuşmazlıklara artık daha hızlı bir çözüm sunulmaktadır.

Ülkemizde tahkim kurumunun önemi gün geçtikçe artmakta ve ticari uyuşmazlıkların kısa sürede çözümü için adımlar atılmaktadır. TOBB tarafından Türk firmalarının gerek kendi ve yabancı firmalar aralarındaki, gerekse yabancı firmaların kendi arasındaki ticari ve sınai alanda çıkacak ihtilafların süratle hâledilmesini sağlamak amacıyla “Tahkim Divanı” kurulmuş bulunmaktadır. Bu anlamda kanunların yasaklamadığı konularda taraflar arasında doğmuş veya doğacak anlaşmazlıkların “Tahkim Sözleşmesi” veya “Tahkim Şartı” denilen bir akit hükmü uyarınca devlet yargısına başvurmadan taraflarca veya yetkili şahıs ve mercilerce tayin edilmiş bulunan gerçek kişiler tarafından verilen bir hakem kararı ile çözümlenmesi amaçlanmıştır.

1 Ocak 2015 tarihinde yürürlüğe giren 6570 sayılı İstanbul Tahkim Merkezi Kanununun 4 üncü maddesinde açıklanan ve bağımsız tüzel kişiliği bulunan Merkezin görevleri arasında sayılan *“tahkim ve alternatif çözüm yöntemleriyle ilgili tanıtım ve yayın yapılması bu konudaki bilimsel çalışmaların teşvik edilmesi, yurt içi ve yurt dışındaki ilgili kişilerle işbirliği yapılması”* şeklindeki görevlerin anılan merkez tarafından en iyi şekilde yerine getirileceği düşünülmektedir.

Tahkim konusunda sözleşme veya karşılıklı yazışmalara yapılan atıf veya şart, bağlayıcı niteliğe sahip olacağından tahkim yoluna gidilmeden olağan dava yollarına gidilmesi engellenmiş olacaktır.

Tahkimde uyuşmazlıkların mahkemelerde olduğundan daha hızlı çözülmesi, uyuşmazlığın çözümünü sağlayacak organın taraflarca oluşturulabilmesi nedeniyle aleniyete dökülmesine mahal verilmeksizin uyuşmazlığın çözümlenmesi de sistemin önemli avantajlarıdır.

Önümüzdeki dönemde de tahkim müessesesinin yaygınlaştırılması yönünde farkındalık oluşturulması, devletin taraf olduğu bir kısım idare ve özel hukuk sözleşmelerine tahkim şartının konulması suretiyle sonradan ortaya çıkacak uyuşmazlıkların tahkim yoluyla çözümlenmesinin sağlanması, yine tahkimin etik ilkelerinin ve görev tanımlarının oluşturulması ve tahkimin etkinleştirilmesi için özendirici tedbirler alınması yönünde çalışmalar yapılması hedeflenmektedir.

Stratejiler	2015	2016	2017	2018	2019
Tahkim müessesesinin yaygınlaştırılması için farkındalık çalışmaları yapılması	√	√	√	√	√
Devletin taraf olduğu bir kısım idare ve özel hukuk sözleşmelerine tahkim şartı konulması	√	√			
BÜTÇE	SORUMLU KURUM		İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUMLAR		
Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı		Adalet Bakanlığı		

HEDEF 4.7

Zorunlu hakem heyeti uygulamasını öngören yasal düzenlemelerin yaygınlaştırılması

Hakem heyetleri yargıya gelen iş yükünü azaltma etkisinin yanında mahkemelere göre daha hızlı ve ekonomik çalışan bir müessesedir. Bazı hakem heyetleri hukuk sistemimizde anlaşmazlığın konusu ve miktarına göre zorunlu olarak başvurulması gereken mercilerdir.

Kamuoyunca bilinen ve en çok başvuru alan zorunlu hakem heyeti “Tüketici Hakem Heyetleri”dir. Ülke çapında 975 yerde kurulmuş olan bu heyetlere 2002 yılında toplam 33.000 başvuru yapılmışken 2013 yılında bu rakam 562.282’ye yükselmiştir. Rakamlardaki artış dikkate alındığında tüketici mahkemelerinin iş yükünü azaltıcı etkisi açıkça görülmektedir.

5957 sayılı Kanun ile kurulan “ Hal Hakem Heyetleri ” uygulamaya yeni getirilmiş diğer bir zorunlu hakem heyetidir. Hukukumuzda bu tür örneklerin çoğaltılması hem mahkemelere gelen iş yükünü azaltacak hem de uyuşmazlıkların daha hızlı sürede çözümlenmesini sağlayacaktır.

İş mahkemelerindeki artan iş yükünü hafifletmek ve vatandaşların haklarına daha hızlı sürede kavuşmalarını temin açısından diğer ülkelerde etkin bir şekilde uygulanan “bireysel iş uyuş-

mazlıklarında hakem heyeti” uygulamasının Türk hukuk sisteminde de yer almasının gerektiği düşünülmektedir.

Ayrıca, bazı küçük meblağlı uyuşmazlık konularının (trafik kazasından kaynaklanan alacaklar, belli bir miktarın altındaki icra takipleri, kira ve abonelik sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıklar gibi) oluşturulacak hakem heyetlerinde zorunlu olarak çözümlenmesi için, bu alanlarda yasal düzenlemeler yapılması öngörülmektedir.

Stratejiler	2015	2016	2017	2018	2019
Zorunlu hakem heyetinin uygulanabileceği uyuşmazlık alanının genişletilmesi	√	√			
BÜTÇE	SORUMLU KURUM		İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUMLAR		
Adalet Bakanlığı	Adalet Bakanlığı		Gümrük ve Ticaret Bakanlığı		

AMAÇ - 5

ADALET ALANINDA ULUSLARARASI İŞBİRLİĞİNİ GELİŞTİRMEK VE AB KATILIM SÜRECİNİN ETKİLİLİĞİNİ ARTIRMAK

İçinde bulunduğumuz yüzyılda küreselleşme olgusuyla birlikte her alanda gerek ülkeler arasında gerekse de ulusüstü ve uluslararası kuruluşlarla ilişkiler yoğunlaşmıştır. Ülkemiz de bu doğrultudaki oluşum ve gelişmeleri yakından takip ederek birçok uluslararası örgüt içinde yer almış ve karşılıklı anlaşmalara taraf olmuştur.

Özellikle insanlığın ortak sorunu olan ve uluslararası mücadeleyi zorunlu kılan terörizm ve finansmanı, sanal ortamda işlenen suçlar, insan ticareti, göçmen kaçakçılığı, uyuşturucu ve uyarıcı madde ticareti gibi alanlarda etkin ve verimli bir adli yardımlaşma hayati önemi haizdir.

Bugün için devletlerin iç sorunu olarak kabul edilen birçok alan, uluslararası nitelik kazanmış bulunmaktadır. Adalete erişim ve adil yargılanma hakkının uluslararası boyut kazanarak Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile güvenceye alınması bu kapsamdadır.

Belirtilen bu alanlar dışında adalet hizmetlerinin yararlanıcılara en iyi şekilde sunulması için diğer ülke uygulamalarının takip edilmesi, tecrübenin paylaşılması ve mukayeseli hukuk çalışmalarının da yapılması gerekmektedir.

Türkiyenin Avrupa Birliği'ne üyelik süreci devam etmektedir. Avrupa Birliğinin ulusüstü yapılması Birliğe entegrasyonu ve oluşturulan hukukî çerçevenin ülke hukukuna uygulanmasını öngörmektedir. AB mevzuatına uyum çalışmaları kapsamında son yıllarda önemli adımlar atılmış olup çalışmalar halen sürmektedir.

HEDEFLER

HEDEF 5.1

Uluslararası adlî yardımlaşma faaliyetlerinin etkinleştirilmesi;
bölgesel ve ikili düzeyde adlî işbirliğinin geliştirilmesi

Uluslararası alanda adli yardımlaşmanın usul ve esasları genel olarak uluslararası anlaşmalara dayanmaktadır. Uygulamada, adli işbirliğine dair taleplerin hazırlanmasında ve yerine getirilmesinde, Adalet Bakanlığı merkezi role sahiptir. Bu kapsamda son yıllarda ülkemizde adlî yardımlaşma konularında pek çok sözleşmeye taraf olunmuştur. Ülkemizin hâlen 45 ülkeyle adli yardımlaşma ve işbirliğine ilişkin anlaşması bulunmaktadır. Adli yardımlaşma antlaşmalarının artırılmasının yanı sıra yasal bir çerçevenin oluşturulması da önem taşımaktadır. Bu nedenle önümüzdeki dönemde müstakil bir adlî yardımlaşma kanununun çıkarılması plânlanmaktadır.

Belirtilen faaliyetlerin niteliğinin artırılması için ayrıca; adli yardımlaşma usulünü gösterecek bir rehberin hazırlanması, irtibat hâkim/savcılığı müessesesi oluşturulması ve irtibat kişilerine Türkiye Adalet Akademisi'nde ders verilmesi amaçlanmaktadır.

Hedef kapsamında, Adalet Bakanlığı ile Dışişleri Bakanlığı arasında bilişim entegrasyonunun yaygınlaştırılması, mütakabiliyet ilkesi çerçevesinde adli yardımlaşma politikasının oluşturulması ve adli yardımlaşma konusunda meslek öncesi ve hizmet içi eğitim faaliyetlerinin artırılması da öngörülmektedir.

Adlî işbirliğinin etkinliğinin artırılması için adlî yardımlaşma temelinde başlayan görüşmelerin diğer hukukî alanlarda da görüş alışverişinde bulunmak, ortak proje ve çalışmalar gerçekleştirmek suretiyle devam ettirilmesi sağlanacaktır.

Stratejiler	2015	2016	2017	2018	2019
Adli yardımlaşma konusunda mevzuat düzenlenmesi yapılması	√	√			
Adli yardımlaşma faaliyetlerinde koordinasyonun sağlanması için adli ve idari yargı ilk derece mahkemesi komisyon başkanlıkları nezdinde irtibat noktalarının belirlenmesi	√				
Küresel ve bölgesel düzeydeki uluslararası adli işbirliği kuruluşları nezdinde Türkiye'nin etkinliğinin artırılması	√	√	√	√	√
Bölgesel düzeyde toplantılar düzenlenmesi suretiyle sorunların tespit edilmesi ve çözüm önerileri geliştirilmesi	√	√	√	√	√
İkili düzeyde adli işbirliği anlaşmaları oluşturmak üzere faaliyette bulunulması	√	√	√	√	√
BÜTÇE	SORUMLU KURUM		İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUMLAR		
Adalet Bakanlığı	Adalet Bakanlığı		Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Bakanlığı		

HEDEF 5.2

Sınır aşan örgütlü suçlar, terör, terörizmin finansmanı, sanal ortamda işlenen suçlar, insan ticareti, göçmen kaçakçılığı ile uyuşturucu ve uyarıcı madde ticareti konularında uluslararası işbirliğinin geliştirilmesi

Tüm dünyada ciddi bir tehdit olarak algılanan örgütlü suçlar, terör, terörizmin finansmanı, sanal ortamda işlenen suçlar, insan ticareti, göçmen kaçakçılığı ile uyuşturucu ve uyarıcı madde ticareti gibi suçlar değişen küresel koşullara bağlı olarak yeni imkânlarla farklı şekilde ortaya çıkmaktadır. Maksimum çıkar elde etme amacıyla hareket eden organize suç grupları bu imkânları kullanma eğilimindedir. Ülkeleri değişik düzeylerde ve biçimlerde tehdit eden terör ve örgütlü suçların bazı durumlarda iç içe geçtiği ya da suç örgütlerinin kendi aralarında ortaklıklar kurduğu görülmektedir.

Evrensel bir insanlık suçu olan terörizm ve örgütlü suçların sınır aşan nitelikleri uluslararası işbirliğini zorunlu hâle getirmiştir. Bu anlamda “Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi,” uluslararası organize suçla mücadelede önemli bir uluslararası belge niteliğindedir. Oluşturulan Avrupa Yargı Ağı (EJN), adalet, özgürlük ve güvenlik alanı olma amacı doğrultusundaki gelişmelerle bağlantılı olarak tüm sınıraşan suç çeşitleri ve karşılıklı adli yardım alanında, yüzü aşkın temas noktası aracılığıyla etkin ve süratli bir işbirliği yaparak önemli bir işlevi yerine getirmektedir. Bu konulara yönelik çalışmalar önümüzdeki dönemde de devam edecektir.

Ayrıca; geleneksel işbirliği yöntemlerinin yetersiz kaldığı siber suçlarla mücadelede çok çabuk cevap alınabilecek yöntemlerin oluşturulması gerekmektedir. 6533 sayılı “Sanal Ortamda İşlenen Suçlar Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun” 22 Nisan 2014 tarihinde kabul edilmiştir. Bu doğrultuda soruşturma ve kovuşturmanın yürütülmesinde uluslararası standartlar konusunda temel eğitim materyali oluşturulup, bu kapsamda eğitim programları düzenlenmesi ve buna ilişkin mevzuatın gözden geçirilmesi hedeflenmektedir.

Stratejiler	2015	2016	2017	2018	2019
Soruşturma ve kovuşturmanın yürütülmesinde uluslararası standartlar konusunda temel eğitim materyali oluşturup eğitim programları düzenlenmesi	√	√	√	√	√
Hedef doğrultusunda ilgili kurum ve kuruluşlarla koordinasyonun geliştirilmesi	√	√	√	√	√
Yabancı ülkeler ile adli işbirliği etkinliğinin artırılması	√	√	√	√	√
Sanal Ortamda İşlenen Suçlar Sözleşmesi ile yasalarımızın uyumlaştırılması	√	√			
BÜTÇE	SORUMLU KURUM		İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUMLAR		
Adalet Bakanlığı	Adalet Bakanlığı		İçişleri Bakanlığı Dışişleri Bakanlığı		

HEDEF 5.3

Yargının Avrupa Birliği müktesebatını üstlenebilme kapasitesinin güçlendirilmesi

Avrupa Birliğine üyelik sürecindeki ülkemiz için iç hukuk normlarının AB normları ile uyumlaştırılması, tam üyelik yönünde önemli bir aşamadır. Geçtiğimiz yıllarda ülkemizin yargı alanında AB müktesebatını üstlenebilme kapasitesinin güçlendirilmesi için katılım öncesi mali yardım araçları etkili bir şekilde değerlendirilmiştir. Bu araçlar son yıllarda gerçekleştirilen mevzuat değişikliklerinde reform hareketlerinde büyük rol oynamış, IPA I. döneminde başarılı bir şekilde değerlendirilen AB fonları IPA II programlaması altında yeni kurallara bağlanmıştır. Bu yeni dönem 2014-2020 yıllarını kapsamaktadır.

AB komisyonu tarafından hazırlanan “Türkiye İçin Endikatif Strateji Belgesi” ile Adalet Bakanlığı tüm yargı kurumlarının projeleri bakımından “lider kuruluş” olarak sorumlu kılınmıştır. Belgede sayılan görevleri yerine getirmek üzere Avrupa Birliği Proje Uygulamaları Dairesi Başkanlığı kurulmuştur.

Stratejiler	2015	2016	2017	2018	2019
AB Hukuku konusunda yargı profesyonellerinin farkındalığının artırılması	√	√	√	√	√
Yargı alanında Avrupa Birliği projesi uygulama kapasitesinin artırılması	√	√			
Avrupa Birliği ile ilgili mevzuatın ve Avrupa Birliği Adalet Divanı kararlarının Türkçeye çevrilmesi	√	√	√	√	√
BÜTÇE	SORUMLU KURUM		İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUMLAR		
Adalet Bakanlığı	Adalet Bakanlığı		Avrupa Birliği Bakanlığı		

AMAÇ - 6

HUKUK EĞİTİMİ İLE MESLEK ÖNCESİ VE MESLEK İÇİ EĞİTİMİ GELİŞTİRMEK

Yargı reformunun en önemli amaçlarından biri de meslekî yetkinliğin sağlanmasıdır. Hukuk eğitime ilişkin sorunların çözümü tüm adalet aktörlerinin önceliği olmalı ve ulusal politika hâline gelmelidir.

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin Yargıçların Rolü Etkinliği ve Bağımsızlığına İlişkin Tavsiye Kararı'nda, hâkimlerin seçimi ve kariyerinin; eğitime yönelik özellikleri ile dürüstlük, yetenek ve etkinliklerini de gözeterek liyakat esasına göre olması gerektiğine vurgu yapılırken; BM'nin "Yargı Bağımsızlığı Hakkında Temel İlkeler" belgesinde de hâkimlik mesleğine seçilen kişilerin hukuk alanında yeterli eğitim veya niteliklere sahip dürüst kişiler olmaları gerektiği belirtilmiştir.

Hukukçu ifa ettiği görev itibarıyla çok özel bir kişidir. Bu nedenle özel bir eğitimden geçmeli, sadece yürürlükteki hukuku bilmekle kalmayıp diğer sosyal bilimlere de bilen, dünyayı tanıyan, entelektüel bir kişi olmalıdır. Ancak bu sayede olması gereken hukuku araştırabilir ve yorumlayabilir. İyi yetişmiş hukukçular vasıtasıyla hukuk gelişirken onunla birlikte toplumsal kültür de gelişecektir. Hukukçuların iyi yetiştirilmesi mülkün temeli olan adaleti ayakta tutarak toplumsal barış ve huzuru da sağlayacaktır.

İyi bir hukukçunun yetiştirilmesinde ilk basamak hukuk fakülteleridir. Yargı kamuoyunda hukuk fakültelerinde verilen eğitim ve öğretimin niteliğine ilişkin sorunlar olduğu konusunda yaygın bir kanaat bulunmaktadır.

Hukuk fakültelerindeki eğitimin adalet politika-

larıyla doğrudan ilgili olduğu dikkate alındığında hukuk eğitiminin her açıdan gözden geçirilerek bu konuda yeni çözümler üretilmesi gerekliliği ortadadır.

Yargı mensuplarının hizmet içi eğitimi de büyük önem taşımaktadır. Yargı bağımsızlığı, hâkim ve savcılara hak ve güvenceler sağlamakla beraber görev ve sorumluluklar da yükler. Bunlar görevin kusursuz ve özenle yerine getirilmesini içerir. Hâkim ve savcılarının düzenli ve sistemli olarak eğitim faaliyetlerine katılarak meslekî yetkinliklerini koruması ve geliştirmesi kendilerine tanınan bir hak olmakla birlikte aynı zamanda görevdir.

Türkiye Adalet Akademisi, yargı mensuplarının eğitimi açısından hayati derecede öneme sahiptir. Akademinin kurulması, hizmet öncesi ve hizmet içi eğitime ivme kazandırmıştır. Adalet hizmetlerinin nitelik ve kalitesinin yükseltilmesi için, Türkiye Adalet Akademisinin kapasitesinin artırılmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

Ayrıca adalet meslek yüksekokullarının kapasitelerinin geliştirilmesi ve yargı çalışanlarına yönelik eğitim verilmesi amacıyla kurulan eğitim merkezlerinin etkin hâle getirilmesi de adalet hizmetlerinin kalitesinin artmasını sağlayacaktır.

HEDEFLER

HEDEF 6.1

Hukuk eğitimi ve öğretiminin geliştirilmesi ve kalitesinin artırılmasına yönelik çalışmalar yapılması

Hukuk öğretimi ve hukukçunun eğitimi özel bir önem taşımaktadır. Adalet hizmetlerinde kaliteyi yükseltmenin önemli koşullarından biri iyi eğitim ve öğrenim görmüş, hukuku özümsemiş, güncel gelişmeleri takip eden, sağlıklı yorum yapan ve doğru sonuca ulaşan hukukçuların yetiştirilmesidir. Bu özelliklerin kazandırılması ve güçlendirilmesi ise hukuk fakültelerindeki eğitime bağlı olarak şekillenmektedir.

Hukuk eğitiminin ihtiyaçlara ve beklentilere uygun yürütülmesi hem eğitimin müfredat olarak içeriğinin ihtiyaçlara uygun olmasını ifade ederken, hem de eğitim yönteminin nitelikli hukukçuların yetişmesine imkân sağlayacak şekilde geliştirilmesi anlamına gelir. Hukuk eğitim sisteminde var olan sorunların ortadan kaldırılmasına yönelik yeni tedbirlerin alınmasına ve eğitimin günümüz öncelikleri doğrultusunda yeniden düzenlenmesine yönelik çalışmalar yapılması hedeflenmektedir.

Hukuk eğitiminde müfredatın geliştirilmesinin yanı sıra, yeni gelişen alanların ve uluslararası uygulamaların da müfredatta yer alıp hukuk eğitiminin bir parçası olması gerekmektedir.

Hukuk eğitiminin yeniden düzenlenmesinde eğitimin uygulamayla bağlantılı olarak yürütülmesinin sağlanması gerekir. Sadece teorik temellerin anlatıldığı bir hukuk eğitiminin gerçeklerden uzak hukukçular yetiştirilmesine yol açtığı tartışmasızdır. Bu nedenle hukuk eğitiminin uygulama ile bağlantısının kurulması gerekmektedir.

Bu amaç doğrultusunda, hukuk fakültesi son sınıf öğrencilerine mahkemelerde staj zorunluluğu gibi uygulamalar getirilecektir. Böylelikle; hukuk eğitimi alan öğrenciler, mezuniyet sonrasında hukukçu olarak yüklenecekleri görevlerin uygulamalarını öğrencilik sürecinde öğrenmiş olacaklardır.

Stratejiler	2015	2016	2017	2018	2019
Hukuk eğitiminin gözden geçirilmesi ve müfredatın geliştirilmesi	√	√			
Hukuk fakültesi öğrencilerine mahkemelerde, barolarda, meslek kuruluşlarında staj yapma imkânının getirilmesi	√	√			
BÜTÇE	SORUMLU KURUM		İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUMLAR		
Adalet Bakanlığı	Adalet Bakanlığı		YÖK Üniversiteler Meslek Örgütleri		

HEDEF 6.2

Adalet meslek yüksekokullarının kapasitesinin geliştirilmesi

Adalet meslek yüksekokulları temel olarak yargı sisteminde çalışacak olan, zabıt kâtabi, infaz koruma memuru, cezaevi kâtabi, mübaşir gibi meslek elemanları yetiştirmeyi amaçlayan eğitim kurumlarıdır.

Adalet meslek yüksekokullarında eğitim gören öğrencilerin, yargısal sürecin idarî görevlerinde yaşanan sorunlar hakkında bilgilendirilmesi için sorun çözmeye odaklı, interaktif olarak tanımlanabilecek şekilde ve öğretim elemanlarının yakın takibinde eğitim almaları gerekir. Adalet meslek yüksekokulunda eğitim gören öğrencilerin mahkeme ve savcılık kalemelerinde, ceza infaz kurumlarında, icra dairelerinde aldıkları staj eğitimi etkin hâle getirilecektir.

Bu hedef kapsamında ayrıca adalet meslek yüksekokullarının ders içeriklerinin yeniden düzenlenmesine yönelik çalışmalar yapılması da hedeflenmektedir.

Stratejiler	2015	2016	2017	2018	2019
Adalet meslek yüksek okullarında uygulanan müfredatın yeknesak hâle getirilmesi	√	√			
Adalet meslek yüksekokullarında verilen eğitimin uygulama ile bağının güçlendirilmesi	√	√			
Yüksekokullarda uygulanan programın sektörün ihtiyaçlarına göre çeşitlendirilmesi (mahkeme kâtipliği, savcılık kâtipliği, avukat kâtipliği, icra kâtipliği gibi)	√	√			
Adalet teşkilâtında ihtiyaç duyulan alanlarda (ceza infaz kurumlarının dış güvenlik hizmetleri gibi) program açılmasının ya da müfredatta gerekli değişikliğin yapılması	√	√			
BÜTÇE	SORUMLU KURUM		İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUMLAR		
Adalet Bakanlığı	Adalet Bakanlığı		YÖK Üniversiteler		

HEDEF 6.3

Türkiye Adalet Akademisinin kapasitesinin artırılması

Adalet ve hukuk alanını ilgilendiren gelişmeleri yakından takip etmek, bilimsel araştırma ve geliştirme çalışmaları ile özgün bilgi üretmek ve toplumla paylaşmak, insan haklarına ve hukuka uygun, adil ve hızlı yargılama becerisinin kazandırılmasına yönelik eğitimler vermek, ulusal ve uluslararası alanda projeler yapmak ve paydaşlar ile birlikte çözümler üretmek amaçlarıyla kurulan Türkiye Adalet Akademisi yargı teşkilâtı için büyük bir kazanımdır.

Adli, idarî ve askerî yargı hâkim veya savcılarının, kamu kurum, kuruluş veya kurullarında çalışan hukuk müşaviri veya avukatların, serbest çalışan avukatların ve noterlerin hukuk ve adalet alanlarında uzmanlık kazanmaları için uzmanlık eğitim ve öğretimi programı Türkiye Adalet Akademisi tarafından yürütülmektedir.

Akademinin kurulması ve geliştirilmesi, hizmet öncesi ve hizmet içi eğitime ivme kazandırmıştır.

Akademi ayrıca ulusal ve uluslararası hukuk araştırmalarının yapıldığı, uluslararası yargı uygulamalarının izlendiği bir yapıya kavuşturulmuştur.

Akademi, hukuk ve adalet alanında bilgi ihtiyacının karşılanmasına katkıda bulunmak amacıyla çeşitli yayınlar çıkarmaktadır. Yayınların artırılması, elektronik kütüphane uygulamasına geçilmesi ve hukuk alanında Türkiye'nin en büyük kütüphanesinin oluşturulması çalışmaları devam etmektedir.

Stratejiler	2015	2016	2017	2018	2019
Akademinin bilimsel çalışmalar yapma kapasitesinin geliştirilmesi	√	√			
Akademinin fiziki kapasitesinin artırılması	√	√			
Akademi de kütüphane ve dokümantasyon hizmetlerinin geliştirilmesi, elektronik kütüphanenin oluşturulması	√				
Akademi de mukayeseli hukuk merkezi oluşturulması	√	√			
BÜTÇE	SORUMLU KURUM		İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUMLAR		
Türkiye Adalet Akademisi	Türkiye Adalet Akademisi		Adalet Bakanlığı HSYK		

HEDEF 6.4

Yargı mensuplarının yabancı dil ve meslekî yetkinliklerinin artırılması ile yurtdışında meslekî staj ve değişim programları geliştirilmesi

Yargıda meslekî yetkinliğin artırılmasında yabancı dil bilen yargı mensubu sayısının artırılması önemli bir unsur olarak ortaya çıkmaktadır. İyi derecede yabancı dil bilen, mukayeseli hukuk uygulamalarını ve güncel hukukî gelişmeleri yakından takip edebilen yargı mensupları adalet hizmetlerine katkı sağlayacaktır.

Adalet Bakanlığı tarafından son yıllarda yurt içindeki çeşitli üniversitelerle işbirliğine gidilerek çok sayıda yargı mensubunun yabancı dil eğitimi alması sağlanmıştır.

Her yıl belirli sayıda hâkim ve Cumhuriyet savcısı yurt dışında bir yıl süre ile yabancı dil eğitime gönderilmektedir. Ayrıca özel dil kursları ile yapılan işbirliği çerçevesinde hâkim ve Cumhuriyet savcılarının mesai sonrası yabancı dil eğitimine devam edebilmeleri imkanı da tanınmıştır.

Bu eğitimlerin sürdürülmesi ile yargı mensuplarının yurt içi ve yurt dışında nitelikli yabancı dil eğitimi almaları amaçlanmıştır.

Hukuk alanında gelişmiş ve Türkiye ile benzerlik gösteren ülkelerdeki hâkim- savcı staj programlarına belirli sürelerle katılım sağlanmasının ve buna yönelik değişim programlarının hazırlanmasının da uygun olacağı değerlendirilmektedir. Bu sayede; uluslararası bilgi ve deneyim kapısının açılması sağlanacak, bu formasyonla yargı mensupları yabancı yayınları izleme, literatüre katkı yapma ve tecrübelerini uluslararası alanda meslektaşlarıyla paylaşma imkânına kavuşacaklardır.

Ayrıca; başta Adli Tıp Kurumu ile diğer uzmanlar olmak üzere tüm adalet personeline yönelik meslekî staj ve değişim programları oluşturulması yönünde çalışmalar yapılması da hedeflenmektedir.

Stratejiler	2015	2016	2017	2018	2019
Yurt içi ve yurt dışında yabancı dil eğitimi programlarının artırılması	√	√	√	√	√
Yurt içi ve yurt dışında lisansüstü eğitim olanaklarının artırılması	√	√	√	√	√
AİHM ve diğer uluslararası kuruluşlarla hâkim ve savcılarının meslek içi eğitimi için işbirliği yapılması	√	√	√	√	√
Yargı mensuplarının meslekî staj ve değişim programlarından faydalanması	√	√	√	√	√
Adli Tıp Kurumu ve diğer uzmanlar olmak üzere adalet personeline yönelik meslekî staj ve değişim programları oluşturulması	√	√	√	√	√
BÜTÇE	SORUMLU KURUM		İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUMLAR		
Adalet Bakanlığı	Adalet Bakanlığı		HSYK		

HEDEF 6.5

AİHM ile diğer ülkelerin yüksek mahkeme kararlarının ve yargıyı ilgilendiren uluslararası belgeler ile alanında önemli hukuk eserlerinin Türkçe'ye ve temel mevzuatımızın yabancı dillere çevrilmesi

Yargı mensuplarının, bilimsel çalışmaları ve yargısal içtihatları takip edebilmeleri meslekî yetkinlik açısından diğer bir önemli unsurdur. Yargı mensuplarının kullanımına sunulmak üzere diğer ülkelerdeki önemli yayınların Türkçe'ye çevrilmesi büyük önem taşımaktadır. Alanında önemli hukuk eserlerinin hukuk biliminin gelişmesine ve hukukçularımızın birikimlerinin artmasına katkı sağlayacağı kuşkusuzdur.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve diğer ülkelerin yüksek mahkeme kararları ile yargıyı ilgilendiren uluslararası belgelerin Türkçeye çevrilmesi, bu çevirilerin UYAP sisteminde paylaşımına açılarak hâkim ve Cumhuriyet savcılarının erişimine sunulması, uluslararası mevzuat ve kararlara daha rahat ulaşımı sağlayarak hâkim ve Cumhuriyet savcıları için aydınlatıcı olacaktır.

Adalet Bakanlığı'nın internet sitesinde AİHM kararları ve yargı ile ilgili bazı uluslararası belgeler hâlen yayımlanmaktadır. Bu belgeler önemleri de göz önünde bulundurularak güncellenecek ve yayımlanmaya devam edilecektir.

Stratejiler	2015	2016	2017	2018	2019
Temel mevzuatın yabancı dillere çevrilmesi	√	√			
AİHM ve diğer ülke yüksek mahkeme kararlarının Türkçeye çevrilmesi	√	√	√	√	√
Yargıyı ilgilendiren uluslararası belgelerin ve önemli hukuk eserlerinin Türkçeye çevrilmesi	√	√	√	√	√
BÜTÇE	SORUMLU KURUM		İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUMLAR		
Adalet Bakanlığı	Adalet Bakanlığı		Üniversiteler		

HEDEF 6.6

Personel eğitim merkezlerinin etkinleştirilmesi, yargı mensupları ile yargı çalışanlarının meslek içi eğitimlerinin belirli sürelerle zorunlu hâle getirilmesi

Nitelikli personelin yetiştirilmesi, çağın gerektirdiği şartlara uygun çalışmanın sağlanması, sağlıklı bir örgüt yapısına ulaşılması sistemli bir eğitimle gerçekleşmektedir. Personele bilgi ve beceri kazandırmanın ilk yolu da hizmet içi eğitimidir. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu da personelin yetiştirilmesine önem vermiş ve personelin eğitimini yasal bir statüye kavuşturmuştur.

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin hâkimlerin bağımsızlığı, tarafsızlığı ve rolleri konusundaki tavsiye kararında, üye ülkelerde yargı mensuplarına atandıktan sonra da uygun eğitim verilmesi gerektiği belirtilmiştir. Günümüz dünyasında meydana gelen olağanüstü gelişmelere paralel olarak, hukukî sorunlar ve uyuşmazlıklar da nitelik ve nicelik yönünden büyük değişim göstermekte ve gittikçe karmaşık bir hâl almaktadır. Belirtilen gelişmeler göz önünde bulundurulduğunda yargının görevini etkin biçimde yerine getirebilmesi için yargı mensuplarının ve yargı çalışanlarının hizmet içi eğitimi büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle önümüzdeki dönemde eğitimlerin belirli sürelerle zorunlu hâle getirilmesi amaçlanmaktadır.

Türkiye Adalet Akademisi ve Adalet Bakanlığı tarafından yargı mensubu ve çalışanlarına meslekî yetkinliğin artırılması ve kişisel gelişim konularında eğitim verilmektedir. Bu çerçevede özellikle; yenilenen mevzuat, etik kurallar, çağdaş bilgi teknolojileri, etkili iletişim gibi konularda verilen eğitimlere devam edilecektir.

Önümüzdeki süreçte artan personel sayısı da göz önünde bulundurularak adalet personelinin eğitimi açısından büyük bir önem taşıyan eğitim merkezlerinin fiziki ve eğitim kapasitesinin artırılması hedeflenmektedir.

Stratejiler	2015	2016	2017	2018	2019
Zorunlu meslek içi eğitimi konusunda çalışma yapılması	√				
Fiziki ve teknik altyapının tamamlanması	√	√	√		
Eğitim modüllerinin hazırlanması	√	√			
Eğitici kadrolarının oluşturulması	√	√			
Yabancı ülke adalet personeline de eğitim verilmesi			√	√	√
BÜTÇE	SORUMLU KURUM		İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUMLAR		
Adalet Bakanlığı	Adalet Bakanlığı				

AMAÇ - 7

ÇOCUKLAR, KADINLAR VE ENGELLİLER GİBİ DEZAVANTAJLI GRUPLARA YÖNELİK UYGULAMALARI GELİŞTİRMEK

Günümüzde adalet sistemi içerisinde çocuklar, kadınlar, engelliler gibi dezavantajlı kesimlere yönelik özel bazı tedbirler alınmakta ve yaygınlaştırılmaktadır. Adalete erişimin etkili bir şekilde gerçekleştirilmesi için alınan bu tedbirler hak arama mekanizmalarının güçlendirilmesi ve hak arama yollarına ilişkin olarak söz konusu grupların bilinçlerinin artırılması gibi önlemleri içermektedir.

Bu kapsamda, son yıllarda özellikle Avrupa Birliği'ne üye ve aday ülkelerde çocukların “yüksek yararını” gözetmek ve onların “iyi olma hâlini ve esenliklerini destekleyici” devlet stratejileri geliştirmek önemsenen bir politika alanı olmuştur. Çocuğun yüksek yararının önceliği, çocuğun yararını her türlü yarardan daha önemli ve öncelikli görmek ve buna göre davranmak; çocukların esenliklerini desteklemek ise, çocukların gelişimini destekleyecek her türlü hizmetin nitelik ve nicelik açısından güçlendirilmesini sağlamaktır.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 20 Kasım 1989 tarihinde kabul edilen Çocuk Hakları Sözleşmesi ve 18 Ocak 2001 tarihinde onaylanması uygun görülen Çocuk Haklarının Kullanılmasına Dair Avrupa Sözleşmesi dünya çocuk hakları konusunda yapılan başlıca düzenlemelerdir. Ülkemizde Çocuk Hakları Sözleşmesi 2 Ekim 1995 tarihinde uygulanmaya başlamıştır.

Ülkemizde son yıllarda yaşanan adalet sisteminde değişim ve dönüşüm sürecinde, çocuklara ilişkili uygulamalarda önemli ilerlemeler gerçekleştiril-

miş; bu kapsamda mevzuat güçlendirilmiş, örgütlenmede değişikliklere gidilmiş ve çocuk koruma uygulamalarında kalite standartlarının geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapılmıştır.

Çocuk adalet sistemi ile ilgili mevzuatın güncel ihtiyaçlar ile uyumlu hâle getirilmesi amacıyla, 2005 yılında çıkarılan 5395 sayılı “Çocuk Koruma Kanunu” çocuk koruma mekanizması ile korunma ihtiyacı olan ve suça sürüklenen çocuklara yönelik bakım ve tedavi süreçlerini kapsar şekilde ve koruma ihtiyacı olan çocuklar hakkında alınacak tedbirler ve suça sürüklenen çocuklar hakkında uygulanacak güvenlik tedbirlerinin usul ve esasları ile çocuk mahkemelerinin kuruluş, görev ve yetkilerine ilişkin hükümleri içermektedir. Kanun ile Çocuk Hakları Sözleşmesinin temel ilkeleri güvence altına alınmış olmakla birlikte sistemin etkinlik ve verimliliğinin artırılmasını yönelik çalışmalar yapılması planlanmaktadır.

Kadına yönelik ve aile içi şiddetle mücadele konusunda Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından yeni ve önemli bir adım atılmıştır. Konsey tarafından 11 Mayıs 2011 tarihinde İstanbul’da imzaya açılan “Kadına Yönelik Şiddetin ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Sözleşme” kadına karşı şiddet ve aile içi şiddet konusunda uluslararası hukukta yaptırım gücü olan ilk sözleşme niteliği taşımaktadır.

İlk defa bağlayıcı ve kadına yönelik şiddetin insan hakları ihlali olduğunun vurgulandığı bu sözleş-

mede, ayrıca bağımsız bir denetim mekanizması kurulmasına ilişkin düzenleme de yapılmıştır. Türkiye, Sözleşme'yi imzalayan ve onaylayan ilk ülke olmuştur. Sözleşme'de kadına karşı şiddetle mücadele için kapsamlı bir hukukî çerçeve oluşturmak üzere önleme, koruma, kovuşturma ve mağdur destek mekanizmaları oluşturma politikaları konularına yer verilmiştir.

İstanbul Sözleşmesi'nin imzalanmasıyla birlikte yeni uygulama ve kurumları beraberinde getiren 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun 08/03/2012 tarihinde kabul edilmiştir. Bu kapsamda Kanun'da öngörülen önleme ve koruma tedbirlerinin etkin olarak uygulamaya geçirilmesi hedeflenmektedir. Hedef doğrultusunda Bakanlık, kurum, kuruluş ve üniversitelerle ortak çalışmalar yapılmasının da sağlanması planlanmaktadır.

Engellilerin de adalet hizmetlerinden yararlanmaları hususundaki güçlüklerin giderilmesi önem taşımakta olup önümüzdeki dönemde bu konu üzerindeki çalışmalar da hızlandırılacaktır.

HEDEFLER

HEDEF 7.1

Çocuk adalet sisteminde çocuğun etkin korunması için gerekli önlemlerin alınması ve kurumlararası işbirliğinin güçlendirilmesi

Çocukların “her türlü tehlikeden korunarak bedensel ve ruhsal açıdan sağlıklı, eğitilmiş ve topluma yararlı bireyler olarak sosyal hayatta yerlerini almalarının sağlanması” temel amacı çerçevesinde, çocukla ilgili kamu ve özel hukuk alanındaki tüm yasal düzenlemelerin “*çocuğun yüksek yararı*” ilkesi doğrultusunda yeniden gözden geçirilmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir. Bu kapsamda, çocuk adalet sistemine ilişkin mevzuatın uluslararası standartlara uygun şekilde düzenlenmesi hedeflenmektedir.

Önümüzdeki süreçte; Çocuk Koruma Kanunu kapsamında oluşturulan koordinasyon mekanizmasının daha etkin ve verimli şekilde uygulanması yönünde çalışmalar yapılması, mevzuat, kurumsal işleyiş, kurumlararası iletişim eksikliği ve uygulamadan kaynaklı sorunların giderilmesi, mağdur, tanık ve suça sürüklenen çocukların fiziksel ve ruhsal varlıklarının güvence altına alınması ve çocukların suça sürüklenme riskiyle karşılaşmalarının önlenmesi amacıyla eşgüdümlü çalışmalar yapılması öngörülmektedir.

Çocuk istismarının önlenmesi ve istismara uğrayan çocuklara bilinçli ve etkin bir şekilde müdahale edilmesi amacıyla, Başbakanlık tarafından çıkarılan ilgili Genelge’de, öncelikli olarak cinsel istismara uğramış çocukların ikincil örselenmesini asgariye indirmek, adli ve tıbbi işlemlerin bu alanda eğitilmiş kişilerden oluşan bir merkezde ve tek seferde gerçekleştirilmesini temin etmek üzere Sağlık Bakanlığına bağlı hastaneler/kurumlar bünyesinde Çocuk İzlem Merkezlerinin (ÇİM) kurulması öngörülmüş ve Genelgeye istinaden hizmetlerin koordineli biçimde sunulması için Çocuk İzlem Merkezi Koordinasyon Kurulu oluşturulmuştur. Bu bağlamda Çocuk İzlem Merkezlerinin özellikle mali mevzuat yönünden kuvvetlendirilmesi, kurulun yaygınlaştırılması ve etkinliğinin artırılması önem taşımakta olup, bu sayede kuruluş amacına ulaşılmış olacaktır.

Stratejiler	2015	2016	2017	2018	2019
Yasal düzenlemelerin uluslararası standartlara uygun şekilde gözden geçirilmesi	√	√			
Koordinasyon mekanizmasının (Çocuk Koruma Kanunu kapsamında) etkin ve verimli uygulanmasının sağlanması	√	√			
Çocuk İzlem Merkezlerinin etkinleştirilmesi	√	√			
BÜTÇE	SORUMLU KURUM		İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUMLAR		
Adalet Bakanlığı Sağlık Bakanlığı	Adalet Bakanlığı Sağlık Bakanlığı		Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı		

HEDEF 7.2

Çocuğa yönelik uygulamaların onarıcı adalet sistemi çerçevesinde geliştirilmesi

Çocuğun yüksek yararının gözetilmesi ilkesi, çocuklara özgü ayrı usullerin oluşturulmasını gerektirmektedir. Değişen ceza adalet sistemi anlayışı ile suça sürüklenen çocuklara yönelik çeşitli diversiyon ve onarıcı adalet programları geliştirilmiştir.

Onarıcı adalet sisteminin uygulanması amacıyla başvuru yollarından biri de, uyuşmazlıkların çözümünde yargılama aşamasından önce alternatif çözüm yollarının denenmesidir. Uzlaşma kurumu da bunlardan biridir. Bu kurumun suça sürüklenen çocuklar yönüyle etkin kullanımının sağlanması onarıcı adalet sisteminin gelişmesine katkı sağlayacaktır.

Çocuk adalet sisteminde uzlaşma, suça sürüklenen çocukların, fiillerinin sonuçlarını görerek, suçun sorumluluğunu üstlenmelerine, mağdurdan özür dilemelerine ve hem mağdur hem adalet sistemi nazarında affedilmelerine, bu sayede de topluma yeniden kazandırılmalarına imkân tanımaktadır.

Uzlaşma kurumunun amaçları dikkate alındığında, suça sürüklenen çocuklar bakımından özellik gösteren yönlerinin ayrı düzenlenmesi, suça sürüklenen çocuk için uygunluğunun sosyal inceleme raporu esas alınarak belirlenmesi ve kapsamının daha geniş tutulmasının yararlı olacağı değerlendirilmektedir.

Bu hedef kapsamında denetimli serbestlik sisteminde ise, suça sürüklenen çocuklara özgü alternatif yükümlülüklerin geliştirilmesi ve verilen tedbirlerin etkin olarak izlenmesi plânlanmaktadır.

Stratejiler	2015	2016	2017	2018	2019
Çocuklara özgü uzlaşma usullerinin oluşturulması ve yaygınlaştırılması	√	√			
Denetimli serbestlik sisteminde çocuklara özgü alternatif yükümlülüklerin geliştirilmesi	√	√			
BÜTÇE	SORUMLU KURUM		İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUMLAR		
Adalet Bakanlığı	Adalet Bakanlığı		HSYK		

HEDEF 7.3

Çocuklara yönelik adli süreçlerde özel önlemlerin etkin hâle getirilmesi

Çocukların yetişkinlerden farklı yapıları farklı ihtiyaçları da beraberinde getirmektedir. Bu olgu, çocuklara yönelik adli süreçlerin de çocukların özgün ihtiyaçlarına uygun hâle getirilmesini gerekli kılmaktadır.

Bu hedefin gerçekleşmesi amacıyla; Cumhuriyet savcılığı çocuk bürolarının güçlendirilmesinin sağlanması, Cumhuriyet savcılığı çocuk bürolarında psiko-sosyal değerlendirmenin gerektiği gibi yapılabilmesi için uzman personel uygulamasının yaygınlaştırılması ve etkinleştirilmesi, bu bürolarda görevli Cumhuriyet savcılarının uzmanlaşmasının teşvik edilmesi, Cumhuriyet savcılarının terfi sisteminin çocuk adalet sisteminin özgün yapısı dikkate alınarak yeniden değerlendirilmesi, adli süreçlerde sosyal çalışma görevlilerinin çalışmalarına ilişkin standartlar oluşturulması ayrıca çocuk bürolarında çalışan diğer personel yönünden eğitim ve farkındalık faaliyetleriyle konuya hassasiyet kazanmalarının sağlanması plânlanmaktadır.

Stratejiler	2015	2016	2017	2018	2019
Cumhuriyet savcılığı çocuk bürolarının güçlendirilmesi	√	√			
Hazırlık soruşturması kapsamında sosyal çalışma görevlilerinin çalışmalarına ilişkin standartlar oluşturulması suretiyle etkin ve verimliliklerinin artırılması	√	√			
Cumhuriyet savcılığı çocuk bürolarında çalışan Cumhuriyet savcılarının terfi sisteminin yeniden değerlendirilmesi	√				
BÜTÇE	SORUMLU KURUM		İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUMLAR		
Adalet Bakanlığı	Adalet Bakanlığı		HSYK		

HEDEF 7.4

Çocuk mahkemelerinin yaygınlaştırılması, yapısal ve fiziksel sorunlarının giderilmesi

Çocuk mahkemelerinin yaygınlaştırılması ve sorunlarının giderilmesi büyük önem taşımaktadır. 2014 yılı sonu itibariyle kurulu çocuk ve çocuk ağır ceza mahkemesi sayısı 118'dir. Bu mahkemelerden 93'ü faaldir.

Hedefin gerçekleştirilmesine yönelik olarak çocuk mahkemelerinde çalışan yargı mensubu ve çalışanlarının uzmanlaşmasının önünün açılması, çocuk mahkemelerinde çalışan hâkimlerin terfi sisteminin ihtiyaç ve öncelikli amaçlar doğrultusunda değerlendirilmesi, fiziki koşulların amaca uygun hâle getirilmesi, sosyal inceleme raporlarının (SİR) standarda bağlanması, tedbir kararlarının uygulanması ve izlenmesine ilişkin sorunların giderilmesi, yine çocuk mahkemelerinden verilen tedbir kararlarında oluşabilecek çelişki ve tekerrürleri önleyecek şekilde elektronik kayıt sisteminde düzenlemeler yapılması, çocuk mahkemelerinin işleyişindeki sorunlu alanların giderilmesi planlanmaktadır.

Stratejiler	2015	2016	2017	2018	2019
Çocuk mahkemelerinde çalışan yargı mensuplarının ve çalışanlarının uzmanlaşması	√	√			
Çocuk mahkemelerinde görevli hâkimlerin terfi sisteminin yeniden değerlendirilmesi	√				
Fiziki koşulların ihtiyaca uygun hâle getirilmesi	√	√			
Sosyal inceleme raporlarının (SİR) standarda bağlanması	√				
Tedbir kararlarında oluşabilecek çelişki ve tekerrürleri önleyecek şekilde elektronik kayıt sisteminde düzenlemeler yapılması	√	√			
BÜTÇE	SORUMLU KURUM		İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUMLAR		
Adalet Bakanlığı	Adalet Bakanlığı		HSYK Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı		

HEDEF 7.5

Aile içi şiddetle mücadelede koruma ve soruşturmanın etkinliğinin artırılması

6284 sayılı Kanun şiddete uğrayan ve şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasları düzenlemektedir.

Şiddetle mücadelede Kanun uygulamalarının amaca uygun ve doğru yapılması son derece önemlidir. Aksi hâl; şiddetin ivme kazanmasına sebep olabilecek ve olumsuz sonuçlar doğurabilecektir.

Bu nedenle, ilgili mevzuat ve uygulamanın etki analizinin yapılması ve analiz sonuçlarına göre ihtiyaçların tespiti ile ihtiyaçlar doğrultusunda mevzuatın güncellenmesi, ailenin korunması ve kadına karşı şiddetin önlenmesi faaliyetlerine büyük katkı sağlayacaktır.

Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kapsamında etkili ve sürekli olarak ilgili Bakanlık ve kurumlar ile koordinasyonun sağlanması da son derece öneme sahiptir.

Bu hedef doğrultusunda ayrıca aile mahkemesinde görevli uzmanların çalışma standartlarının belirlenmesi ve bu standartlara uygun çalışma yürütmeleri için gerekli altyapının sağlanması, aile içi şiddet kapsamındaki süreçlerde aile mahkemesi uzmanlarından etkin ve verimli faydalanılmasını sağlayacaktır.

Stratejiler	2015	2016	2017	2018	2019
Etki analizi sonuçlarına göre mevzuatın güncellenmesi ve uygulamanın güçlendirilmesi	√				
İlgili Bakanlık ve kurumlar ile koordinasyonun etkinleştirilmesi	√				
Adli mercilerin aile içi şiddet kapsamındaki süreçlerde aile mahkemesi uzmanlarından etkin ve verimli şekilde yararlanmasının sağlanması	√				
BÜTÇE	SORUMLU KURUM		İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUMLAR		
Adalet Bakanlığı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	Adalet Bakanlığı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı		Sağlık Bakanlığı Üniversiteler		

HEDEF 7.6

Adliye ve ceza infaz kurumlarında dezavantajlı gruplara yönelik uygulamaların geliştirilmesi

Bireyselleştirilmiş İnfaz Sistemi (BİSİS), her hükümlü için ayrı bir durum saptamasının yapılıp, cezaevinde yürütülecek iyileştirme sürecinin plânlandığı ve uygulandığı, hükümlüye özel programın yürütülmesi için gerekli iyileştirici ortamın oluşturulduğu, sürekli ölçme ve değerlendirme ile kendini denetleyen bir modeldir. Hükümlünün kuruma kabulü, gözlem ve sınıflandırılması, kurum yaşamı, iyileştirme faaliyetleri, ailenin sürece katılımı, yönetsel uygulamalar, salıverilme süreci Bireyselleştirilmiş İyileştirme Programına uygun yapılmaktadır.

Ceza infaz kurumlarındaki kadınlar, çocuklar, engelliler ve yaşlıların sorunlarının tespiti ile bunların çözümü için çalışmalar yapılması, çocuklar için ceza infazının sağlandığı "infaz kurumlarının" ve BİSİS'in yaygınlaştırılması, Çocuk ve Gençlik Ceza İnfaz Kanunu tasarısının hazırlanması

ve yasalaşmasının sağlanması ile adliye ve ceza infaz kurumlarında dezavantajlı gruplara yönelik uygulamaların geliştirilmesi anılan hedefe yönelik çalışmalarda öncelikli alanlardır.

Adliyelerde dezavantajlı gruplara yönelik fiziki altyapıya ilişkin önlemler alınması ve bu yönde gereken düzenlemelerin yapılması da hedef kapsamında öngörülmektedir.

Stratejiler	2015	2016	2017	2018	2019
Kurumlardaki dezavantajlı grupların sorunlarının tespitine yönelik çalışmaların etkinliğinin artırılması	√				
Çocuklara özgü ceza infaz kurumlarının yaygınlaştırılması	√	√	√	√	√
BİSİS (Bireyselleştirilmiş İnfaz Sistemi)'nin yaygınlaştırılması	√	√	√	√	√
Çocuk ve Gençliğe Yönelik Ceza İnfaz Kanunu hazırlanması	√	√			
Adliyelerde ve ceza infaz kurumlarında dezavantajlı gruplara yönelik fiziki altyapıya ilişkin önlemler alınması	√	√	√	√	√
Ceza ve infaz kurumlarındaki personele dezavantajlı gruplara yönelik uygulamalar yönünden eğitim verilmesi	√	√	√	√	√
BÜTÇE	SORUMLU KURUM		İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUMLAR		
Adalet Bakanlığı	Adalet Bakanlığı				

AMAÇ - 8

ADALETE ERİŞİMİ GÜÇLENDİRMEK

CEPEJ, adalete erişimi “adli hizmetlerin erişilebilirliğini ve etkinliğini etkileyen tüm hukukî ve organizasyonel etmenler” olarak ifade ederek çerçeve bir tanım ortaya koymuştur. Adalete erişim, kişilerin haklarını bilmeleri ve bu haklarına etkili bir şekilde erişebilmeleri için devletin desteğiyle her türlü önlemin hukuk sistemi tarafından alınmasıdır.

Devletin bir unsuru olan yargının, adaletin eşit bir şekilde dağıtılması ve kanun önünde eşitliğin korunması konusunda yükümlülüğü bulunmaktadır. Bu yükümlülüğün yerine getirilmesi; yargı mensupları ve çalışanlarının yanı sıra tüm kurumların etkin ve işbirliği içerisinde çalışmasını zorunlu kılmaktadır. İyi işlemeyen hukukî süreçler; hak sahiplerine güçlü ve etkili başvuru imkânı sunmayan yargı sistemleri kendi meşruiyeti üzerine şüphe düşürdüğü gibi demokrasiye olan inancı da zayıflatmaktadır.

Geçen yüzyılda yaşanan ekonomik ve sosyal gelişmeler, göç olgusu, nüfus hareketleri, hukukî uyuşmazlıkların çoğalmasına yol açmış ve yargı iş yükünü yönetmekte zorlanmıştır. Bu dönemde “herkes için adalet ilkesi” çerçevesinde öncelikle Anglo-Sakson hukukunda daha sonra Kıta Avrupa hukuk sisteminde alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri geliştirilmekle birlikte hukuka erişimde sıkıntı yaşayan savunmasız kesimler için de bir sosyal politika olarak hukukî bilgilendirme ve adli yardım kurumu oluşturulmaya başlanmıştır.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 6 ncı mad-

desindeki düzenleme ile adalete erişim güvenceye alınırken; ülkemizde 1982 Anayasasının 2 nci maddesinde sosyal devlet ilkesine vurgu yapılarak adalete erişim hakkı teminat altına alınmıştır.

Belirtilen amaç doğrultusunda çocuklar, kadınlar, engelliler, yaşlılar, mülteciler, hükümlüler, yoksul kesimler gibi dezavantajlı gruplara yönelik olarak yapılan hukukî bilgilendirme ve mahkeme süreçlerinde avukat hizmetlerinden faydalanma ile mahkeme masraflarından muaf tutulma araçlarının kolaylaştırılması hedeflenmektedir. Böylece dezavantajlı grupların hukuk yollarını bilgi eksikliği, güvensizlik, karmaşık hukuk prosedürleri nedeniyle kullanamamasının önündeki engelleri ortadan kaldırılması planlanmaktadır.

Ülkemizde adalete erişimi güçlendirmek için son yıllarda birçok önemli değişiklik yapılmıştır. Öncelikle ceza yargılamalarında isteyen herkes ücretsiz olarak avukatla temsil imkânına kavuşturulmuştur. Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nda değişiklik yapılarak yeterli mali imkânı olmayan kişilerin avukat yardımı alabilmeleri ve mahkeme masraflarından muaf tutulmaları için kolaylaştırıcı adımlar atılmıştır. CEPEJ verilerine göre; Türkiye dava başına tahsis ettiği 855 Euro adli yardım miktarı ile üye ülkeler arasında İngiltere, İrlanda ve Avusturya’dan sonra dördüncü sıradadır.

Tüm bu iyileştirmelere rağmen adli yardım sisteminin etkin bir şekilde işlemesinin sağlanması gerekmektedir.

Dezavantajlı grupların adalete erişiminde hukukî,

kurumsal, ekonomik ve sosyo-kültürel olmak üzere bazı engeller bulunmaktadır. Bu engellerin ortadan kaldırılmasına yönelik bugüne kadar bir takım adımlar atılmıştır. Bu kapsamda adliyelerin bir kısmında danışma masaları ve yön levhaları oluşturulmuş, engelliler için tedbirler alınmıştır. Ayrıca www.hukukiyardim.gov.tr sitesi kurulmuş ve bu site üzerinden yargısal süreçler hakkında bilgiler oluşturulup, buradaki tüm bilgiler broşür hâline getirilerek adliyelere dağıtılmıştır. UYAP üzerinden elektronik imza ile dava açma ve dava bilgilerine ulaşma, SMS aboneliği ile bilgilendirme imkânları getirilmesini yanı sıra önümüzdeki süreçte özellikle adliye internet sitelerinin yeniden gözden geçirilerek gerek yargılama faaliyetleri gerekse bir takım temel hukukî bilgilerin ve dava dilekçe örneklerinin yer aldığı bir yapıya dönüştürülmesi gerekmektedir.

Ayrıca uygulamaya kazandırılması gereken önemli kurumlardan biri de hukuk klinikleridir. Hukuk kliniği uygulamaları bir yandan öğrencilerin uygulama ile bağını güçlendirirken diğer yandan dezavantajlı grupların adalete erişimini kolaylaştırmaktadır. Hukuk kliniklerini daha bilinir hâle getirmek ve yaygınlığını artırmak amacıyla önümüzdeki yıllarda üniversite ve barolarla etkin işbirliği yapılacaktır.

Adalete erişim mağdur haklarına yönelik bazı önlemlerin alınmasını da gerektirmektedir. Bu kapsamda Adalet Bakanlığında Mağdur Hakları Daire Başkanlığı kurulmuştur.

Önümüzdeki dönemde mağdur haklarının güçlendirilmesi hedefi kapsamında suç mağdurlarına yönelik mevzuat düzenlemesi yapılacak ve müdahale programı geliştirilecektir.

HEDEFLER

HEDEF 8.1

Hukuk Kliniği yöntemlerinin geliştirilmesi

Dünyada hukuk kliniği uygulamaları adalet hizmetlerinden yeterince yararlanamayan dezavantajlı / korunmasız grupların hukuksal sorunlarının çözümüne katkı ve destek sağlama düşüncesine dayalı olarak geliştirilmiştir. Söz konusu uygulama ile hukuk fakültelerinde eğitimi devam eden öğrencilere, fakülte gözetiminde dezavantajlı gruplara hukukî danışmanlık yapabilmeleri imkânı tanınmaktadır. Böylece bir taraftan hukukî yardıma en çok ihtiyacı olan toplum kesimlerinin adalete erişim yolları güçlendirilirken diğer taraftan da öğrencilerin uygulamada ihtiyaç duyacakları becerileri edinmeleri sağlanmış olacaktır.

Söz konusu hedefin gerçekleştirilmesi için üniversitelerle ve barolarla işbirliği yapılması, yurtdışındaki uygulamalar da incelenerek gerekli yasal değişikliklerin yapılması düşünülmektedir.

Stratejiler	2015	2016	2017	2018	2019
Bilgilendirme ve farkındalık faaliyetleri yapılması	√	√	√	√	√
Üniversite ve barolar ile pilot projeler hazırlanması	√	√			
Mevzuat değişikliği yapılması	√	√			
Destekleyici programlar geliştirilmesi	√	√			
BÜTÇE	SORUMLU KURUM		İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUMLAR		
Adalet Bakanlığı	Adalet Bakanlığı		YÖK Üniversiteler		

HEDEF 8.2

Adli yardım sisteminin etkinleştirilmesi

Adli yardım yargısal süreçlerde avukatlık ücreti ve yargılama giderlerini karşılama olanağı bulunmayan kişilere devlet tarafından sağlanan imkânlardan oluşmaktadır. Bu uygulama ile ekonomik durumu yetersiz olan kişilerin hak arama hürriyetini kullanabilmeleri için kolaylık sağlanması amaçlanmaktadır.

Adli yardım sistemi adalete erişimin önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Ülkemizde bu kapsamda oluşturulan adli yardım sistemi birçok Avrupa ülkesinin ilerisindedir. CEPEJ (2012 verileriyle 2014 yılı raporu) verilerine göre ülkemiz adli yardıma ayırdığı bütçe bakımından 47 Avrupa Konseyi üyesi ülke arasında 14'üncü, yine adli yardım bütçesinde 2010 ile 2012 yılları arasında en iyi artış sağlayan 18'inci ülke olmuştur.

Bugün için ceza yargılamasının tüm aşamalarında talep halinde taraflara avukat tayini imkânı getirilmiştir. Hukuk yargılamasında da gerek mahkemeler gerekse barolarca bu hizmet verilebilmektedir.

AİHM kararları da dikkate alınarak 6459 sayılı Kanunla yapılan düzenleme ile maddi durumu elverişli olmayanlara hukuk davalarında avukat tayin edilmesi ve dava masraflarından muaf tutulması kolaylaştırılmıştır. Bu hizmete ayrılan mali kaynak her yıl düzenli olarak artırılmaktadır.

Adli yardım sisteminde yaşanan bu gelişmelere rağmen bazı sorunlu alanlar bulunmaktadır. Bu hedef kapsamında sorunların giderilmesi için çalışmalar yapılacaktır.

Stratejiler	2015	2016	2017	2018	2019
Adli yardım sisteminin etkinliğinin artırılması	√	√			
İzleme ve denetim mekanizmasının kurulması	√	√			
Bilgilendirme ve farkındalık faaliyetlerinin artırılması	√	√	√	√	√
BÜTÇE	SORUMLU KURUM		İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUMLAR		
Adalet Bakanlığı	Adalet Bakanlığı		Maliye Bakanlığı Meslek Örgütleri		

HEDEF 8.3

Adalet hizmetlerinden yararlananların hukukî konular ve yargılama süreci konusunda bilgilendirilmesi ile adliye internet sitelerinin geliştirilmesi

Adalet erişim konusunda yasal düzenlemeler yapılması kadar adalet hizmetlerinden yararlananların hukukî konular ve yargılama süreci konusunda bilgilendirilmeleri ve haklarından haberdar edilmeleri de önemlidir. Bu doğrultuda toplumun bilgilendirilmesi için üniversitelere, barolara, sivil toplum kuruluşlarına önemli rol düşmektedir.

Hedef kapsamında; bilgilendirme faaliyetleri yapılması, tüm adliyelerde danışma büroları kurulması, broşürler ve kamu spotları hazırlanması, toplumsal gelişmeye uygun olarak internet ve sosyal paylaşım araçlarının etkin bir şekilde kullanılması plânlanmakta; adliye internet sitelerinin içeriklerinin zenginleştirilerek hukukî bilgiler ve dilekçe örnekleri yer alacak şekilde düzenlenmesi ayrıca bu sitelerdeki bilgilerin sürekli güncel tutulması öngörülmektedir.

Stratejiler	2015	2016	2017	2018	2019
Hukuk sistemini tanıtıcı broşürlerin basılıp adliyelere dağıtılması	√	√			
Adliye internet sitelerinin standart hâle getirilmesi	√				
BÜTÇE	SORUMLU KURUM		İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUMLAR		
Adalet Bakanlığı	Adalet Bakanlığı				

HEDEF 8.4

Hukukî himaye sigorta sisteminin etkinleştirilmesi

Hukukî yardım sigortası Avrupa Konseyine üye olan ülkelerin çoğunda hızla gelişen bir sigorta koludur.

Bu sigorta sistemi; sigortalının ödeyeceği prim karşılığında, prim ödediği dönem içerisinde karşılaşılabileceği hukukî risk ve sorunlara karşı avukatlık hizmeti veya hukukî yardım almasını sağlar. Sigorta, sigortalının davayı kaybetmesi hâlinde karşı tarafa ödeyeceği yargılama giderleri ve avukatlık ücretleri ile yargılama harçlarını da kapsamaktadır.

Ülkemizde bireylerin maruz kaldıkları her türlü riske karşı sigorta faaliyetlerinin uygulanmasına rağmen hukukî himaye sigortası henüz yeterince gelişmemiştir. Bu sigorta kolunun gelişmesi ve uygulanabilirliğinin artması için farkındalığın oluşturulması gerekmektedir.

Hedef kapsamında, bireylerin karşılaşılabilecekleri hukukî risklere karşı düşük bir ücret karşılığında hukukî yardım almalarını sağlamak bakımından hukukî himaye sigortasının yaygın biçimde kullanılmasının sağlanması amaçlanmaktadır.

Stratejiler	2015	2016	2017	2018	2019
Farkındalık faaliyetlerinin yürütülmesi	√	√	√	√	√
Hukukî himaye sigortasına devlet katkısının sağlanması konusunda çalışmalar yapılması	√	√			
BÜTÇE	SORUMLU KURUM		İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUMLAR		
Adalet Bakanlığı	Adalet Bakanlığı		Hazine Müsteşarlığı		

HEDEF 8.5

Mağdurların adalete erişiminin güçlendirilmesi

Dünya genelinde ceza yargılamasında mağdur odaklı anlayış giderek güç kazanmaktadır. Yargılama sonucunda sanığın mahkûm edilmiş olması tek başına mağduru tatmin etmemektedir. Bunun yanı sıra, mağdur kendisine yöneltilen eylemin doğurduğu sonuçların da mümkün olduğunca ortadan kaldırılmasını ve uğradığı zararın telafi edilmesini beklemektedir. Modern dünyada mağdur hakları alanında atılan yeni adımlar bu beklentiyi karşılama amacına yöneliktir.

Türk Ceza Adalet Sisteminde; suç nedeniyle ortaya çıkan mağduriyetin giderilmesi için mağdura her türlü destek ve hizmetin sunulması, maddi zararının mümkün olduğunca karşılanması bir gereklilik olarak ortaya çıkmıştır. Bu yaklaşımın bir sonucu olarak, mağdurlara rehberlik ve destek hizmeti sunacak bir teşkilâtın varlığı zorunluluktur.

Bu zorunluluk aynı zamanda “Şiddet Suçu Mağdurlarının Zararlarının Devlet Tarafından Giderimi İçin Avrupa Konseyi Sözleşmesi” ile İstanbul Sözleşmesi olarak anılan “Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi”nin de bir gereğidir.

Bu kapsamda mağdur haklarına ilişkin yasal çerçevenin oluşturulması, kanunların, kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum örgütlerinin sağladığı hak, destek ve yardımlar konusunda mağdurların bilgilendirilmesi ve mağdurlara adli süreçte psiko-sosyal destek hizmeti sunulması, mağdur müdahale programlarının geliştirilmesi, mağdur hakları kılavuzu ile mağdurlara yaklaşım kılavuzunun oluşturulması, mağdurlara yönelik faaliyet yürüten kamu ve sivil toplum örgütleri arasında koordinasyon sağlanması ile mağdur hakları konusunda kamuoyunda farkındalık oluşturulması hedeflenmektedir.

Adalet Bakanlığınca mağdur hakları alanında temel bir kanun tasarısı hazırlamak ve diğer kanunlardaki eksiklikleri tespit ederek gerekmesi hâlinde değişiklik yapmak amacıyla bir Bilim Komisyonu oluşturulmuş ve çalışmalarına başlamıştır.

Stratejiler	2015	2016	2017	2018	2019
Mevzuat çalışması yapılması	√	√			
Kurumsal yapının güçlendirilmesi	√	√			
Mağdurlara yönelik müdahale programı geliştirilmesi	√				
STK ile kamu kurum ve kuruluşları ile etkin işbirliği yapılması	√	√	√	√	√
BÜTÇE	SORUMLU KURUM		İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUMLAR		
Adalet Bakanlığı	Adalet Bakanlığı		İçişleri Bakanlığı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı		

HEDEF 8.6

Toplum yararına (Pro - bono) hukuk hizmetleri uygulamasının sağlanması

Toplum yararına (Pro - bono) hukuk hizmeti, maddi imkânı kısıtlı olan kişi veya kamu yararına çalışan gönüllü kuruluşlara, avukatlık ücreti almaksızın veya çok az bir ücret karşılığı verilen hizmettir. Özellikle Anglo-Sakson ülkelerinde uygulanan bu sistemde avukatlar herhangi bir ücret almaksızın gönüllü olarak hukukî hizmet sunarlar.

Adalete erişimin güçlendirilmesi temel amacı çerçevesinde pro-bono uygulamasının kurumsallaşması Türkiye’de bir hukuk kültürü değişimini de beraberinde getirecek önemli bir adım olacaktır.

Bu kapsamda toplum yararına hukuk hizmetlerinin uygulanmasını sağlayacak adımlar atılacaktır.

Stratejiler	2015	2016	2017	2018	2019
Farkındalık faaliyetlerinin yürütülmesi	√	√	√	√	√
Yurt dışı pro-bono uygulamaları hakkında çalışma ziyareti gerçekleştirilmesi	√				
Devlet desteği sağlanması konusunda çalışmalar yapılması	√				
Mevzuat çalışması yapılması	√	√			
BÜTÇE	SORUMLU KURUM		İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUMLAR		
Adalet Bakanlığı	Adalet Bakanlığı		Meslek Örgütleri		

AMAÇ - 9

YARGISAL UYGULAMALARDAN KAYNAKLANAN İNSAN HAKLARI İHLALLERİNİ ÖNLEMELERİ VE İNSAN HAKLARI STANDARTLARINI GÜÇLENDİRMEK

İnsan hakları kavramı sadece devletlerin kendi yorum ve uygulamalarına terk edilen bir alandan uzaklaşarak uluslararası bir hâl almış ve temel hak ve özgürlükleri koruyan mekanizmalar küresel düzeyde oluşturulmuştur.

Türkiye, Avrupa Konseyi'ne 1949 yılında kurucu üye olarak katılmış, 1987'de ise AİHM'e bireysel başvuru hakkını tanımıştır.

AİHM içtihatları ile uyum sağlamak ve bu suretle ülkemizde insan hakları standartlarının geliştirilmesi ve korunması amacıyla son on yıllık periyotta önemli reformlar hayata geçirilmiştir.

Temel hak ve özgürlüklerin korunarak geliştirilmesi gerek yapısal gerekse uygulamadan kaynaklanan sorunların giderilmesini gerektirmektedir. Bu ihtiyaca dayalı olarak, Adalet Bakanlığında İnsan Hakları Daire Başkanlığı kurulmuştur. Bu düzenleme ile insan hakları ile ilgili süreçler ve AİHM'e ülkemiz aleyhine yapılan başvurulara ilişkin hükümet savunmalarını hazırlama konusunda Adalet Bakanlığına görevler verilmiştir.

Ülkemizde bu dönemde yapılan reformların en önemlilerinden biri de 6384 sayılı Kanun ile İnsan Hakları Tazminat Komisyonu'nun kurulmasıdır. 31 Aralık 2014 tarihi itibarıyla İnsan Hakları Tazminat Komisyonuna yapılan başvuru sayısı 6.773'tür. Komisyon bu başvurulardan 5.553'ünü karara bağlamıştır. Ortalama karar verme süresi ise 171 gündür.

Bunun yanı sıra insan haklarının güçlendirilmesine yönelik mevzuat değişiklikleri gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda; tutuklama yasağı konusunda sınır iki yıla çıkarılmış, tutuklama kararlarının somut gerekçelere dayanması şartı getirilmiş ve azami tutukluluk süresi beş yıla sınırlandırılmıştır. Diğer yandan işkence suçlarında zamanaşımı kaldırılmış, kamulaştırma davalarında faiz hususu düzenlenmiş ve hukuk yargılamalarında adli yardım için başvuru yolları kolaylaştırılmıştır. Örgüt propagandası yapma, suç ve suçluyu övme ve halkı askerlikten soğutma suçlarının unsurları yeniden belirlenmiş, "ayırıcılık" suçu ilk defa Türk Ceza Kanunu'nda düzenlenmiş, Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nda da iyileştirmeler gerçekleştirilmiştir.

Adalet Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulu kararıyla kabul edilerek 2014 yılında yürürlüğe giren "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi İhlallerinin Önlenmesine İlişkin Eylem Planı"da Türkiye'deki insan hakları ihlallerinin önlenmesine yönelik atılan önemli adımlardan biridir.

HEDEFLER

HEDEF 9.1

Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yolunun etkin bir şekilde işleyişinin izlenmesi

Anayasa Mahkemesi 24 Eylül 2012 tarihinden itibaren, bireysel başvuruları kabul etmeye başlamıştır.

İnsan Hakları Eylem Plânında; “Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yolu ile insan hakları ihlallerinin tazminine ilişkin diğer iç hukuk yollarının etkinliğinin izlenmesi kapsamında eğitim, araştırma ve farkındalık artırıcı faaliyetlere devam edilmesi” bir hedef olarak belirlenmiştir. Önümüzdeki süreçte bu hedef doğrultusunda çalışmalara devam edilecektir.

Stratejiler	2015	2016	2017	2018	2019
Bireysel başvuru yolunun etkinliğinin izlenmesi ve eğitim, araştırma ve farkındalık artırıcı faaliyetlere devam edilmesi	√	√	√	√	√
BÜTÇE	SORUMLU KURUM		İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUMLAR		
Adalet Bakanlığı	Adalet Bakanlığı		Anayasa Mahkemesi		

HEDEF 9.2

AİHM kararlarında ihlale yol açan sebeplerin tespitiyle bunların ortadan kaldırılması amacıyla düzenli olarak ilgili kurum ve kuruluşların katılımıyla çalışmalar yapılması

AİHM kararlarında ihlale yol açan sebeplerin ortadan kaldırılması kurumların işbirliği halinde çalışmasını gerektirmektedir. İnsan Hakları Eylem Plânı da bunu öngörmüştür. Önümüzdeki süreçte kurum ve kuruluşların işbirliği imkanlarının artırılması hedeflenmektedir.

Stratejiler	2015	2016	2017	2018	2019
AİHM kararlarında ihlale yol açan sorunların düzenli olarak analizinin yapılması ve bu konuda ulusal ve uluslararası kuruluşlarla işbirliği yapılması	√	√	√	√	√
BÜTÇE	SORUMLU KURUM		İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUMLAR		
Adalet Bakanlığı	Adalet Bakanlığı				

HEDEF 9.3

İnsan hakları konusunda eğitim ve farkındalık çalışmalarının düzenli olarak yürütülmesi

İnsan hakları alanında yapısal düzenlemeler ve mevzuat değişikliklerinin yanı sıra farkındalık ve duyarlılık da önem taşımaktadır. Bunun tam olarak sağlanabilmesi için geçtiğimiz süreçte önemli adımlar atılmıştır.

AİHM kararlarına ve kararlara ilişkin istatistikî verilere yargı kamuoyunun kolay erişebilmesi için internet siteleri oluşturulmuştur.

Türkçe'ye tercüme edilerek yayımlanan bu kararlar ilgili kurumlar ile yüksek yargı organları ve Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'na da iletilmektedir.

Bu hedef kapsamında; insan hakları eğitimine yönelik çalışmalar ile AİHM kararlarının tercüme edilerek uygulamacılara dağıtılması uygulamasına devam edilecektir.

Stratejiler	2015	2016	2017	2018	2019
Uygulamacılara (yargı mensupları ve kolluk güçleri gibi) insan hakları konusunda eğitim verilmesi	√	√	√	√	√
BÜTÇE	SORUMLU KURUM		İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUMLAR		
Adalet Bakanlığı	Adalet Bakanlığı		HSYK Türkiye Adalet Akademisi		

AMAÇ - 10

CEZA İNFAZ SİSTEMİNİ GELİŞTİRMEK

Son on yılda yapılan reformlarla Avrupa Birliği müktesebatı ile uyum gösteren, çağa ve insan hakları alanındaki gelişmelere uygun, toplumsal ihtiyaçlara cevap verebilen bir infaz sistemi oluşturulması sağlanmıştır.

Bu dönemde ülkemizde oluşturulan yeni ceza adalet sistemi ile; Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun ve Denetimli Serbestlik Hizmetleri Kanunlarıyla modern bir infaz sisteminin mevzuat alt yapısı oluşturulmuştur.

İnfaz sisteminin etkinliğini belirleyen en önemli unsurlardan biri de ceza infaz kurumlarının fiziki alt yapısının yeterli olmasıdır. Bu alanda önemli adımlar atılmış, modern ve iyileştirme faaliyetlerine elverişli, güvenlik sorunu olmayan ceza infaz kurumları inşa edilmiştir. Bunun yanı sıra küçük ve uluslararası standartlara uymayan kurumlar kapatılmıştır.

Eğitilmiş, değişime açık, insan haklarına saygılı ve motive olmuş infaz personeli ceza infaz sisteminin başarısında önemli bir unsurdur. Bu kapsamda önümüzdeki dönemde ceza infaz politikası açısından büyük önem taşıyan eğitim merkezlerinin teknik ve fiziki kapasitelerinin artırılması planlanmaktadır.

Denetimli serbestlik hizmetlerinin daha da etkin ve verimli olması büyük önem taşımaktadır. Sistemin etkinliğini daha da artırmak için uygulamada yaşanan sorunlara ve ihtiyaçlara göre yasal değişiklik yapılması, gönüllü personel sayısının artırılması, sivil toplum kuruluşları ile işbirliğinin

geliştirilmesi ve koruma kurullarının güçlendirilmesi hedeflenmiştir.

Ayrıca ceza infaz kurumlarında bulunan tutuklu ve hükümlülere sunulan sağlık hizmetlerinin geliştirilmesi de büyük önem taşımaktadır. Bunun sağlanması amacıyla ilgili sağlık kurumlarıyla işbirliği hâlinde sağlık birimlerinin daha da geliştirilmesi hedeflenmektedir.

Önümüzdeki süreçte hükümlülerin meslek ve sanat öğrenmeleri, bu yolla rehabilite edilmeleri amacıyla oluşturulmuş iş yurtlarında; iş kolları çeşitlendirilerek; buralarda çalışan hükümlü ve tutuklu sayısı artırılabilecektir. Bu şekilde hükümlülerin kazanç sağlaması ve infaz sonrasında topluma kazandırılmaları amaçlanmaktadır.

Geçtiğimiz süreçte ceza infaz kurumlarının dış güvenliğinin sağlanması, hükümlü ve tutukluların nakli, sevki, hastane ve sağlık kuruluşlarında muhafazası veya duruşmalarda hükümlü ve tutukluların can güvenliğinin sağlanmasına ilişkin hizmetlerin Adalet Bakanlığınca yerine getirilmesi için bir Kanun Tasarısı hazırlanmıştır. Ceza İnfaz Kurumları Dış Güvenlik Hizmetleri Kanunu Tasarısı'nın kanunlaşması hâlinde, kurumların dış güvenlik hizmetlerinin Adalet Bakanlığı'na devir işlemi aşamalı olarak gerçekleştirilecek ve ceza infaz kurumlarının iç ve dış güvenliği arasında uyum sağlanacaktır.

İnfaz alanında yapılan çalışmalara kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları ve gönüllü kişilerin aktif katılımı önem taşımaktadır. Bu durum in-

faz sistemini şeffaflığını da güçlendirmektedir. Bu nedenle önümüzdeki süreçte belirtilen doğrultadaki çalışmalar artırılarak sürdürülecektir.

Ayrıca bu amaç kapsamında dezavantajlı grupların ceza infaz kurumlarındaki sorunlarının tespiti ile bunların çözümünün sağlanması bakımından “Çocuklar, Kadınlar ve Engelliler Gibi Dezavantajlı Gruplara Yönelik Uygulamaları Geliştirmek” başlıklı amaç altında ayrı bir hedef öngörülmüştür.

HEDEFLER

HEDEF 10.1

Ceza infaz kurumlarında yaşam standartlarının yükseltilmesi

Ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlü ve tutukluların yaşam standartlarının yükseltilmesi, artan ihtiyaçlar da dikkate alınarak eski tip infaz kurumlarının kapatılarak yerlerine çağdaş infaz koşullarına uygun kurumların açılması plânlanmaktadır.

Bu kapsamda 2014-2019 yılları arasında (2015 yılında 32, 2016 yılında 16, 2017 yılında 37, 2018 yılında 27, 2019 yılında 31 olmak üzere) toplam 143 küçük ve yetersiz ceza infaz kurumunun kapatılması planlanmaktadır.

Stratejiler	2015	2016	2017	2018	2019
Ceza infaz kurumlarında yaşam standardının yükseltilmesi ve kurumların kapasitesinin yeni ceza infaz kurumları yapılarak artırılması	√	√	√	√	√
Küçük kapasiteli ceza infaz kurumlarının kapatılması, eğitim ve iyileştirme çalışmalarını daha etkin yapmayı amaçlayan bölge ceza infaz kurumlarının oluşturulması	√	√	√	√	√
BÜTÇE	SORUMLU KURUM		İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUMLAR		
Adalet Bakanlığı	Adalet Bakanlığı		Kalkınma Bakanlığı Maliye Bakanlığı		

HEDEF 10.2

Ceza infaz kurumları ile denetimli serbestlik merkezlerinde insan kaynakları ve yönetim kapasitesinin geliştirilmesi

Ceza infaz kurumları ile denetimli serbestlik müdürlüklerinde iş gücü plânlamasına bağlı olarak ihtiyaç duyulan personelin istihdamı sağlanacaktır. Bu kapsamda; mevcut personel sayısının belirlenen ihtiyaç doğrultusunda artırılması, ceza infaz kurumları ile denetimli serbestlik müdürlüklerinde çalışan tüm personelin iş tanımlarının yapılarak meslekî standartların oluşturulması, ceza infaz kurumları ile denetimli serbestlik müdürlüklerinde çalışan personelin iş gücü verimliliğinin artırılması hedeflenmektedir.

Stratejiler	2015	2016	2017	2018	2019
Meslekî standartların oluşturulması	√	√			
İnsan kaynaklarında sayı ve nitelik artışı sağlanması	√	√	√	√	√
BÜTÇE	SORUMLU KURUM		İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUMLAR		
Adalet Bakanlığı	Adalet Bakanlığı				

HEDEF 10.3

Denetimli serbestlik sisteminin geliştirilerek daha etkin hâle getirilmesi

Bu hedef kapsamında; alternatif yükümlülüklerin yaygınlaştırılması, suça ve kişiye özgü infaz programlarının geliştirilmesi, eğitim faaliyetlerinin ve müfredatının artırılmasına yönelik çalışmalar yapılması, denetimli serbestlik kapsamında bulunan yetişkin ve çocuk hükümlülere yönelik müdahale programlarının nitelik ve niceliksel olarak geliştirilmesi dezavantajlı gruplara ve faillerin suç türüne yönelik (cinsel suç, şiddet vs.) özel müdahale programlarının geliştirilmesi plânlanmaktadır.

Stratejiler	2015	2016	2017	2018	2019
Dezavantajlı gruplara yönelik özel müdahale programlarının geliştirilmesi	√				
Riske göre özel müdahale programlarının hazırlanması	√				
Denetimli serbestlik şube müdürlüklerinin fiziki ve teknik kapasitelerinin artırılması	√	√			
Suç ve kişiye özgü infaz programının geliştirilmesi	√	√			
BÜTÇE	SORUMLU KURUM		İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUMLAR		
Adalet Bakanlığı	Adalet Bakanlığı				

HEDEF 10.4

Ceza infaz sisteminde kamu ve sivil toplum kuruluşları ile işbirliği imkânlarının artırılması

Kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları ve gönüllü kişilerin ıslah sürecine ve hükümlülerin topluma kazandırılmasına katkısı büyük önem arz etmektedir.

Bu hedefe yönelik olarak belirtilen kişi ve kurumlarla işbirliği yapılması, seminer ve çalışma programları düzenlenerek uygulamaya yönelik sorunların geniş bir zeminde tartışılması ve işbirliği imkânlarının artırılması plânlanmaktadır.

Stratejiler	2015	2016	2017	2018	2019
Kamu ve sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği hâlinde hükümlü ve tutuklulara yönelik etkinlikler düzenlenmesi	√	√	√	√	√
BÜTÇE	SORUMLU KURUM		İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUMLAR		
Adalet Bakanlığı	Adalet Bakanlığı		İlgili Kamu Kuruluşları Sivil Toplum Örgütleri		

HEDEF 10.5

İnfaz hizmetlerinde kullanılan teknolojik altyapının geliştirilmesi

Önümüzdeki süreçte elektronik izleme sisteminin kapasitesinin artırılması ve uygulamaya yeni teknolojik denetim araçlarının getirilmesine yönelik çalışmaların yapılması hedeflenmektedir.

Stratejiler	2015	2016	2017	2018	2019
Elektronik izleme sisteminin teknik ve fiziki kapasitesinin artırılması	√	√	√	√	√
Alternatif ceza infaz sistemleri alanında çalışma yapılması	√	√			
Elektronik izleme sisteminin etkinliğini artıracak gerekli mevzuat değişikliği yapılması	√	√			
BÜTÇE	SORUMLU KURUM		İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUMLAR		
Adalet Bakanlığı	Adalet Bakanlığı				

HEDEF 10.6

Ceza infaz sisteminde medya ve halkla ilişkilerin geliştirilmesi

Son yıllarda yapılan yatırımlarla ceza infaz kurumlarının fiziki kapasitesi artırılmış ve yaşam standartları insan merkezli ve rehabilitasyona odaklı hale getirilmiştir. Ceza infaz kurumlarında medya ve halkla ilişkiler önem taşımaktadır. Bu nedenle cezaevi çalışanlarının halkla ilişkiler konusunda eğitilmesi ve medya ile ilişkilerin daha da güçlü hâle getirilmesi plânlanmaktadır.

Stratejiler	2015	2016	2017	2018	2019
Basın ve halkla ilişkiler konularında ceza infaz kurumlarında görev alanlara eğitim verilmesi	√	√	√	√	√
Basın ve halkla ilişkiler bürosunun güçlendirilmesi	√				
BÜTÇE	SORUMLU KURUM		İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUMLAR		
Adalet Bakanlığı	Adalet Bakanlığı				

HEDEF 10.7

Ceza infaz kurumlarının, dış güvenlik hizmetlerinin Adalet Bakanlığına devri ile iç ve dış yönetimin tek elde toplanması

Ceza İnfaz Kurumları Güvenlik Hizmetleri Kanunu Tasarısı kanunlaştığı takdirde dış güvenlik hizmetleri Adalet Bakanlığı personeli tarafından yerine getirilecektir. Bu sayede iki başlıklı önlenecek, ceza infaz kurumlarında hükümlü ve tutukluların duruşma ve hastane gibi yerlere sevklerinde gecikmeler yaşanmayacaktır.

Stratejiler	2015	2016	2017	2018	2019
Mevzuat değişikliği yapılması	√				
BÜTÇE	SORUMLU KURUM		İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUMLAR		
Adalet Bakanlığı	Adalet Bakanlığı		İçişleri Bakanlığı		

HEDEF 10.8

Ceza ve infaz kurumlarındaki hükümlü ve tutukluların meslek edindirme programlarının geliştirilmesi

Hükümlü ve tutukluların meslek sahibi olmaları sosyal hayata yeniden katılmalarında hayati öneme sahiptir. Modern teknolojilere uygun yeni iş kolları açılarak hükümlü ve tutuklu çalışan sayısında artış sağlanması hedeflenmektedir. Bu sayede tahliye sonrası hükümlü ve tutukluların iş bulması veya iş kurması kolaylaştırılmış olacaktır. Bu kapsamda ayrıca iş yurtlarında hâlen çalışan hükümlü sayısının artırılması plânlanmaktadır.

Stratejiler	2015	2016	2017	2018	2019
Meslek edinen hükümlü ve tutuklu sayısında artış sağlanması	√	√	√	√	√
BÜTÇE	SORUMLU KURUM		İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUMLAR		
Adalet Bakanlığı	Adalet Bakanlığı				

HEDEF 10.9

Ceza ve infaz kurumlarındaki hükümlü ve tutuklulara sağlanan psiko-sosyal destek ve sosyal yaşama yeniden uyum programlarının geliştirilmesi

Bu hedef kapsamında, ceza infaz kurumlarındaki hükümlü ve tutuklulara yönelik hizmet veren psiko-sosyal servis standartlarının geliştirilmesi ile hükümlü ve tutuklulara uygulanan psiko-sosyal bireysel ve grup müdahale programlarının revize edilmesi sağlanacaktır. Ayrıca psiko-sosyal servis uzmanlarının iyileştirme çalışmalarını daha sağlıklı yürütmesi için teknik ve fiziki koşulları bakımından standartlara uygun 'Bireysel ve Grup Çalışma' odalarının geliştirilmesi ve sayılarının arttırılması, psiko-sosyal servis uzmanlarının iyileştirme çalışmalarını daha sağlıklı yürütmesi amacıyla bireysel ve grup çalışmaların takibi amaçlanmaktadır. Hükümlü ve tutukluların kurum oda yerleşimi ve yaşamını düzenlemek için risk ve ihtiyaçlarının belirlenmesi, hükümlü ve tutukluların topluma yeniden kazanımlarını sağlamaya yönelik iyileştirme çalışmaları ile bu yönlere mevzuatın gözden geçirilerek yeniden düzenlenmesi ve bu kapsamda çalışacak uzman personel sayısının arttırılması, hedef kapsamında yapılacak diğer çalışmalar olacaktır.

Stratejiler	2015	2016	2017	2018	2019
Hükümlü ve tutuklulara uygulanan psiko-sosyal bireysel ve grup müdahale programlarının geliştirilmesi	√	√	√	√	√
Hükümlü ve tutukluların topluma yeniden kazanımlarını sağlamaya yönelik iyileştirme çalışmaları ile mevzuatın gözden geçirilerek yeniden düzenlenmesi	√	√			
BÜTÇE	SORUMLU KURUM		İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUMLAR		
Adalet Bakanlığı	Adalet Bakanlığı				

HEDEF 10.10

Ceza infaz kurumlarındaki sağlık hizmetlerinin geliştirilmesi

Hükümlü ve tutukluların sağlık hizmetlerinden tam olarak yararlanabilmeleri için ilgili kurumlarla işbirliğinin devam etmesi mahkûmların tedavi edildiği yerlerin tam donanımlı olması ve sadece bu amaca özgülenmiş R Tipi Ceza İnfaz Kurumlarının sayısının artırılması hedeflenmektedir.

Stratejiler	2015	2016	2017	2018	2019
Sağlık birimlerinin donanım ve personel olarak güçlendirilmesi	√	√	√	√	√
Hastanelerdeki hasta-hükümlü koşullarının kapasitelerinin artırılması ve standartlarının yükseltilmesi	√	√	√	√	√
BÜTÇE	SORUMLU KURUM		İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUMLAR		
Adalet Bakanlığı	Adalet Bakanlığı		Sağlık Bakanlığı		

EK

YENİ YARGI REFORMU STRATEJİSİ HAZIRLIK SÜRECİ

- 1) Adalet Bakanlığı'nda 2011 yılı Ekim ayında Yargı Reformu Stratejisi'nin güncellenmesi amacıyla bir Komisyon kurulmuştur.
- 2) Çeşme'de 20-21 Aralık 2011 tarihlerinde uluslararası düzeyde tüm yargı kurumlarının temsilcilerinin katıldığı bir Çalıştay gerçekleştirilmiştir.
- 3) Yurtiçi ve yurtdışından çok sayıda saygın akademisyen ve yargı mensubunun katılımıyla Ankara'da 2-3 Nisan 2012 tarihlerinde Uluslararası Yargı Sempozyumu yapılmıştır.
- 4) Kalkınma Planları, hükümet programları, AB ilerleme raporları ve istişari ziyaret raporları, yabancı ülke stratejik planları incelenerek; çalıştay ve sempozyum çıktıları ile ilk Yargı Reformu Strateji belgesinin gerçekleştirme durumu dikkate alınarak; yeni Yargı Reformu Stratejisi Taslağı oluşturulmuştur.
- 5) Oluşturulan taslak metin hakkında kurum ve kuruluşların görüş ve önerileri alınmak üzere Taslak; Anayasa Mahkemesine, Yargıtay'a, Danıştay'a, HSYK'ya, Askeri Yargıtay'a, Askeri Yüksek İdare Mahkemesine, Adalet Akademisine, Kamu Denetçiliği Kurumuna, Türkiye Barolar Birliği başta olmak üzere tüm meslek örgütleri ile barolara, YÖK'e, tüm üniversitelere ve hukuk fakültelerine, ilgili sivil toplum kuruluşlarına gönderilmiş ve cevabi yazılar metne işlenmiştir.
- 6) Yenilenen Taslak 12 Eylül 2012 tarihinde kamuoyuna duyurulmuştur.
- 7) Türkiye'de yargının etkin ve verimli işleyişine yönelik reform girişimlerinin etkisini analiz etmek amacıyla Adalet Bakanlığı ve Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) Türkiye Ofisi tarafından Mayıs 2013 tarihi itibarıyla "Türkiye'de Adaletin Verimli ve Etkin Biçimde İşlemesi için Yargı Reformu Sürecinin Etki Değerlendirmesi Projesi" ne başlanılmıştır. Projenin temel hedefi, Türkiye'de yargı reformu sürecinin etkisi hakkında detaylı fikir edinmek ve Adalet Bakanlığı Stratejik Planı ile Yargı Reformu Stratejisi'ne dayanılarak, reform çabalarının yargının etkin ve verimli işleyişi üzerindeki etkilerini analiz ederek yargı için hayati öneme haiz stratejik alanları tespit ile sorunlu alanlara yönelik stratejik bir çerçeve geliştirmektir. Proje kapsamında geniş bir analiz yapılmıştır. Ayrıca, edinilen bilgi ve derlenen dokümanların tutarlılığının doğrulanması, Türkiye yargı sisteminin işleyişi, mevcut sorunlar ve ihtiyaçların tespit edilmesine yönelik olarak Bakanlık birimlerine görüş bildirim formları hazırlanmıştır. Yapılan mülakatlar ve düzenlenen görüş bildirim formları cevapları sonucunda rapor hazırlanmıştır. Raporda dile getirilen sorunlu alanlar ve öneriler Yargı Reformu Stratejisi güncelleme çalışmaları kapsamında Taslak metine yansıtılmıştır.

T.C. ADALET BAKANLIĞI
STRATEĞI GELİŞTİRME BAŞKANLIĞI

www.sgb.adalet.gov.tr